INSTITUTIONES
THEOLOGICÆ

QUAS

IN USUM AUDITORUM SUORUM

COMPOSUIT

FRANCISCUS IAVARONE

IN REGIO ARCHIGYMNASIO NEAPOLITANO THEOLOGIAE DOGMATICAE PROFESSOR, ACADEMIAE HERCULANENSIS ARCHAEOLOGIAE SOCIUS ORDINARIUS, HERCULANENSIUM VOLUMINUM INTERPRES.

TOM. V.

NEAPOLI,
EX REGIA TYPOGRAPHIA.
CIƆIƆCCCXXIV.

DE
SACRAMENTIS.

INDEX.

SCRIPTORUM, QUI DE SACRAMENTIS TUM IN GENERE, TUM IN SPECIE UTILITER CONSULI POSSUNT.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

S. AMBROSIUS, vel quivis alius Veterum de Mysteriis, de Sacramentis.

Catecheses S. Cyrilli Hierosolymitani.

S. Augustini lib. XIX. contra Faustum.

S. Isidorus Hispalensis de expositione Sacramentorum.

S. Ioannis Damasceni lib. IV. de fide orthodoxa.

S. Anselmus de diversitate Sacramentorum.

Hugo Victorinus de Sacramentis.

Tertia pars Summae Theologicae S. Thomae a quaestione LX usque ad LXVI. et commentarium in IV. Sententiarum.

Confessio fidei catholicae, auctore Hosio Stanislao Warmiensi Episcopo, et Concilii Tridentini praeside.

Concilii Tridentini Catechismus ad Parochos.

Bellarminus de Sacramentis.

Arcudius de concordia Ecclesiae Occidentalis, et Orientalis in VII. Sacrament. administratione.

Estius in Magistrum Sententiarum de Sacram.

Contensonii Dissertatio de intentione Ministri, *in Theolog. ment. et cord.*

Natalis Alexandri Theologia dogmatico-moralis de Sacramentis in genere, et in specie.

Iuenini Commentarius Historicus, et Dogmaticus de Sacram.

Drouin de re sacramentaria.

Perpétuité de la foi de l'Église Catholique sur les Sacremens, et sur tous les autres points de Religion, et de discipline, que les Réformateurs ont pris pour prétexte de leur schisme.

Instructions Théologiques de Nicole sur les Sacremens.

Conférences de Luçon sur les Sacremens.

Théologie morale de Grenoble sur les Sacremens.

Histoire des Sacremens par Dom Chardon.

DE SACRAMENTIS IN SPECIE.

DE BAPTISMO, ET CONFIRMATIONE.

Praeter laudatos Scriptores, qui de Sacramentis in genere, et in specie disserunt.

Tertulliani Tractatus de Baptismo pars I.
S. Cypriani Epistola ad Fidum, *de Baptismo infantium.*
S. Basilius de Baptismo.
S. Ambrosius de Isaac, et anima.
S. Pacianus de Baptismo, in *Bibliotheca Patrum.*
S. Hieronymi Dialogus adversus Luciferianos.
Varii S. Augustini libri contra Donatistas, contra litteras Petiliani, contra Cresconium; de Baptismo contra Donatistas, de unico Baptismo contra Petilianum.
S. Bernardus de Baptismo.
Tertia pars Summae Theologicae S. Thomae, a quaestione LXVI. usque ad LXXIII.
Launoius de Baptismo.
Morini Exercitatio de Sacramento Confirmationis.
Sambovius de Sacramento Confirmationis adversus Dallaeum.
Touchant le Baptême des enfans, septième livre du Traité du renversement de la morale par la doctrine des Calvinistes etc.

Martenius, de antiquis Ecclesiae ritibus.

Concina de Baptismo, et de Confirmatione, in *Theologia Christiana dogmatica, et morali.*

Dissertation de Duguet sur les cérémonies, et les exorcismes du Baptême, et les autres Dissertations du même auteur, qui se trouvent à la fin du tome premier de ses conférences Ecclesiastiques.

DE EUCHARISTIA.

S. Iustini Apologia pro Christianis.

S. Irenaei liber IV. et V. adversus haereses.

Tertullianus de Resurrectione carnis.

S. Cypriani Epistola ad Caecilium.

S. Cyrilli Hierosolymitani Catecheses Mystagogicae.

S. Ambrosii liber de mysteriis, et liber IV. de Sacram.

S. Ioannis Chrysostomi homiliae, imprimis LX. ad Populum Antiochenum, I. de proditione Iudae, XCII. in Matthaeum.

S. Augustinus in Psalmos, in Ioannem.

S. Fulgentii liber II. ad Monimum, *de Sacrificii oblatione, et Spiritus Sancti missione.*

S. Ioannis Damasceni liber IV. de fide orthodoxa.

Paschasius Rathertus, de corpore, et sanguine I. C. in Eucharistia; et illius epistola ad Frudegardum.

Lanfrancus, de corpore, et sanguine Domini contra Berengarium.

Guitmundus, de veritate corporis, et sanguinis Christi contra eumdem.

S. Anselmus, de fermentato, et azymo.

Algerus, de Sacramento corporis, et sanguinis Domini.

Tertia pars Summae Theologicae S. Thomae a quaestione LXXIII. usque ad LXXXIV; Opuscula LVIII., et LIX.

Hosius Stanislaus Warm. de communione sub utraque specie.

Bellarminus de Eucharistia.

Allatius, de Ecclesiae Occidentalis, et Orientalis perpetua consensione, circa Eucharistiam.

Traité du Cardinal du Perron sur l'Eucharistie, avec l'explication des passages de S. Augustin.

D'Espence, sur l'Eucharistie, et son adoration.

La petite Perpétuité.

La grande Perpètuité de la foi, 3 vol. in 4.° et les trois volumes suivans, en y ajoutant les deux autres volumes de M. l'Abbé Renaudot.

Traité de Bossuet sur la Communion sous les deux espèces; son Histoire des variations; son explication de la Messe; son exposition de la Doctrine de l'Église catholique.

Contensonius de Eucharistia, et Communione, in *Theol. ment. et cord.*

*

Witasse de Eucharistia.

Concina de Enchar. in *Theol. Christ.*

Dissertation de Duguet pour prouver que le corps de J. C. dans l'Eucharistie est le même que celui qui a été attaché à la croix.

Dissertations de Mauduit sur les textes de S. Paul, et de l'Évangile qui ont rapport au sacrifice de J. C. ou à l'Eucharistie, en son *Livre des analyses.*

Badoire sur le Sacrifice de la Messe.

DE POENITENTIAE SACRAMENTO.

Tertullianus de Poenitentia.

S. Cyprianus de lapsis.

Cleri Romani Epistola ad S. Cyprianum, inter Cypriani Epistolas.

S. Dionysii Alexandrini Epistola ad Fabium, de Poenitentia.

S. Gregorii Thaumaturgi Epistola Canonica.

S. Basilii Epistola Canonica ad Amphilochium; et Homilia de Poenitentia.

S. Ambrosius de Poenitentia.

S. Gregorii Nysseni Epistola canonica ad S. Letoium; et Oratio de Poenitentia.

S. Paciani Paraenesis ad Poenitentiam in *Bibl. PP.*

S. Ioannis Chrysostomi homiliae de Poenitentia; et libri de compunctione cordis.

S. Augustini Sermones, imprimis de Poenitentia, et Enarrationes in Psalmos.

S. Fulgentii Epistola ad Venantium de recta Poenitentia, et Libri de remissione peccatorum.

S. Gregorii Magni liber VI. in I. Regum.

Tertia pars Summae Theol. S. Thomae, a quaestione XXI. usque ad LXXXIV. Supplementi; et I. II. quaest. CXIII.

S. Raymundi Summa Theologica de Poenitentia.

Instructions de S. Charles Borromée aux Confesseurs.

Morinus de Poenitentia, et simul Witasse de Poenitentiae Sacramento, quo Morini errata emendantur.

Eclaircissemens sur le vrai sentiment du Concile de Trente touchant l' Attrition, par Queras, 1. vol. in 8. imprimé en 1685.

Traité de la Pénitence publique, par M. Varet.

Bolaeus de Confessione auriculari.

Traité de la Confession contre Daillé, par Dom de S.te Marthe.

Bossuetius de Dilectione Dei in Sacramento Poenitentiae requisita.

Opstraet de conversione peccatoris.

Contenson de Sacramento Poenitentiae in *Theol. ment. et cord.*

Concina de Poenitentiae Sacramento, in *Theolog. Christ.*

Dissertation de Duguet sur la Pénitence, parmi ses Conférences Ecclesiastiques.

Instruction Pastorale de M. de Rastignac Archevêque de Tours, sur la justice chrétienne.

Principes de la pénitence, de la justice, et de la perfection Chrétienne.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

S. Gregorii Nazianzeni liber apologeticus, sive oratio de Sacerdotio.

S. Ioannis Chrysostomi libri de Sacerdotio.

S. Ambrosius de officiis Ministrorum.

S. Hieronymus contra Iovinianum de coelibatu.

S. Augustinus de sancta virginitate contra eumdem.

S. Gregorius Magnus de cura pastorali. Auctor de septem Ecclesiae Ordinibus.

Ratramni liber IV. contra Graecos de coelibatu Sacerdotum.

Auxilius Presbyter, de sacris Ordinationibus.

S. Petri Damiani liber *gratissimus* appellatus de validitate Ordinationum, quae factae fuerant ab Episcopis simoniacis, libri etiam de dignitate Sacerdotali, de horis canonicis, de coelibatu Sacerdotum, de Sacramentis per improbos administratis, et contra Clericorum inscitiam, et incuriam.

S. Bernardi libri de consideratione.

Supplementum Summae S. Thomae de Ordinis Sacramento, a quaestione XII. usque ad XXXIV.

Iodocus Clictoveus de coelibatu Sacerdotum contra Lutherum.

Hosius Stanislaus Warm. de Sacerdotum coniugio.

Morinus de sacris Ordinationibus; et simul Witasse de Ordinis sacramento, quo Morini errata emendantur.

Petrus Aurelius.

Natalis Alexandri Theologia Dogmatico-Moralis de Sacramento Ordinis.

Danielis Concina Theologia Christiana de Sacramento Ordinis.

Conférences Ecclesiastiques, et Dissertations de Duguet relatives au Traité de l'Ordre et à ses appartenences.

Le P. le Quien sur les Ordinations Angloises, contre le P. le Courayer.

DE MATRIMONIO.

S. Augustinus de bono coniugali, de nuptiis, et concupiscentia, de coniugiis adulterinis.

S. Fulgentii Epistola de coniugali debito, et voto continentiae a coniugatis emisso.

Supplementum Summae S. Thomae, a quaestione XLI. usque ad LXIX.

Marca de Matrimoniis clandestinis.
Natalis Alexandri Theologia dogmatico-moralis de Matrimonio.
Danielis Concina Theol. Christ. de Matrim.
Théologie morale de Grenoble sur le Mariage.
Traité du pouvoir des Rois sur le Mariage, par Gerbais.
Tradition ou histoire de l'Église sur le Sacrement du Mariage par Gibert, 3 vol. in 4.
Conférences de Paris sur le Mariage.
Traité sur le Mariage, in 4., Paris 1753.
Recueil de pièces, et mémoires sur le Mariage du juif Borach Levi.
Le deux Livres de S. Augustin sur les mariages adultérius traduits en François, avec des notes, et une Dissertation, in 12 chez *Desprez*.
Ouvrage de Mr. Le Merre, intitulé : Justification des usages de France sur les mariages des enfans de famille faits sans le consentement de leurs parens.

DE SACRAMENTIS

IN GENERE (1).

CAPUT I.

Sacramentum definitur; ad illud constituendum requisita enumerantur.

§. I. SACRAMENTUM (2) Novae Legis definitur: *Invisibilis gratiae efficax signum.*

---

(1) Quum media, quibus Deus, gratiam nobis tribuens, aeternum praedestinationis decretum adimpleat, sint Sacramenta; tractatum de praedestinatione, et de gratia, merito sequitur tractatus de Sacramentis.

(2) Vox haec, quae apud profanos Scriptores vel iusiurandum, praefertim militare, vel pecuniam pignoris loco a litigantibus depositam, plerumque significat (Vide Sam. Pitiscum Lexic. Antiqu. Rom.); apud Sacros Auctores item vario sensu acci-

Signum est *res*, *praeter speciem*, *quam ingerit sensibus*, *aliud aliquid ex se faciens in cogitationem venire*. Sacramenta ergo signa dicuntur, quia praeter speciem, quam sensibus *materia* et *forma* ingerunt, ut mens Sancti Spiritus invisibilem operationem, qua

---

pitur. Quandoque enim quodlibet arcanum significat, ut Tob. XII. 7. *Sacramentum Regis abscondere bonum est*: quandoque vero divinum arcanum indicat, veluti Sap. II. 21. et 22. *Excaecavit illos malitia eorum, et nescierunt Sacramenta Dei*, id est arcana Dei consilia; et Ephes. I. 9. *Ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suae*, nempe Redemptionis Mysterium: quandoque demum rei arcanae signum exhibet, ut Apoc. XVII. 7. *Quare miraris? Ego dicam tibi Sacramentum mulieris?* cuius scilicet rei secretae mulier illa sit signum. Ac eadem ratione quidam verba illa Apostoli Ephes. V. 32. interpretantur: *Sacramentum hoc* (viri cum muliere connubium, quod est Christi cum Ecclesia coniunctionis signum) *magnum est*: *ego autem dico in Christo et in Ecclesia*. Apud Patres denique, et Theologos Sacramentum pro externo, et efficaci gratiae signo sumitur, qua eadem notione nos heic accipimus Sacramenta.

gratiam animae tribuit, cogitet, efficiunt (1). Dicitur vero *signum efficax* quia Novae Legis Sacramenta gratiam non solum indicant, verum etiam conferunt. Quid sit gratia, et quot eius genera, iam exposuimus in proprio Tractatu; quodnam vero gratiae genus per Sacramenta concedatur, ubi de Sacramentorum effectibus

(1) Quoniam ex Iesu Christi meritis, et ad vitam aeternam obtinendam nobis gratia conceditur, tria propterea significat quodvis Sacramentum, ut ex Angelici, quam subiicimus, doctrina constat. *Sacramentum*, ait S. Thomas, *proprie dicitur quod ordinatur ad significandam nostram sanctificationem. In qua tria possunt considerari; videlicet ipsa causa sanctificationis nostrae, quae est passio Christi; et forma nostrae sanctificationis, quae consistit in gratia, et virtutibus; et ultimus finis sanctificationis nostrae, qui est vita aeterna. Et haec omnia per sacramenta significantur. Unde sacramentum est, et signum rememorativum eius, quod praecessit, scilicet passionis Christi; et demonstrativum eius, quod in nobis efficitur per Christi passionem, scilicet gratiae; et prognosticum, idest praenuntiativum futurae gloriae.* P. III. Q. LX. Art. III.

tum generatim, tum singillatim sermo erit, exponemus (1).

§. II. Tria sunt, quae veri nominis Sacramentum constituunt, ut ex allata definitione patet, nempe *signum*, quod non potest esse nisi externum, et in sensus incurrens, *gratia*, et *divina institutio*. *Signum* re, et verbo constat, seu *materia*, et *forma*, ut Scholae loquuntur, nec iniuria; sicut enim per formam secundum veterem Philosophiam materia indifferens perficitur, ita in Sacramentis res minime determinata per verba ad Sacramenti rationem aptatur. Quamobrem praedictas voces a Schola sub initium XIII. sae-

---

(1) Aliae Sacramenti definitiones, quas proponunt vel Patres, vel Theologi, ut illa: *Sacramentum est, quod ita signum est gratiae Dei, et invisibilis gratiae forma, ut ipsius imaginem gerat, et causa existat;* et haec alia: *Sacramentum est, in quo sub tegumento rerum visibilium divina virtus secretius humanam salutem operatur*, et ceterae huiusmodi per eam, quam breviter enunciavimus, nullo negotio intelliguntur.

culi invectas probavit Eugenius IV. in Decr. pro Instruct. Armenorum, et Tridentina Synodus sess. VI. et VII. *Gratia* vero est interna Spiritus-Sancti operatio, qua dum *materiae forma* exterius coniungitur, anima interius sanctificatur. Quumque solius Dei sit per sensiles res gratiam suam tribuere, Sacramenta solus Deus instituere potest.

CAPUT II.

Catholica doctrina de Sacramentis in genere, et adversae haereses exponuntur.

§. I. Ea, quae docet Catholica Ecclesia de Sacramentis generatim sumptis, haec sunt; scilicet

1. Novae Legis Sacramenta septem esse nempe Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, et Matrimonium; atque omnia a Christo Domino instituta fuisse, ac unumquodque eorum vere, et proprie esse Sacramentum.

2. Per illa *ex opere operato* conferri gratiam omnibus impedimentum non afferentibus.

3. Inter veteris, et Novae Legis Sacramenta aliam omnino intercedere differentiam, quam quae ex caeremoniis, ac ritibus externis oritur.

4. Septem enumerata Sacramenta non ita esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius.

5. Sacramenta haec non esse supervacanea, sed ad salutem necessaria, vel re, vel saltem voto; licet non omnia singulis.

6. Illorum tria, Baptismum, Confirmationem, et Ordinem characterem in anima imprimere; ac propterea iterum recipi non posse.

7. Non omnes Christianos omnium Sacramentorum esse ministros.

8. In Sacramentorum ministris, dum ea conficiunt, et conferunt, requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia.

9. Non esse necessariam, ut valeat Sacramentum, Ministri Sanctitatem, seu gratiae sanctificantis statum.

10. Receptos, et probatos Ecclesiae Catholicae ritus, quos in solemni Sacramentorum administratione adhibere consuevit, nec contemni, nec sine peccato a ministris pro lubitu omitti, nec in novos alios per quemcumque Ecclesiarum pastorem mutari posse.

§. II. Porro omnem Sacramentorum vim, atque efficaciam intrinsecam everterunt Pseudo-Reformati, et ab illis nati Sociniani, ut ex verbis, quibus Sacramenta definiunt, satis patet (1). Duo tantum esse Novae Legis Sa-

(1) Ita enim Sacramentum definivit Calvinus: *Externum symbolum, quo benevolentiae erga nos suae promissiones conscientiis nostris Dominus obsignat, ad sustinendum fidei nostrae imbecillitatem.* Lib. IV. Institut. cap. XIV. sect. I. Et paullo post catholicam doctrinam perniciosam, atque pestiferam appellat his verbis: *Scholae Sophisticae magno consensu tradiderunt, Sacramenta Novae Legis.... iustificare, et conferre gratiam, modo non ponamus obicem peccati mortalis; quae sententia dici non potest, quam sit exitialis, et pestilens.* Sect. XIV. Socinus vero nihil aliud esse sacramentum ait, nisi *nudum, et simplex signum, quo Christianus a Iudaeo, vel Gentili distinguitur.* Disput. de Bapt.

cramenta contendunt (1), scilicet Baptismum, et Eucharistiam, sive *Coenam*, ut ipsi appellant; quamquam ne haec duo quidem vere, et proprie admittant. Sacramentalem characterem, ut fabulam a Scholasticis inventam traducunt (2). Sacramenta ministrandi facultatem baptizatis omnibus, etiam pueris, et mulieribus ipsius Baptismi vi inesse ad-

(1) Hanc tenent sententiam recentiores Lutherani, et Calvinistae pene omnes. Tanta enim fuit inter Pseudo-Reformatos de Sacramentorum numero sententiarum varietas, ut eas vel enumerare satis longum esset.

(2) *Characteres effinxerunt*, ait Lutherus, *quos suo huic sacramento* (Ordinis) *tribuerant....... Unde, quaeso, tales cogitationes? qua auctoritate, qua ratione stabiliuntur?* Lib. de Captiv. Babyl. Tom. II. p. 85. Edit. Wittember. *Quod de charactere indelebili fabulantur* (*Papistae*) ait Calvinus, *eadem prodiit officina* (scilicet ab indoctis Monachis) *nam veteribus hoc totum ignotum fuit, et magis consentaneum est incantationibus magicis, quam sanae Evangelii doctrinae.* Antidot. Concilii Trid. Sess. VII. can. IX. Edit. Genev. 1617. t. VII. p. 297.

serit Lutherus (3); nec non Sacramenta valere, etiam si non serio, sed per iocum conficiat minister (4).

Irrita omnino esse Sacramenta, quae ab haeretico ministro, vel etiam peccatore perficiantur, contenderunt primo Donatistae saec. IV. deinde XII. saec. Waldenses et Albigenses, et saec. XIV. Hussitae, et Wiccleffitae; XVI. denique Anabaptistae. Ritus ac caere-

---

(3) *Sacerdos, sunt eius verba, in Novo praesertim Testamento, non fit, sed nascitur......nascitur vero....in lavacro regenerationis, suntque prorsus omnes Christiani sacerdotes.* Lib. ad Pragenses Tom. II. pag. 365. Edit. Wittemberg. 1551. Praeterea hanc eiusdem Lutheri propositionem damnavit Leo X. *Ubi non est Sacerdos, aeque potest quilibet Christianus Sacramenta administrare, etiamsi mulier, aut puer esset.* Tom. XIV. Concil. Labb. p. 392.

(4) Hanc Lutheri sententiam damnavit etiam Leo X. *Si......Sacerdos non serio, sed ioco absolveret, si tamen credat* (Poenitens) *se esse absolutum, verissime est absolutus.* Concil. Labb. Tom. XIV. p. 391.

monias, quas in Sacramentorum administratione adhibet Catholica Ecclesia, irrident Waldenses, Wiccleffitae, Lutherani, et Calvinistae (5).

---

(5) *Quasi esset res contemptibilis*, pro more debacchatur Calvinus, *ex Christi praecepto aqua baptizari, inventa est benedictio, vel potius incantatio, quae veram aquae consecrationem pollueret; adhibitus postea cereus cum chrismate, exsufflatio vero ianuam ad Baptismum aperire visa est. Etsi autem me non latet quam vetusta sit adventitiae huius farraginis origo, respuere tamen mihi, et piis omnibus fas est quidquid ad Christi institutionem addere ausi homines.* L. XIV. Instit. c. XV. sect. XIX.

CAPUT III.

Demonstratur Catholica doctrina, et haereses oppositae refutantur.

Prop. I.

Septem sunt Novae Legis Sacramenta, nempe Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Poenitentia, Extrema Unctio, Ordo, et Matrimonium; eaque omnia a Christo Domino instituta fuerunt; ac unumquodque eorum vere, et proprie est Sacramentum.

Prob. I. Ex Sacrarum Scripturarum, et veterum Patrum testimoniis, quibus licet septem esse Sacramenta a Christo instituta disertis verbis non adfirmetur; ita tamen de singulis Sacramentis disseritur, ut unumquodque eorum Sacramenti veram, et propriam rationem habere satis superque constet. Sed haec testimonia, ne una eademque res fru-

stra repetatur, ubi de Sacramentis in specie sermo erit, exponemus.

Prob. II. Ex perpetua Ecclesiae fide. A Christi enim, et Apostolorum aetate ad nostram hanc usque, septenarium Sacramentorum numerum nunquam non retinuit Ecclesia Catholica. Perpetuam hanc Catholicae Ecclesiae fidem testantur, et comprobant utriusque Ecclesiae tum Orientalis, tum Occidentalis vel antiquissimi rituales libri (1).

Prob. III. Trium Synodorum oecumenicarum definitionibus. Primum enim Ioannis Hus propositionem hanc: *Sacerdotes .... ut filii infideles, sentiunt infideliter de septem Sacramentis*, damnavit Constantiensis Synodus, atque adeo sententiam, quam de septem Ecclesiae Sacramentis tenebant Sacerdotes, confirmavit. Deinde in Florentino

(1) Graecorum Euchologia collegerunt Leo Allatius, Edmundus Martene, Iacobus Goarius. Non pauca Graecornm Scriptorum testimonia ad comprobandam constantem in sua Ecclesia fidem de septenario Sacramentorum numero apud Renaudotium *Perpetuitatis Fidei* tom. V. invenies.

Concilio, Decreto pro Armenis edito, eamdem doctrinam comprobavit, singulorumque Sacramentorum indolem explanavit Eugenius IV. *Novae Legis*, inquit, *septem sunt Sacramenta, videlicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Poenitentia, Extrema-Unctio, Ordo, et Matrimonium.......... Quinque prima ad spiritualem uniuscuiusque hominis in seipso perfectionem, duo ultima ad totius Ecclesiae regimen, multiplicationemque ordinata sunt. Per Baptismum enim spiritualiter renascimur; per Confirmationem augemur in gratia, et roboramur in fide: renati autem, et roborati nutrimur divina Eucharistiae alimonia. Quod si per peccatum aegritudinem incurrimus animae, per Poenitentiam spiritualiter sanamur; spiritualiter etiam, et corporaliter, prout animae expedit, per Extremam-Unctionem: per Ordinem vero Ecclesia gubernatur, et multiplicatur spiritualiter: per Matrimonium corporaliter augetur* (1). Hunc ipsum Sacra-

(1) De Sacramentorum numero spiritualis vitae

mentorum numerum postremo definivit Synodus Tridentina Sess. VII. can. I. *Si quis dixerit Sacramenta novae legis non fuisse omnia a Iesu Christo Domino nostro instituta; aut esse plura, vel pauciora quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam-Unctionem, Ordinem, et Matrimonium; aut etiam aliquod horum septem non esse vere, ac proprie Sacramentum; anathema sit.*

Scholion.

Quae in superiori propositione ad demonstrandum septem novae Legis Sacramenta singula veram, ac propriam Sacramenti rationem habere, protulimus argumenta; haec eadem, Sacramenta omnia a Christo instituta fuisse demonstrant. Quum enim ad veram, et propriam Sacramenti rationem pertineat, ut sit

---

commodis congruente vide, si lubet, etiam S. Thomam p. III. qu. LXV. art. I.

gratiae signum efficax, gratiam nempe per se producat; certe quidem a nullo alio institui potest, nisi a Christo, qui, prout Deus, est gratiae causa efficiens, sive auctor, prout Deus-homo, est gratiae ipsius causa *meritoria*.

Obiecta diluuntur.

Obiic. I. Septem esse Sacramenta nullibi antiqui Patres adfirmant. Ergo falsa est propositio. Patrum enim vetustiores duo tantum, vel tria Sacramenta commemorant. Nimirum Iustinus in altera Apologia, quam ad Antoninum scripsit, de Baptismo, et de Eucharistia solum loquitur; similiter Tertullianus contra Marcionem L. IV. Cap. XXXIV. Cyrillus vero Hierosolymitanus in Catechesibus suis, quas ad christianam plebem in Fidei mysteriis erudiendam composuit, Baptismum, Confirmationem, et Eucharistiam explanat, cetera prorsus omittit. Ambrosius denique in Opere de Sacramentis, quod integram, ac perfectam Sacramentorum tracta-

tionem exhibere adserit his verbis : *Ergo accepisti de Sacramentis plenissime*; *cognovisti omnia*, Tom. II. pag. 381. Edit. MM. nonnisi tria praedicta Sacramenta proponit.

Resp. Citati in obiectione Patres ideo non omnia Sacramenta commemorarunt, quod Operum, quae scribebant, scopus id minime postulabat. Iustinus enim, quum falsa esse duo crimina, quae Christi discipulis obiectabant Polythei, ostendere sibi proposuisset, duo Sacramenta, non plura, explicanda assumpsit; Baptismum, ut religioso ritu, non superstitioso, Christi mysteriis initiari homines constaret; Eucharistiam, ut infantium trucidatorum fabula refutaretur. Tertullianus vero, qui Marcionem matrimonio infestum, et matrimonio coniunctos a Baptismo, et Eucharistia arcentem refellebat, cetera Sacramenta iure meritoque tacuit. Cyrillus denique, et Ambrosius, vel quisquis illius operis Auctor fuerit, illa tantum Sacramenta pertractant, quae tunc simul suscipiebantur ab iis, qui Christi Religioni nomen dabant; neophytos enim eru-

diebant, quibus satis erat tria haec Sacramenta explanasse.

Obiic. II. S. Augustinus de differentia inter veteris, et novae legis Sacramenta disserens duo tantum Sacramenta Baptismum, et Eucharistiam nominat. Ait enim: *Christus Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione praestantissimis, societatem novi populi colligavit, sicuti est Baptismus... et communicatio corporis, et sanguinis Domini.* Epist. XXXIV. ad Ianuar. Et alio loco: *Quaedam pauca* (signa) *pro multis, eademque factu facillima, et intellectu augustissima... ipse Dominus, et Apostolica tradidit disciplina, sicuti est Baptismi Sacramentum, et celebratio Corporis, et Sanguinis Domini.* Lib. III. de Doctrina Christ. cap. IX. Ergo duo tantum sunt Novae Legis Sacramenta.

Resp. Ex ipsis Augustini verbis eum baptisma, et Eucharistiam exempli caussa, ceteris quidem non exclusis, posuisse satis patet; ait enim: *sicuti est Baptismus, sicuti est*

celebratio Corporis, et Sanguinis Domini. Alia vero Sacramenta, quotiescumque ea commemorandi sese offert occasio, non praetermittit Augustinus. Baptismo enim sacrum Ordinem comparans, utrumque Sacramentum esse, ac iterum recipi non posse adfirmat: *Sed si nos male facimus, ipsi explicent, quomodo Sacramentum baptizati non possit amitti, et Sacramentum ordinati possit amitti.....si enim utrumque Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, et illud amittitur?* Lib. II. cont. Parmenianum cap. XIII. n. 8. Confirmationem eadem, qua baptismus, sanctitate pollere adserit: *Sacramentum Chrismatis....sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus.* Lib. II. cont. litteras Petiliani cap. CIV. Matrimonium quoque inter Sacramenta adnumerat: *Matrimonium*, inquit „ *quod pertinet ad populum Dei, est etiam in Sacramentorum sanctitate.* Lib. de bono coniugali cap. XXIV.

Obiic. III. In pedum lotione, de qua Ioannes cap. XIII., tria illa reperiuntur, quae ad constituendum veri nominis Sacramentum

requiruntur ; externa nempe res , quae est ipsa lavatio ; gratia , ut verba illa indicant : *si non lavero te , non habebis partem mecum ;* divina denique institutio : Christus enim ait : *Et vos debetis alter alterius lavare pedes.* Ergo plura, quam septem sunt Sacramenta.

Resp. Nec gratiae promissio , nec divina institutio in pedum lotione locum habet. Quod enim ad primam attinet , Christus aeternam Petro poenam comminatus est, ut Petri pertinaciam vinceret ; nimirum, si Petrus Christo iterum , atque iterum imperanti restitisset, aeterna haereditate ob superbiam indignus evasisset. Quod ad alteram vero, Christi iussum non pedum lotionem , sed humilitatis , et caritatis exercitium proprie respiciebat , ut ex contextu patet ; nam inquit: *Exemplum enim dedi vobis , ut quemadmodum ego feci vobis , ita et vos faciatis. . . . . non est servus maior Domino suo, neque Apostolus maior est eo , qui misit illum.* Patet id quoque ex ipsa Ecclesiae Catholicae auctoritate, quae pedum lavationem num-

quam ut Sacramentum habuit, atque ideo nec semper, nec ubique adhibuit. Ad rem Ambrosius, vel quisquis veterum: *Romana Ecclesia hanc consuetudinem non habet, ut pedes lavet.*

Inst. Pedum lotionem Sacramentum appellat Bernardus, atque cum Baptismo, et Eucharistia coniungit. De mysteriis enim, quae in maiori hebdomada ab Ecclesia recoluntur, verba faciens, haec ait: *Multa sunt Sacramenta, et scrutandis omnibus hora non sufficit:....de tribus itaque Sacramentis, quae satis sunt congrua huic tempori (Baptismo nimirum, Eucharistia, et lotione pedum), dicendum erit.* Addit etiam in illa pedum lotione aliquid contineri, *quod est necessarium ad salutem, quando sine eo nec ipse Petrus partem haberet in Regno Christi, et Dei;* ac tandem *ad diluenda peccata, quae non sunt ad mortem, ablutionem istam pertinere.* Ergo pedum lotio ex Bernardi sententia veri nominis Sacramentum est.

Resp. Bernardus Sacramenti nomen gene-

rali sensu adhibet, nimirum pro rei sacrae signo: et hac ratione pedum lavatio Sacramentum appellari potest, interioris enim munditiae, ac humilitatis, caritatisque signum est; nec non cum Baptismo, et Eucharistia comparari. Quod vero ad leviorum peccatorum remissionem ipsa pertineat, verum Sacramentum esse non ostendit; secus enim etiam Oratio Dominica, aliaque huiusmodi, quibus peccata venialia remittuntur, Sacramenta essent. Causam denique, ob quam aeternam salutem obtinere non poterat Petrus, nisi pedes suos sineret a Christo lavari, iam supra explicavimus.

Prop. II.

Per Novae Legis Sacramenta omnibus impedimentum non afferentibus gratia ex opere operato (1) *confertur.*

Prob. I. ex Scripturis. In illis enim gratia tribuitur non eorum, qui Sacramenta vel ministrant, vel suscipiunt, operae; sed Sacramento ipsi, operi nempe, in quo Sacramenti ratio consistit. Hoc, quod de singulis Sacra-

(1) Duplex distinguunt opus Scholae, *opus* nempe *operantis*, et *opus operatum*. *Opus operantis* proprie dicitur opera, qua aliquod efficitur; *opus operatum* vero appellatur opus ipsum, quod efficitur. Quum ergo Novae Legis Sacramenta gratiam dare *ex opere operato* dicuntur; illud quidem significatur, nimirum gratiam, neque ministri, neque suscipientis operae, seu labori, ut causae, tribuendam esse, sed ipsi Sacramento, *materiae* nempe cum *forma* coniunctioni, quae utique coniunctio ex Christi institutione gratiae conferendae vim, atque efficaciam obtinet.

mentis proprio loco demonstrandum est, paucis hic exemplis confirmabimus.

Nimirum de Baptismo haec leguntur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ioan. III. v. 5. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis.* Tit. III. v. 5. *Baptizetur unusquisque vestrum..in remissionem peccatorum.* Act. II. v. 38. *Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aquae.* Eph. V. v. 25. 26. *Exurge, et baptizare, et ablue peccata tua.* Act. XXII. v. 16. Item de Confirmatione: *Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum.* Act. VIII. v. 17. *Cum vidisset Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus Sanctus.....* Ibid. v. 18. Nec dissimili ratione de Ordine: *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum.* II. Timoth. I. v. 6. *Noli negligere gratiam, quae est in te, quae data est tibi per prophetiam, cum impositione*

manuum presbyterii. I. Timoth. IV. v. 14.

Prob. II. ex Traditione. Quemadmodum enim sacri Scriptores, ita et Patres sanctificandi vim, et efficaciam Sacramentis ipsis tribuunt. Tertullianus enim ait: *Nonne mirandum, lavacro dilui mortem?* Lib. de Bapt. cap. II. Et alibi: *Aquae sanctificatae vim sanctificandi combibunt.* Ibid. Cap. IV. Et Gregorius Nyssenus: *Baptisma peccatorum expiatio est.....renovationis, et regenerationis causa.* Orat. in Bapt. Christi. Tom. II. p. 800. Paris. 1615. Eamdem virtutem aquae in Baptismo tribuit Cyrillus Alexandrinus, quum ait: *Quemadmodum enim infusa lebetibus aqua, si admoveatur igni vehementi, vim eius concipit: ita sensibilis aqua Spiritus efficacitate ad divinam quamdam, et ineffabilem vim transformatur, omnesque demum, in quibus fuerit, sanctificat.* Lib. I. in Ioan. Cap. I. pag. 147. Paris 1638. Et alter Cyrillus: *Non tamquam aquae simplici studeas huic lavacro, sed ut spiritali gratiae, quae cum aqua datur. Nam ut illa, quae in aris*

offeruntur, cum natura sint pura, invocatione daemonum impura efficiuntur: sic contra aqua simplex, per Sancti Spiritus, Christi, et Patris invocationem accepta virtute, sanctitatem consequitur........ Quod si quis scire desiderat, quare per aquam potius, quam per aliud elementum gratia detur, sacras Scripturas relegens, inveniet. Catech. III. n. II. *Impossibile videbatur*, sic loquitur Ambrosius, *ut peccatum ablueret aqua .... Sed quod impossibile erat, fecit Deus esse possibile, qui tantam nobis donavit gratiam. Similiter impossibile videbatur per poenitentiam peccata dimitti. Concessit hoc Christus Apostolis suis, quod ab Apostolis ad Sacerdotum officia transmissum est. Factum est igitur possibile, quod impossibile videbatur.* De Poenitentia. Lib. II. cap. II. Huius doctrinae facilius explicandae causa, Probaticae piscinae comparationem adhibet Chrysostomus: *Quemadmodum hic aquarum natura non simpliciter curabat, alioquin enim semper id faceret, sed Angeli operatione id fiebat;*

sic in nobis non aqua simpliciter operatur; sed postquam Spiritus gratiam acceperit; tunc omnia solvit peccata. Homil. XXX. in Ioan. n. 1. Quam doctrinam confirmans Augustinus ait, *non eorum meritis, a quibus ministratur, nec eorum, quibus ministratur constare baptismum, sed proprio sanctitate, atque veritate, propter eum, a quo institutus est, male utentibus ad perniciem, bene utentibus ad salutem.* Lib. IV contra Cresconium. Cap. XVI.

Probat. III. ex Concilii Tridentini definitionibus: *Si quis dixerit Sacramenta novae legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptae per fidem gratiae, vel iustitiae, et notae quaedam Christianae professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus; anathema sit.* Sess. VII. Can. VI. Et Can. VII. *Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi Sacramenta semper, et omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam si rite*

ea suscipiant, sed aliquando, et aliquibus; anathema sit. Denique Can. VIII. *Si quis dixerit per ipsa novae legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem divinae promissionis ad gratiam consequendam sufficere; anathema sit.*

Prob. IV. ratione Theologica. Si Novae Legis Sacramenta gratiam *ex opere operato* non producerent, Sacramentis eadem vis inesset, ac sacris lectionibus, concionibus, imaginibus, quibus certe quidem fides excitatur. Atqui eandem esse Sacramentorum, atque sacrarum lectionum, concionum, imaginum vim nemo sanae mentis adserere audebit. Ad rem S. Augustinus inquit: *Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum, et ideo contempta sacrilegos facit.* Lib. XIX. cont. Faust. Cap. XI. Praeterea si totus Sacramentorum effectus in eo positus esset, ut fidem tantum excitaret, eandem utilitatem ex ipsis caperent qui Sacramenta suscipiunt, quam qui eorum administrationi intersunt, quod sane adversariis etiam ab-

surdum videbitur. Tunc enim aeternam salı tem consequerentur illi etiam, qui nuı quam baptizati sunt. Denique inter Ioanni et Christi baptisma plurimum discrimir intercedere Scriptura aperte testatur: *E quidem*, ait Baptista, *aqua baptizo vo veniet autem fortior me, cuius non su dignus solvere corrigiam calceamentoru eius; ipse vos baptizabit in Spiritu Sa cto.* Luc. III. v. 16. Atqui baptismus I annis *ex opere operantis* tantum valuil *Ioannes baptizavit baptismo poenitenti populum, dicens: In eum, qui venturı esset post ipsum, ut crederent, hoc est Iesum.* Act. XIX. v. 4. Ergo Christi b ptisma valet ex opere operato.

DISSOLVUNTUR OBIECTA.

Obiic. I. Totam hominis iustificatione in sola fide reponunt Sacrae Litterae: *Iı stitia, Dei*, inquit Apostolus, *per fide Iesu Christi.* Rom. III. v. 22. *Corde cr ditur ad iustitiam.* Ibid. X. v. 10. *Arbı*

tramur hominem iustificari per fidem sine operibus legis. Ibid. III. v. 28. Ergo non alia ratione, nisi fidem excitando, Sacramenta iustificant.

Resp. In allatis Scripturae locis fides opponitur Mosaicae legi, atque homines per Iesu Christi fidem, Mosis lege exclusa, aeternam salutem consequi adfirmatur. Atqui fides ipsa, ut ostendimus, intrinsecam Sacramentorum vim, atque efficaciam docet. Ergo citati textus dogma catholicum magis magisque confirmant, nedum oppugnant. Praeterea fides, quae, ut Concilii Tridentini verbis utar, *est humanae salutis initium, fundamentum, et radix omnis iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo* Sess. VI. De Iustif. Cap. VIII., per Baptismum, qui, Scriptura ipsa docente, illam vi sibi insita producit, obtinetur. Quamobrem eadem Scriptura, quae nos fidem amplecti iubet, et sine illa neminem iustificari pronuntiat, Baptismum etiam imperat, et sine illo ad aeternam vitam perveniri non posse decernit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spi-*

ritu Sancto, ait Christus, *non potest introire in Regnum Dei.* Ioan. III. v. 5. Et Apostolus: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*. Tit. III. v. 5.

Obiic. II. S. Augustinus Baptismi effectum explicans, non aquae, sed fidei iustificationem tribuit his verbis: *Unde ista tanta virtus aquae, ut corpus tangat, et cor abluat, nisi faciente verbo? Non quia dicitur, sed quia creditur.* Tract. LXXX. in Ioan. Ergo gratiam non ex opere operato producunt Sacramenta.

Resp. Totum S. Augustini contextum attente legenti satis patet, eam fuisse tanti Doctoris mentem, ut iustificandi vim doceret aquae inesse, non prout aqua est, nempe materialis substantia, sed quatenus per verba a Christo statuta Sacramentum divinum est. Paulo enim ante sic loquitur Augustinus: *Accedit verbum ad elementum, et fit Sacramentum*, et postea addit: *nam et in ipso verbo aliud est sonus transiens* (ipsa scilicet aëris percussio), *aliud virtus manens*) illa videlicet virtus, quae ex

Christi institutione in aquam , et verbum ipsum derivat.

Obiic. III. Nihil consequitur gratiae ex quolibet Sacramento, qui ad illud suscipiendum imparatus accedit ; maiorem vero, vel minorem gratiae copiam obtinet, qui magis, vel minus accedat paratus. Ergo Sacramenta non valent , nisi *ex opere operantis.*

Resp. Maximum intercedit discrimen inter alicuius rei causam, et impedimenti, quod causae opponitur, ne effectum suum producat, remotionem. Itaque eorum, qui Sacramenta suscepturi sunt, praeparatio requiritur; ne Sacramento, quominus operetur, impedimentum afferant. Quis enim unquam solem virtute sibi propria lucere, et calefacere dubitavit ? Attamen qui oculos claudit , vel ibi delitescit , quo ne unus quidem solis radius penetrat , nec lumen videt , nec calefit.

PROP. III.

Inter veteris, et Novae Legis Sacramenta alia omnino intercedit differentia, quam quae ex caeremoniis, ac ritibus externis oritur.

Prob. I. ex Scripturis. Ioannes enim inter veterem, et novam Legem talem posuit distinctionem, ut in altera inveniatur gratia, quae in priori deerat: *Lex per Moysen data est; gratia et veritas per Iesum Christum facta est.* Ioann. I. 17. Praeterea Sacramenta antiqui foederis *infirma*, *et egena elementa* vocat Apostolus, Galat. IV. 9., utpote illa, quae nullam gratiae producendae virtutem haberent, atque adeo hac virtute omnino indigerent. Atqui novae Legis Sacramenta, ut iam demonstravimus, gratiam continent, atque *ex opere operato* conferunt. Itaque, praeter rituum varietatem, inter veteris, et novae Legis Sacramenta maximi momenti discrimen intercedit. Eamdem doctrinam comprobant,

atque confirmant haec Scripturarum testimonia. *Ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.* Galat. II. 16. *In lege nemo iustificatur apud Deum.* Ibid. III. 11. *Reprobatio fit praecedentis mandati propter infirmitatem eius, et inutilitatem; nihil enim ad perfectum adduxit lex.* Hebr. VII. 8. *Munera, et hostiae offeruntur, quae non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem solummodo in cibis, et in potibus, et variis baptismatibus, et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis.* Ibid. IX. 9. et 10. *Umbram enim habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostiis, quas offerunt indesinenter, nunquam potest accedentes perfectos facere: alioquin cessassent offerri; ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati. Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile enim est sanguine taurorum, et hircorum, auferri peccata.* Ibid. X. 1. et seqq.

Prob. II. ex Traditione. Scripturis con-

cinunt Patres, quorum pauca, at gravissima testimonia in medium afferemus. *Quid confers baptismata* (Legis Mosaicae), *quorum sola communis appellatio, rerum autem tanta differentia, quanta somnii a veritate, ac umbrae, et imaginum ab iis, quae revera subsistunt.* Basilius, Lib. de Spiritu S. cap. XIV. n. 32. *Iudaica expiatio nequaquam a peccatis liberabat, sed a corporeis sordibus tantum: nostra vero talis non est, sed multo maior, ac multa gratia referta; nam et a peccatis liberat, et animam emundat, et spiritus gratiam largitur.* Chrysostomus, Homil. de Baptismo Christi, n. 3. *Si namque discernimus duo testamenta*, ita ratiocinatur Augustinus, *vetus, et novum, non sunt eadem Sacramenta........Sacramenta non eadem, quia alia sunt Sacramenta dantia salutem, alia promittentia Salvatorem. Sacramenta Novi Testamenti dant salutem, Sacramenta Veteris Testamenti promiserunt Salvatorem.* Enarrat. in Psal. LXXIII. n. 2. Et alibi: *Prima Sacramenta, quae observabantur*

et celebrabantur ex Lege, praenuntiativa erant Christi venturi: quae cum suo adventu Christus implevisset, ablata sunt, ... et alia sunt instituta virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora. Contra Faust. Lib. XIX. cap. XIII. Demum veteris Legis Sacramenta non nisi *ex opere operantis* valuisse aperte docet his verbis: *Si per se ipsa attendantur, nulli peccato possunt mederi: si autem res ipsae, quarum haec Sacramenta sunt, inquirantur, in eis inveniri poterat purgatio peccatorum.* Quaest. XXV. in Num.

Prob. III. Ex Catholicae Ecclesiae auctoritate. Eugenius IV. enim in Decreto pro Armen. Instruct. postquam Novae Legis Sacramenta enumeravit, eorum efficaciam sic describit: *quae multum a Sacramentis differunt antiquae legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant: haec vero nostra et continent gratiam, et ipsam digne suscipientibus conferunt.* Et Tridentina Synodus ita decernit:

Si quis dixerit ea novae Legis Sacramenta a Sacramentis antiquae legis non differre, nisi quia caeremoniae sunt aliae, et alii ritus externi, anathema sit. Sess. VII. Can. II. Quo quidem canone proscriptus est Calvinus, qui impudenter, nedum impie, pronuntiabat velut ex tripode: *penitus explodendum esse scholasticum illud dogmà, quo tam longum discrimen inter veteris, et novae Legis Sacramenta notatur, ac si illa non aliud, quam Dei gratiam adumbrarent, haec vero praesentem conferant.* Lib. IV. Instit. Cap. 14. n. 15.

Prob. IV. Ratione Theologica. Quaecumque in veteri lege vel scripta, vel praecepta inveniuntur, ad novae legis Mysteria significanda a Deo ordinata, ac instituta fuerunt, ut aperte pronuntiavit Apostolus: *Omnia in figura contingebant illis.* I. Corint. X. v. 11. Ergo vetera Sacramenta solam gratiae significandae vim habebant.

Obiecta diluuntur.

Obiic. I. Mosaicis Sacramentis vim remittendi peccata Scripturae tribuunt. Legitur enim in Levitico : *Si peccaverit anima per ignorantiam , de populo terrae , ut faciat quidquam de his, quae Domini lege prohibentur , atque delinquat, et cognoverit peccatum suum , offeret capram immaculatam: ponetque manum super caput hostiae, quae pro peccato est , et immolabit eam in loco holocausti. Tolletque sacerdos de sanguine in digito suo.............. rogabitque pro eo, et dimittetur ei.* Cap. IV. v. 27. et seqq. Eamdemque dicendi rationem repetit saepius in citato capite, et iis, quae sequuntur.

Resp. Scripturae de iustitia legali , qua remittitur poena , non de spirituali , qua mundatur conscientia , loquuntur. Cum enim varia pro vario peccatorum genere sacrificia imperent , peccata secundum conscientiam non remitti , satis superque constat. Nequit

namque fieri ut, quod ad veram animae munditiem pertinet, peccatum unum sine altero deleatur. Praeterea foederis antiqui sacrificiis non remitti peccata, nisi tantum *ex opere operantis*, apertissime ostendunt ipsae antiqui foederis Scripturae. In his enim haec leguntur: *Victimae impiorum abominabiles Domino; vota iustorum placabilia.* Proverb. XV. v. 8. *Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.* Eccli. XXXIV. v. 23. *Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? plenus sum: holocausta arietum, et adipem pinguium, et sanguinem vitulorum, et agnorum, et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum, quis quaesivit haec de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis? Ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. Neomeniam et Sabbatum, et festivitates alias non feram, iniqui sunt coetus vestri: calendas vestras, et sollemnitates vestras odivit anima*

mea: facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens. Et quum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis; et quum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestrae sanguine plenae sunt. Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse, discite bene facere: quaerite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Et venite, et arguite me, dicit Dominus: si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: et si fuerint rubra, quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Isaiae I. v. 11, et seqq. Iure igitur, meritoque de omnibus omnino Mosaicis sacrificiis illud dicendum, quod Gregorius de sacrificio Abel animadvertit, cum illa Scripturarum verba explicans: *respexit Dominus ad Abel, et ad munera eius; ad Cain vero, et ad munera illius non respexit*, Genes. IV. v. 4. 5. *Iram iudicis*, ait, *placare nescit oblatio, nisi ex munditia placeat offerentis; idcirco non Abel ex muneribus, sed ex Abel munera oblata*

placuerunt. Moral. Lib. XXII. cap. XII. Itaque fide in Christum, quam sacramenta illa excitabant, non sacramentis ipsis, remittebantur peccata. Ad rem S. Thomas: *Pro peccatis offerebantur sacrificia quaedam in veteri lege, non quia ipsa sacrificia a peccato emundarent; sed quia erant quaedam protestationes fidei, quae a peccato mundabant.* 1. 2. quaest. CIII. art. II.

Obiic. II. Proposita doctrina de sacramentorum veterum effectu duobus absurdis aperit viam; alterum est quod signa a Deo instituta eamdem habuissent virtutem, quam illa, quae privatus quisque proprio arbitrio finxisset; alterum, quod veterum fides efficacior fuisset, quam nostra. Ergo falsa est huiusmodi doctrina.

Resp. In signis a Deo institutis humilitas, ac obedientia exercebatur, quod quidem privatis signis deerat. Deinde maioribus adminiculis indigebat, ut excitaretur, antiquorum fides, et minus utilitatis adferebat excitata. Nostra vero et facilius obtinetur, ut baptizati infantes ostendunt, et utilior est,

quia Sacramentorum usu et sanctificantem gratiam, et illius augmentum, et ipsum gratiae fontem habemus.

PROP. IV.

Septem enumerata Sacramenta non ita sunt inter se paria (1), *ut nulla ratione aliud sit alio dignius.*

Prob. Si enim ipsam signorum naturam consideres, Eucharistia, in qua nulla alia substantia praeter Christum Dei Filium invenitur, ceteris omnibus quam maxime excellit. Si vero Sacramentorum effectum respicias, ipsa Eucharistia, in qua non gratia

(1) Ex falso principio, quod statuunt Pseudo-Reformati, totam in eo positam esse Sacramentorum omnium naturam, et vim, ut divinarum promissionum fidem excitent, consequitur error nostrae propositioni oppositus, nempe Sacramenta omnia inter se paria esse, nullumque eorum dici posse ceteris dignius.

solum, sed gratiae auctor, et fons reperitur, cunctis aliis praestat. Quod si ad eorum necessitatem animum advertas, reliqua antecellit Baptismus, qui est Sacramentorum omnium ianua, per quem, culpa deleta, remittitur omnis omnino poena, et ad vitam aeternam obtinendam renascitur spiritus. Baptismum sequitur poenitentia, quae iis, qui gratiae in sacro fonte acceptae mortali peccato iacturam fecerunt, aeque ac Baptismus, necessaria prorsus est. Confirmatio, qua baptizati roboramur, et in Baptismi gratia perfecti efficimur; Eucharistia, qua divino cibo, ac potu nutrimur; Extrema-unctio, quae peccatorum reliquias adimit, etsi non *necessitate medii*, sunt tamen Christi cultoribus singulis *necessitate praecepti* (1) ne-

(1) Illud appellatur necessarium *necessitate medii*, sine quo finem, ad quem tendimus, nulla ratione consequi possumus. Necessarium vero *necessitate praecepti* dicitur quidquid propria negligentia omissum, quominus obtineatur finis, impedit; atque ideo, si desit negligentia, etiam sine illo finis obtinetur.

cessaria. Ecclesiae universae demum necessaria sunt Ordinis, et Matrimonii Sacramenta. Quod denique ad ministrum adtinet, Ordo, qui non nisi ab Episcopo, et Confirmatio, quae ab Episcopo quoque, iure saltem ordinario, ministrari debet, aliis praestant.

Haeresim huic Catholicae veritati adversam sic damnavit Tridentina Synodus: *Si quis dixerit haec septem Sacramenta ita esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius; anathema sit.* Sess. VII. can. III.

P r o p. V.

Sacramenta non sunt supervacanea, sed ad salutem necessaria (1), *vel re, vel saltem voto, licet non omnia singulis.*

Prob. Veritatem hanc, quam ex iis, quae in superioribus propositionibus dicta sunt,

(1) Ex eodem falso principio alter Pseudo-Reformatorum error consequitur, Sacramenta scilicet superflua prorsus esse, quum etiam sine Sacramentorum usu divinarum promissionum fides alia via excitari possit.

facili negotio quivis intelliget, quum de singulorum Sacramentorum vi, atque effectibus sermo erit, pluribus argumentis confirmabimus. Heic igitur nihil aliud est addendum, nisi Tridentinae Synodi Canon, quo definitur: *Si quis dixerit Sacramenta Novae Legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua, et sine eis, aut eorum voto per solam fidem homines a Deo gratiam iustificationis adipisci, licet omnia singulis necessaria non sint; anathema sit.* Sess. VII. Can. IV.

P r o p. VI.

Sacramentorum tria, scilicet Baptismus, Confirmatio, et Ordo characterem in anima imprimunt, ac propterea iterum recipi non possunt.

Prob. I. Ex Scripturis. Etsi Scripturarum testimonia, quibus ad hanc demonstrandam propositionem utuntur Theologi, apertissima non sint; eiusmodi tamen sunt, ut Sacra-

mentalem characterem satis indicare videantur. De Baptismo enim sic loquitur Apostolus : *In quo* (Iesu Christo) *et vos, cum audissetis verbum veritatis* (*Evangelium salutis vestrae*), *in quo et credentes signati* (1) *estis Spiritu promissionis sancto, qui est pignus haereditatis nostrae.* Ephes. I. v. 13. 14. Et alibi : *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei : in quo signati estis in diem redemptionis.* Ibid. IV. v. 30. De Confirmatione vero eumdem Apostolum loquutum fuisse arbitrantur plerique : *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos Deus : qui et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* II. Corinth. I. v. 21 et seq.

Prob. II. Ex Patribus. Cyrillus enim Hierosolymitanus varias Baptismi utilitates explicans, multis nominibus hoc Sacramentum

---

(1) Graec. ἐσφραγίσθητε, *sigillati estis*; character nempe, veluti sigillum quoddam in anima vestra ita, ut deleri nunquam possit, a Spiritu Sancto impressus est.

appellat, inter quae illud etiam legitur: *signaculum sanctum, indelebile*, σφραγις ἁγια, ακαταλυτος, Cateches. Praef. n. X. Simili ratione Baptismus *signaculum quod invadi non potest*, σφραγις ανεπιχειρητος dicitur a S. Basilio *Homil.* exhort. ad Baptism. Tom. I. pag. 413. De Baptismo quoque sic loquitur laudatus Cyrillus: *Ecclesiae vos* (catechumenos) *inserat, et milites vos sibi deligat, induens vos armis iustitiae, coelestibus rebus novi testamenti repleat, et Spiritus Sancti signaculum indelebile det in sempiternum, in Christo Iesu Domino nostro*. Praefat. n. VI. Et alibi: *Memineris istius Spiritus Sancti, de quo nunc nobis sermo est. Hic enim paratus adest obsignare animam tuam, et dare tibi signaculum, quod daemones tremunt, coeleste quoddam, et divinum, sicut scriptum est:* In quo etiam credentes signati estis Spiritu Sancto promissionis. Catech. XVII n. 17. Quod quidem signaculum in anima per Spiritum Sanctum imprimi addit idem Cyrillus: *Spiritus Sanctus obsignabit animas vestras:*

μελλει το πνευμα το ἁγιον σφραγιζειν ὑμων τας ψυχας. Catech. III. n. II. Chrysostomus vero illud cum militaribus notis, et cum Iudaeorum circumcisione comparans ait: *Quemadmodum nota quaedam militibus, ita fidelibus quoque Spiritus imponitur: quo fit ut si ordinem deserueris, omnibus perspicuus fias. Iudaei enim signi loco circumcisionem habebant, nos autem arrham Spiritus.* Homil. III. in II. Corinth. Cum circumcisione quoque characterem comparavit Epiphanius: *Illis corporis praescripta circumcisio est quae in usu tamdiu fuit, quoad ingens est illa circumcisio subsecuta, Baptismus videlicet, quo nos a peccatis praecidimur, et in Dei nomine signamur.* Haeres. V. t. I. p. 19. De charactere etiam loquitur Ambrosius haec scribens: *Si qua ergo in aqua gratia, non ex natura aquae, sed ex praesentia est Spiritus Sancti. Numquid in aqua vivimus, sicut in Spiritu? Numquid in aqua signamur, sicut in Spiritu? In ipso enim vivimus, et ipse est pignus haereditatis nostrae, sicut et Apostolus scri-*

bens ad Ephesios ait: In quo credentes signati estis Spiritu promissionis Sancto, qui est pignus haereditatis nostrae. *Sancto igitur Spiritu signati sumus, non natura, sed a Deo, quia scriptum est*: Qui unxit nos Deus, et qui signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. *Signati ergo spiritu a Deo sumus. Sicut enim in Christo morimur, ut renascamur; ita etiam spiritu signamur, ut splendorem atque imaginem eius, et gratiam tenere possimus; quod est utique spiritale signaculum. Nam etsi specie signemur in corpore, veritate tamen in corde signamur: ut Spiritus Sanctus exprimat in nobis imaginis coelestis effigiem ....Atque ut sciamus cordis nostri magis hoc, quam corporis esse signaculum, docet Propheta, qui dicit*: Signatum est in nobis lumen vultus tui Domine, dedisti laetitiam in corde meo. (Psal. IV. n. 7.) Lib. I. de Spirit. Sanct. cap. VI. Eiusdem doctrinae testem locupletissimum habemus etiam Augustinum, qui sic ait: *Tene quod accepisti: non mutatur, sed*

agnoscitur , character est regis mei , non ero sacrilegus; corrigo desertorem , non muto characterem. Et characterem ipsum a gratia discernens, addit: *Noli de Baptismate gloriari , quia dico ipsum est. Ecce dico ipsum est*; *tota Catholica dicit ipsum est; advertit Columba , et agnoscit , et gemit , quia ipsum foris habes , videt ibi quod agnoscat ,* (Sacramenti nempe characterem indelebilem), *videt ibi et quod corrigat* (culpam tuam scilicet , ob quam Sacramenti gratia cares). Tract. VI. in Ioan. Et alibi: *Christiani Baptismi Sacramentum , quando unum atque idipsum est , etiam apud haereticos valet , et sufficit ad consecrationem, quamvis ad vitae aeternae participationem non sufficiat; quae consecratio reum quidem facit haereticum extra Domini gregem habentem Dominicum characterem : corrigendum tamen admonet sana doctrina, non iterum similiter consecrandum.* Epist. XCVIII. ad Bonifac. n. 5. Ipsum vero characterem corporalibus notis comparat : *An forte minus haerent Sacramenta Christia-*

na, quam corporalis haec nota, quum videamus nec Apostatas carere Baptismate, quibus utique per poenitentiam redeuntibus non restituitur, et ideo amitti non posse iudicatur? Lib. II. cont. Epistolam Parmeniani, Cap. XIII. Illud etiam animadvertendum est, quod Augustinus consuetudinem distinguendi characterem a gratia Baptismi, atque ideo non iterum baptizandi ab haereticis baptizatos, semper in Ecclesia locum habuisse docet his verbis: *Nec ob aliud illis temporibus, quando ista quaestio contra utilem consuetudinem.....discutiebatur, visum est quibusdam.....non esse posse apud haereticos, vel schismaticos Baptismum Christi, nisi quia non distinguebatur Sacramentum ab effectu, vel usu Sacramenti.........Habere tamen, et dare, et accipere Baptismi Sacramentum, satis eluxit pastoribus Ecclesiae Catholicae toto orbe diffusae, per quos postea plenarii Concilii auctoritate originalis consuetudo firmata est, et ovem quae foris errabat, et dominicum characterem a falla-*

cibus depraedatoribus suis foris acceperat, venientem ad Christianae unitatis salutem, ab errore corrigi, a captivitate liberari, a vulnere sanari, characterem tamen dominicum in ea agnosci potius, quam improbari, quandoquidem ipsum characterem multi et lupi et lupis infigunt. De Baptismo cont. Donatistas, Lib. VI. Cap. I. Quod de Baptismo docet Augustinus, de Sacro Ordine quoque tradit. Alterum enim alteri comparans sic scribit: *Nulla ostenditur causa, cur ille, qui ipsum Baptismum amittere non potest, ius dandi possit amittere; utrumque enim Sacramentum est, et quadam consecratione utrumque homini datur; illud quum baptizatur, istud quum ordinatur; ideoque in Catholica utrumque non licet iterari.* Contra litteras Parmeniani Lib. II. cap. XIII.

Prob. III. Ecclesiae Catholicae iudicio. Ita enim ab Eugenio IV. decretum fuit: *Inter haec Sacramenta tria sunt, Baptismus, Confirmatio, et Ordo, quae characterem, idest spirituale quoddam signum a ceteris distinctivum imprimunt in anima in-*

delebile : unde in eadem persona non reiterantur. Reliqua vero quatuor characterem non imprimunt , et reiterationem admittunt. Decret. pro Armen. Et in Synodo Tridentina : *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, et Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale et indelebile, unde ea iterari non possunt; anathema sit.* Sess. VII. Can. IX.

Prob. IV. Ratione theologica. Antiquissimus enim in Ecclesia mos invaluit tria haec Sacramenta Baptismum, Confirmationem, et Ordinem semel tantum dandi, reliqua vero quatuor iterum atque iterum. Atqui huiusmodi consuetudinis nulla alia ratio inveniri potest, nisi character , signum nempe in anima tribus illis Sacramentis ita impressum, ut numquam deleri possit. Ergo Dogma hoc in Ecclesia semper locum habuit.

Diluuntur obiecta.

Obiic. I. Sacramentalem characterem si-

lentio praetermittit Scriptura, quanta quanta est. Ergò non existit.

Resp. Quibusdam Scripturarum testimoniis innui Sacramentalem characterem, iam demonstravimus. At etiamsi nullum esset in Scripturis characteris vestigium, satis est Traditionis, quae Verbum Dei quòque exhibet, testimonium, cui ne Pseudo-Reformati quidem refragari possunt. Ipsi enim Baptismum iterandum non esse nobiscum consentiunt, etsi hoc Scriptura nusquam doceat.

Obiic. II. Cur tria illa Sacramenta iteranda non sint, alia potest reddi ratio, charactere excluso. Quum enim per Baptismum Christi exemplo moriamur, et spirituali vita renascamur, quia semel mortuus est Christus, et semel nascitur homo, semel baptizamur. Ergo characteris existentia probari non potest.

Resp. Utramque huiusmodi rationem destruit ipsa Scriptura; Eucharistia enim mors Christi commemoratur, et tamen etiam quotidie sumi potest: spiritualis vero vita etiam prorsus extincta per Poenitentiae Sacramentum saepissime recuperatur.

Obiic. III. Profecto characterem negabant, quotquot ab haereticis baptizatos iterum baptizandos esse contendebant. Ergo catholica dici non potest haec doctrina.

Resp. Ideo illi Ecclesiae Praesules Baptismum ab haereticis datum iterandum esse contendebant, quod extra Catholicae Ecclesiae sinum, nullum dari posse Sacramentum arbitrabantur; quapropter eos, quos haeretici baptizaverant, nequaquam baptizatos censebant.

Obiic. IV. In charactere definiendo inter se decertare solent Theologi; atque ideo quid sit character, definiri non potest. Opinionum ergo theologicarum commentum est character.

Resp. Argumentum hoc in Adversarios ipsos retorqueri facillime potest. Quum enim in characteris veritate adfirmanda omnes omnino consentiant Theologi, etsi in illius natura determinanda quot capita, tot sint sententiae, ipsa opinionum varietate characteris veritatem magis magisque confirmant.

Prop. VII.

Non omnes baptizati sunt Sacramentorum omnium (1) *ministri.*

Prob. I. Ex Scripturis. In his enim primum non singulis baptizatis omnia divina munera fuisse collata, manifeste docetur. Nam ita scribit Apostolus : *Dico enim per gratiam , quae data est mihi* (qui prae ceteris a Deo *vas electionis, ut portem* ipsius *nomen coram gentibus*, Act. Apostol. IX. 15. constitutus sum), *omnibus , qui sunt inter vos , non plus sapere* (ὑπερφρονεῖν), *quam oportet sapere , sed sapere ad sobrietatem ; et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus , omnia autem membra non eumdem actum habent ; ita*

(1) Omnes omnino homines necessitate cogente baptismum ministrare possunt , ut , ubi de Baptismi ministro sermo erit , demonstrabimus.

multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes: sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando (ειτε διακονιαν εν τη διακονια), *sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui praeest in sollicitudine.* Rom. XII. v. 3. et seqq. Eadem fere alibi repetit : *Divisiones vero* (διαιρεσεις, discrimina) *gratiarum sunt: idem autem Spiritus. Et divisiones ministrationum* (διακονιων) *sunt; idem autem Dominus. Et divisiones operationum sunt; idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus............. Haec autem omnia operatur unus, atque idem Spiritus dividens singulis* (ιδια εκαστῳ peculiariter unicuique, vel ιδια εκαστῳ propria singulis) *prout vult.........Nam et corpus non est unum membrum, sed multa. Si dixerit pes: quoniam non sum manus, non sum de corpore; num ideo non est de corpore?......Si totum corpus ocu-*

lus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit Deus membra, unumquodque eorum in corpore, sicut voluit. Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? .... Numquid omnes Apostoli? numquid omnes Prophetae? numquid omnes Doctores? I Cor. XII. v. 4. et seqq. Deinde inter Apostolos, Prophetas, Doctores, Evangelistas, ceterosque homines, ex quibus huiusmodi eliguntur, discrimen ab ipso Deo positum fuisse docet idem Paulus his verbis: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, et Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi.* Ephes. IV. 11. et seqq. Denique non omnibus hominibus Baptizatis Sacramenta ministrandi facultatem a Christo concessam fuisse, sed tantum aliquibus ad Sacerdotium electis, Scripturae testantur. Apostolis enim tantummodo dixit Christus: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et*

Filii, et Spiritus Sancti. Matth. ult. 19. Apostolis dumtaxat, ut Eucharistiam conficerent, mandavit dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc. XXII. 19. Apostolis etiam solis virtutem remittendi peccata communicavit illis verbis: *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.* Ioan. XX. 22. et 23. Per Apostolos etiam, non per alios, datum baptizatis Spiritum Sanctum legimus. Act. VIII. 17. et 18.

Prob. II. Ecclesiae Catholicae iudicio. Sic enim docuit Tridentina Synodus: *Si quis dixerit, Christianos omnes in verbo, et omnibus Sacramentis administrandis habere potestatem; anathema sit.* Ses. VII. Can. X.

Prob. III. Rationibus Theologicis. Si enim in Veteri Testamento, ubi nullam producendae gratiae virtutem habebant Sacramenta; ad ea tamen conficienda, atque administranda soli Levitae, et Sacerdotes destinabantur: quanto magis id fieri oportet in

Novo, ubi gratiae conferendae vim atque efficaciam sibi insitam Sacramenta continent? Nulli ex circumcisis ipsis, quamvis nobili, et praeclaro, nisi ex Tribu Levi, et ex familia Aaron esset, Leviticis, ac Sacerdotalibus muneribus fungi licebat: cuius rei illustre nobis exemplum praebet Scriptura; sic enim coargutum fuisse Regem Oziam, qui Sacerdotium affectabat, legimus: *Non est tui officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium: egredere de Sanctuario, ne contempseris.* II. Paral. XXVI. 18. Praeterea in qualibet bene constituta civitate non unicuique civi licet publica munera obire, sed iis tantum, quibus a Principe concessum fuerit; secus enim nullus ordo, sed omnia confusa, atque permixta essent. At Christi Ecclesia civitas est a Sapientissimo Principe instituta, atque gubernata. In illa ergo omnia sunt ordinata; et quisque munus ac officium suum, prout Deus vult, suscipit, ac exequitur. *Omnis namque Pontifex*, ait Apostolus, *ex hominibus assumptus pro ho-*

minibus constituitur in iis, quae sunt ad Deum, ut offerat dona, et sacrificia pro peccatis........Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron. Sic et Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum. Hebr. V. 1. 4. 5.

Obiic. I. Multa Scripturarum testimonia congerit Lutherus, ut baptizatis omnibus Sacerdotium inesse, quo et divinum verbum praedicare, et Sacramenta singula administrare possunt, ostendat. Praecipua haec sunt: *Et ipsi, tamquam lapides vivi superaedificamini, domus spiritualis, Sacerdotium sanctum.* I. Petr. II. 5. *Fecisti nos Deo nostro Regnum, et Sacerdotes.* Apoc. V. 10. *Erunt Sacerdotes Dei, et Christi.* Ibid. XV. 6. *Qui et idoneos nos fecit ministros novi Testamenti.* II. Cor. III. 6.

Resp. Allatae Scripturarum sententiae Luthero nequaquam suffragantur; de Sacerdotio enim metaphorice accepto intelligendae sunt, ut ex ipso contextu patet. Nimirum cunctos baptizatos, *ut deponentes....omnem mali-*

tiam , *et omnem dolum* , *et simulationes* , *et invidias* , *et omnes detractiones* , vitam Christi cultore dignam agant, hortatur Petrus; atque ita Christo *ipsi* (addit) *tamquam lapides vivi superaedificamini* , *domus spiritualis*, *Sacerdotium sanctum*, *offerre spirituales hostias*, cupiditates nempe caritate domitas. Ioannes vero ait Reges et Sacerdotes a Christo factos esse, qui ipsum baptismo suscepto sequuntur; sicut ergo Reges proprio sensu dici non possunt baptizati omnes, ita nec Sacerdotes. Paulum denique non de singulis baptizatis, sed de se, ceterisque Apostolis verba illa pronuntiasse nemo non videt.

Obiic. II. Ut nulli baptizato singula Sacramenta ministrandi facultatem negari posse probet idem Lutherus, sic ratiocinatur: *Qui baptizatus est*, *Spiritum Christi habet*; *ubi autem spiritus Christi est*, *ibi omnium potestas* , *et libertas.*

Resp. Falsa est utraque propositio. Qui enim ex adultis sine fide, vel peccatorum poenitentia baptizatur, Sacramentum quidem recipit, Christi vero spiritum non ha-

bet. Qui autem Christi spiritum habet, non ideo omnium potestatem, et libertatem habet; dona namque sua ita partitur Deus, prout vult, quemadmodum iam demonstravimus.

Prop. VIII.

In Sacramentorum ministris, dum ea conficiunt, et conferunt, requiritur intentio (1) *saltem faciendi, quod facit Ecclesia.*

Prob. I. ex Scripturis. Christus enim Apostolis Sacramenta conficiendi, atque administrandi potestatem dedit, et eiusdem potestatis exercitium ipsis imperavit, ut ex his Scripturarum sententiis, quas in superiori propositione retulimus, constat: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos. Hoc facite in meam commemorationem. Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis pec-*

(1) *Deliberatum aliquid agendi propositum* intentio dicitur.

cata, remittuntur eis. Atqui in iis, quae deliberata voluntate non fiunt, nec potestas, nec potestatis exercitium locum habet. Praeterea ille est alterius minister, qui eius loco opus aliquod peragit; ille rei alicuius dispensator, qui eius rei gerendae curam suscipit. Potest igitur minister, ac dispensator partes officii sui obire, si velit; non obire, si nolit. Tunc igitur munere suo fungitur, quum munus ipsum deliberata voluntate adimplet. Atqui de ministris, ac dispensatoribus sermo est, iuxta illud Apostoli dictum: *Sic nos existimet homo, ut Dei ministros, et dispensatores mysteriorum Dei.* I. Cor. IV. I.

Prob. II. Catholicae Ecclesiae iudicio. Martinus enim V. suspectum de haeresi sic iubet interrogari: *utrum credat, quod malus sacerdos cum debita materia, et forma, et cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, vere conficiat, vere absolvat, vere baptizet, et vere conferat alia Sacramenta.* Constit. Sess. XLV. Concilii Constant. Eugenius IV. vero ea, quae ad Sacramenti perfectionem requiruntur, sic explicat: *Sacra-*

menta omnia tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, et persona ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quod si aliquid desit, non perficitur sacramentum. Decr. pro instruct. Arm. Confirmavit denique idipsum Tridentina Synodus: *Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta conficiunt, et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia; anathema sit.* Sess. VII. can. XI.

Prob. III. Ratione Theologica. S. Thomas sic ratiocinatur: *Quando aliquid se habet ad multa, oportet quod per aliquid determinetur ad unum, si illud effici debeat. Ea vero, quae in sacramentis aguntur, possunt diversimode agi, sicut ablutio aquae, quae fit in baptismo, potest ordinari et ad munditiam corporalem, et ad sanitatem corporalem, et ad ludum, et ad multa alia huiusmodi: et ideo oportet, quod determinetur ad unum, idest sacramentalem effectum, per intentionem abluentis: et haec*

intentio exprimitur per verba, quae in sacramentis dicuntur. 2. 3. part. quaest. LXIV. art. VIII.

Obiecta diluuntur.

Obiic. I. Iudicio Alexandri Episcopi Alexandrini valuit baptismus ab Athanasio puero cum sociis ludente sociis ipsis administratus, ut narrant Rufinus Lib. I. Histor. cap. XIV. Socrates Lib. I. cap. XV. et Sozomenus Lib. II. cap. XVII. Ergo in Sacramentorum ministro non requiritur intentio faciendi, quod facit Ecclesia.

Resp. Duplici ratione, quod nobis obiiciunt factum, Catholicae doctrinae haud adversatur. Primum enim factum ipsum, ut Chronologiae male respondens, negari potest; nam Athanasius, qui Alexandro in Alexandrina Ecclesia regenda paucis post annis successit, puer esse non poterat. Alexander enim ad Alexandriam gubernandam anno 312, vel 321 ex Hieronymi Chronico accessit; Athanasius vero anno 326, quum nempe secun-

dum illius temporis mores saltem tricesimum aetatis suae annum attingere debuisset. Deinde, etiamsi factum negare nolis, illud est animadvertendum, quod refert ipse Sozomenus, Alexandrum non prius administratum Baptismum adprobasse, quam *cognovisset omnia iuxta ordinem Ecclesiasticum servata esse*, Athanasium scilicet quamvis puerum serio, ac debita cum intentione Sacramentum perfecisse.

Obiic. II. Genesius mimus ab uno sociorum in theatro baptizatus, Christi martyr evasit. Atqui baptismus ille iocularis fuit. Ergo valet baptismus etiam iocose datus.

Resp. Genesii historiam fabellae speciem habere quisquis Criticae Artis regulas vel leviter attigerit, facillime agnoscet. A tertio enim saeculo, quo martyr obiit Genesius ad nonum usque, quo Ado Viennensis suum martyrologium composuit, ne unus quidem scriptor talem baptismum commemoravit; qui vero illum narrant, mirifice inter se dissentiunt. Genesium enim a Christi Sacerdote, quem ridendi causa in theatrum acciverat,

baptizatum fuisse scripsit Ado; ab uno ex mimis, qui tamen Angelo monente rem serio gessit, id factum aiunt alii; alii denique ab Angelo ipso. Quodnam, quaeso, ex huiusmodi narratione tam sera, tam varia, confici potest argumentum?

Obiic. III. Profecto nullam intentionem habere potest ebriosus. Atqui baptismus ab ebrioso datus valet, ut ait Augustinus Tract. V. in Ioan. Ergo in sacramentorum ministro non requiritur intentio faciendi, quod facit Ecclesia.

Resp. S. Thomas: *Quamvis actu ebrius intentionem habere non possit, tamen ebriosus potest esse non actu ebrius, et intentionem baptizandi habens, baptizare.* In 4. distinct. 6. q. 1. quaestione I. ad III.

PROP. IX.

Non est necessaria, ut sacramentum valeat, ministri probitas, seu gratiae sanctificantis status.

Prob. I. ex Scripturis. Virtutem enim suam non ex ministri probitate Sacramenta acci-

piunt, sed ex vi, et potestate Christi, qui ea instituit. Nimirum in Evangelio dictum Baptistae de Christo legimus: *Super quem videris Spiritum descendentem, et manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto.* Ioan. I. 33. Cui consonum est illud Pauli: *Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? Ministri eius, cui credidistis, et unicuique sicut Dominus dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed, qui incrementum dat, Deus.* I. Corint. III. 4. et seq. Idem vero de omnibus sacramentis iure meritoque dicendum, nemo non videt.

Prob. II. ex Traditione. Cum plura Patrum testimonia, quae doctrinam hanc comprobant, ubi de Baptismo ab haereticis dato verba faciemus, referenda sint; pauca solius Augustini argumenta proferre satis est. Sic ergo ratiocinatur tantus Doctor: *Non exhorreat columba ministerium malorum, respiciat Domini potestatem; quid tibi facit minister, ubi bonus est Dominus? Quid te impedit malitiosus praeco, ubi benevolus est*

iudex ?...............Si fuerit minister iustus, computo illum cum Paulo, computo illum cum Petro, cum istis computo iustos ministros............Qui vero fuerit superbus minister, cum diabolo computatur, sed non contaminatur donum Christi: quod per illum fluit, purum est; quod per illum transit, liquidum venit ad fertilem terram. Spiritalis namque virtus Sacramenti ita est ut lux, et ab illuminandis pura excipitur, et si per immundos transeat, non inquinatur.............non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam, quia columbam attendo, per quam mihi dicitur. Hic est qui baptizat. Tract. V. in Ioan. I. Et alibi: *Quasi vero quod infidelis colonus plantaverit, propter eius infidelitatem, non germinet vis seminis, et foecunditas terrae, coelique temperies hanc efficaciam divinitus non acceperint, ut ad propagandos fructus plantatorem, vel rigatorem operarium tantummodo expectent; qua mente operetur; qua laboret intentione, non curent, utrum dominum agri fideliter dili-*

gat, an sua, non illius lucra conquirat. Contra Crescon. Lib. III. cap. VIII.

Prob. III. Catholicae Ecclesiae iudicio. Nam in Constantiensi Synodo hic Wicleffi articulus damnatus est: *Si Episcopus, vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non baptizat.* Sess. XLV. Et in Tridentina Synodo definitum fuit: *Si quis dixerit, ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quae ad sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere sacramentum; anathema sit.* Sess. VII. can. XII.

Prob. IV. Ratione Theologica. Sacramenta, ut iam demonstravimus, gratiam *ex opere operato* tribuunt. Sufficit ergo ut materiam cum forma euniungat minister, qui id facere intendat, quod facit Ecclesia. Praeterea si ex ministri probitate Sacramenti effectus penderet, eiusdem Sacramenti vis suspensa, et incerta esset, non secus ac dubia, et incerta est ministri probitas; quod quidem absonum, et absurdum esse nemo diffitebitur.

Apposite Augustinus : *Quomodo et de istis securi erunt, si conscientia dantis attenditur, quae latet oculos accepturi? ita secundum eorum sententiam fit salus illa spiritualis incerta.* Contr. litt. Petiliani Lib. I. cap. III.

DISSOLVUNTUR OBIECTA.

Obiic. I. *Ab immundo quid mundabitur?* Eccli. XXXIV. 4. Ergo gratiam non confert improbus minister.

Resp. Causa gratiae, quae spiritum mundandi vim habet, non est minister, sed Deus, qui eam per sacramentum concedit. Eadem ratione explicantur et illae Scripturarum sententiae : *Peccatores Deus non audit.* Ioan. IX. 31. *Non potest.......arbor mala bonos fructus facere.* Matt. VII. 18.

Obiic. II. Diaboli membrum est vir improbus. Ergo Christi minister esse non potest.

Resp. Christi ministrum non mores, qui mutari possunt, sed character, qui est indelebilis, et potestas ab ipso Deo accepta

constituit. Malis ergo moribus Sacramenta administrandi facultas non amittitur.

Obiic. III. Gratiam dare non potest, qui illam non habet. Ergo ad gratiam obtinendam ministri probitas requiritur.

Resp. Gratiae auctorem, et causam ministrum non esse, sed Deum ipsum, iam satis ostendimus.

PROP. X.

Recepti, et probati Ecclesiae Catholicae ritus, quos in solemni Sacramentorum administratione adhibere consuevit, nec contemni, nec sine peccato a ministris arbitratu suo omitti, nec in novos alios per quemcumque Ecclesiarum pastorem mutari possunt.

Prob. I. ex Scripturis. Illud non est contemnendum, quod Catholica Ecclesia pro suo iure constituit. Atqui novos ritus instituendi ius habet Ecclesia, atque idcirco etiam in solemni sacramentorum administratione adhi-

bere potest. Nimirum quod Synagogae, veteris nempe Testamenti Ecclesiae, licuit, multo magis novi Testamenti Ecclesiae licebit; quum illa fuerit umbra futurorum, haec vero ipsa rerum substantia. At novos ritus, novasque caeremonias a Synagoga institutas fuisse Scripturae docent. In libro enim Esther legimus: *Ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim, id est sortium..........Quaeque sustinuerunt, et quae deinceps immutata sunt, susceperunt Iudaei super se, et semen suum, et super cunctos, qui religioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque solemnitate transigere: quos scriptura testatur, et certa expetunt tempora, annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies, quos nulla unquam delebit oblivio: et per singulas generationes cunctae in toto orbe provinciae celebrabunt: nec est ulla civitas, in qua dies phurim; idest sortium, non observentur a Iudaeis, et ab eorum progenie, quae his caerimoniis obligata est............Observantes dies sortium,*

et (ut) suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerant Mardochaeus, et Esther, et illi observanda susceperunt a se, et a semine suo, ieiunia, et clamores, et sortium dies. IX. 26. et seq. Et in Iudith: *Dies autem victoriae huius festivitatis, ab Hebraeis in numero sanctorum dierum accipitur, et colitur a Iudaeis ex illo tempore usque in praesentem diem.* XVI. 31. Et in I. Machabaeorum: *Et statuit Iudas, et fratres eius, et universa Ecclesia Israel, ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis, ab anno in annum, per dies octo, a quinta, et vigesima die mensis Casleu, cum laetitia, et gaudio.* IV. 59. Praeterea Apostolis, eorumque successoribus Ecclesiam regendi, et Christi oves pascendi ius a Deo ipso datum affirmant Scripturae. Legitur enim: *Attendite vobis, et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Act. XX. 28. Et alibi: *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed sponta-*

nec secundum Deum. I. Petr. V. 2. Atqui ad Christi gregem utilius pascendum, et commodius regendum ab Ecclesia ordinatae sunt in solemni sacramentorum administratione caeremoniae, ac ritus. Illud demum non est spernendum, quod Ecclesia, Christi vestigiis inhaerens, instituit. Christum vero, etsi tum animae, tum corporis sanitatem pro lubito suo conferre potuisset, plures tamen caeremonias adhibuisse testatur Evangelium: *Insufflavit, et dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum.* Ioan. XX. 22. *Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde ab homine. Et interrogabat eum: quod tibi nomen est? Et dicit ei: legio mihi nomen est, quia multi sumus.* Marc. V. 8. 9. *Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius: et exspuens, tetigit linguam eius: et suspiciens in coelum, ingemuit, et ait illi: Eppheta, quod est adaperire. Et statim apertae sunt aures eius, et solutum est vinculum linguae eius, et loquebatur recte.* Ibid. VII. 33. et seq. *Exspuit in terram, et fecit lutum ex sputo,*

et linivit lutum super oculos eius. Et dixit ei : Vade , lava in natatoria Siloe (quod interpretatur Missus.). Abiit ergo , et lavit , et venit videns. Ioan. IX. 6. 7.

Prob. II. ex Traditione. Patres vel vetustiores, quos magni faciunt ipsi Pseudo-Reformati, Catholicae Ecclesiae ritus, ac caeremonias non modo non aspernantur, verum etiam summis laudibus prosequuntur, ac omnibus commendant. Sic enim ait Tertullianus: *Ut a baptismate ingrediar; aquam adituri, ibidem, sed et aliquanto prius in Ecclesia sub Antistitis manu contestamus, nos renuntiare diabolo, et pompae, et Angelis eius. Deinde ter mergitamur, amplius aliquid respondentes, quam Dominus in Evangelio determinavit. Inde suscepti, lactis, et mellis concordiam praegustamus, exque ea die lavacro quotidiano per totam hebdomadem abstinemus. Eucharistiae Sacramentum, et in tempore victus, et omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis coetibus, nec de aliorum manu, quam praesidentium sumimus.* De Corona militis.

Cap. III. Cyprianus vero: *Oportet ergo mundari, et sanctificari aquam prius a Sacerdote, ut possit Baptismo suo peccata hominis, qui baptizatur, abluere.......... Baptizati ungantur oleo in Altari Sanctificato.* Epist. LXX. Ed. MM. His adde Basilium: *Ut signo Crucis eos, qui spem collocarunt in Christum, signemus, quis scripto docuit? ut ad Orientem versi precemur, quae nos docuit Scriptura? Invocationis verba, quum conficitur panis Eucharistiae, et poculum benedictionis, quis Sanctorum in scripto nobis reliquit? Nec enim his contenti sumus, quae commemorat Apostolus, aut Evangelium: verum alia quoque et ante, et post dicimus, tamquam multum habentia momenti ad mysterium, quae ex traditione citra scriptum accepimus. Consecramus autem aquam Baptismatis, et oleum unctionis; praeterea ipsum, qui Baptismum accipit, ex quibus scriptis? Nonne a tacita, secretaque traditione? Ipsam porro olei inunctionem quis sermo scripto proditus docuit? Iam ter immergi hominem, unde ex scriptura hau-*

stum? Reliqua item, quae fiunt in Baptismo, veluti renuntiare satanae, et angelis eius, ex qua Scriptura habemus? Nonne ex doctrina, quam Patres nostri silentio quieto, minimeque curioso servarunt? Pulchre quidem illi, nimirum docti arcanorum venerationem silentio conservari. De Sp. S. Cap. XXVII. Plura Cyrillus: *Primum ingressi estis in porticum domus baptisterii, et stantes versus occidentem, mandari vobis audistis, ut protensa manu, tamquam praesenti Satanae renuntiaretis.............*
Cum itaque Satanae renuntiaveris, et omne cum illo pactum resciderìs, veteres, inquam, pactiones cum inferno: aperitur tibi paradisus Dei, quem ipse ad Orientem plantavit: unde, propter mandati violationem, primus parens noster pulsus est in exilium. Et huius rei symbolum est, cum ab occasu converteris ad ortum, quae lucis est regio. Catech. Mystag. I. n. 2. 6. Et alibi: *Statim igitur ut ingressi estis, vestem exuistis: quod quidem exuti hominis antiqui cum operibus suis imago fuit.*

Atque ita exuti, eratis nudi, imitantes et in hoc eum, qui in cruce nudatus fuerat, Christum..............Deinde vero iam exuti, exorcizato oleo a summis capillis ad infimos usque peruncti estis, et participes effecti fructiferae illius oleae Iesu Christi ....Nam ut insufflationes sanctorum, et nominis Dei invocatio, tamquam vehementissima quaedam flamma urit daemones, et in fugam convertit: sic et exorcizatum hoc oleum, per orationem, Deique invocationem tantam virtutem consequitur, ut non modo ardentia peccatorum vestigia expurget: verum etiam omnes invisibiles daemones repellat. Postea deducebamini ad sanctum divini baptismi lavacrum: quemadmodum Christus a cruce ad destinatum sepulchrum ducebatur. Catech. Mystag. II. n. 2. 3. 4. Item de Confirmationis oleo scribit: *Sanctum hoc unguentum, non amplius est unguentum nudum, neque ut ita dicam commune, postquam iam consecratum est: sed est Charisma, quod Christi, et Spiritus Sancti, id est*

divinitatis eius praesentiam efficit. Quo frons, et alii sensus corporis tui symbolice inunguntur: et corpus equidem isto visibili unguento perungitur, anima vero sancto, vivificoque Spiritu sanctificatur. Catech. III. n. 3. Cum his consentit Chrysostomus: *Quum ad regenerationis veniunt Sacramentum, non prius fontem vitae ingrediuntur, quam exorcismis, et exsufflationibus Clericorum spiritus ab iis immundus abigatur.* Homil. de Adam, et Eva. Nec dissentit Augustinus: *Verum est*, inquit, *quod antiquitus veraci fide Catholica praedicatur, et creditur per Ecclesiam totam, quae filios fidelium nec exorcizaret, nec exsufflaret, si non eos de potestate tenebrarum, et a Principe mortis erueret; quod in libro meo, cui velut respondes, positum est. Sed tu id commemorare timuisti, tamquam ipse a toto orbe exsufflandus esses, si huic exsufflationi, qua princeps mundi et a parvulis eiicitur foras, contradicere voluisses.* Contra Iulian. Lib. VI. cap. II. Et in eodem libro: *Hos iste audeat dicere Manichaeos,*

et antiquissimam Ecclesiae Traditionem isto nefario crimine aspergat, qua exorcizantur, et exsufflantur parvuli. Nos autem paratiores sumus cum illis Viris, et cum Ecclesia Christi in huius fidei antiquitate firmata, quaelibet maledicta, et contumelias perpeti, quam Pelagiani cuiuslibet eloquii praedicatione laudari Cap. XXXIX.

Prob. III. Catholicae Ecclesiae auctoritate. Synodus enim Tridentina, aperte *declarat hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, et locorum varietate, magis expedire iudicaret. Id autem Apostolus non obscure visus est innuisse, cum ait*: Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei. Sess. XXI. Cap. II. Atque veritatem ipsam expresse definit: *Si quis dixerit, receptos, et approbatos Ecclesiae Catholicae ritus, in solemni Sacramentorum administratione*

adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse; anathema sit. Sess. VII. can. XIII.

Prob. IV. Ratione Theologica. Quod ipso Spiritu Sancto hortatore facit Ecclesia, recte quidem facit. Atqui in caeremoniis, quibus in solemni sacramentorum administratione utitur Ecclesia, illud statuit, quod hortatus est Spiritus Sanctus, ut *omnia honeste, et secundum ordinem fiant.* I. Corin. XIV. v. 40. Praeterea dum ritus adhibet Ecclesia in Apostolorum vestigio insistit. Paulus enim de Eucharistici Sacramenti celebratione Corinthiis scripsit: *cetera autem cum venero disponam.* I. cap. XI. v. 34. Apposite Augustinus, quum morem sumendi Eucharistiam ante omnem alium cibum, qui in Ecclesia Catholica locum habet, commendaret, postquam advertit, Apostolos non ieiunos Eucharistiam sumpsisse, haec scribit: *Numquid tamen calumniandum est universae Ecclesiae, quod a ieiunis semper accipi–*

tur? Ex hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius dominicum corpus intraret, quam exteri cibi. Nam ideo per universum orbem mos iste servatur.........Et ideo non praecepit (Christus) *quo deinceps ordine sumeretur, ut Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille monuisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo quod eum morem nemo variasset. Cum vero ait Apostolus de hoc Sacramento loquens....* ......Cetera autem cum venero ordinabo; *intelligi datur, quia multum erat, ut in epistola totum illum agendi ordinem insinuaret, quem universa per orbem servat Ecclesia, ab ipso ordinatum esse quod nulla morum diversitate variatur.* Epist. CXVIII. ad Ianuar. Multa denique, ac magni momenti commoda ex caeremoniarum usu percipiunt Christi cultores; quapropter iure meritissimo eas etiam in Sacramentorum solemni administratione adhibet Ecclesia. Nimirum ut Religionis Mysteria facilius

addiscantur, maiori observantia recolantur, nunquam oblivioni mandentur, non minimum iuvant ritus, ac caeremoniae. Per illas Sacramentorum virtus, ac efficacia clarius menti repraesentatur; pietas, qua ad ea suscipienda quisque accedat oportet, melius excitatur ac fovetur; animus gratus, et memor divinorum beneficiorum magis magisque efficitur. Quid quod externus cultus Deo certe quidem debitus caeremoniis, ac ritibus non sine tum propria, tum aliena utilitate amplificatur? Illud denique non est silentio praetereundum, quod per Catholicae Ecclesiae ritus revelatarum doctrinarum veritas in Christi cultorum mentibus firmius inhaeret, ac ab haereticorum calumniis facilius vindicatur. Cuius utilitatis illustre exemplum nobis exhibet S. Augustinus, qui, ad probandum contra Pelagianos peccati originalis dogma, ab exorcismis, quos Catholica Ecclesia in parvulis etiam baptizandis adhibet, argumentum ducit Lib. VI. contra Iulianum Pelagianum. Nullo igitur iure, immo maxima iniuria adversus Catholicae Ecclesia ri-

tus, ac caeremonias, probra et maledicta congerunt haeretici.

Prob. V. Ex ipso adversariorum praescripto. Calvinus enim ipse, qui contra Catholicae Ecclesiae caeremonias usque eo commotus est, ut insanire ac furere videretur, inter cetera Theologica opuscula *Formulam Sacramentorum administrandorum* concinnavit; in qua multos ritus Sacras Scripturas legenti prorsus ignotos praescribit. Nam imperat, ut festis diebus in Ecclesiam deducantur qui baptizandi sunt; ut qui infantem adducunt, se illum iam adultum docturos spondeant; ut Symbolum Apostolorum, Oratio Dominica, aliaeque preces pronuncientur; pluraque his similia. Qua igitur ratione ius illud, quod sibi temere adrogat Calvinus, Ecclesiae Catholicae, cui ab ipso Christo tributum fuisse firmissima argumenta comprobant, perfracte nimium derogat?

SCHOLION.

Quum ex his, quae in superiori propositione demonstranda diximus, satis pateat

rituum praescribendorum ius soli Ecclesiae Catholicae datum, eos non posse nisi ab eadem Ecclesia mutari quisque per se videt.

Dissolvuntur obiecta.

Obiic. I. *Apostolus I. Cor. VII. ne una quidem in re*, sic contra caeremonias arguit Calvinus, lib. IV. Instit. cap. X. §. 2., *laqueum iniicere ausus est; neque id nulla caussa. Prospiciebat enim, quantum vulnus infligeretur conscientiis, si earum necessitas illis imponeretur, quarum relicta esset a Domino libertas.* Ergo novos ritus Ecclesia praescribere non potest.

Resp. Ad rem non facit obiectus Apostoli locus; ibi enim de virginali puritate loquitur Paulus, quam Christus ipse non imperandam, sed consulendam statuit, ideoque nihil poterat ea in re immutari. At rituum instituendorum ius Catholicae Ecclesiae Christus ipse reliquit, eoque semper illa usa est ab ipsa Apostolorum aetate.

Obiic. II. Calvinus ibidem, §. 9. sic ra-

tiocinatur: *Apostolus Gal. V. non patitur ullo modo, ut fidelium conscientiae in servitutem redigantur. Non ergo licet instituere caeremonias, quae obligent in conscientia.*

Resp. De Iudaicae legis iugo, quod durae Iudaeorum cervici imposuerat Deus, a quo per Filium suum nos Deus ipse liberavit, loquitur Apostolus. Quid ergo? Numquid ideo Catholicae Ecclesiae ritus non esse servandos iubet Paulus? Immo contrarium imperat; ait enim: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas, nisi a Deo.... qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.* Rom. XIII. vv. 1. 2.

Obiic. III. Idem Calvinus ibid. §. 12. haec contra Catholicos scribit: *Romanenses partim ex Gentilium deliriis sibi desumpserunt exemplum, partim simiarum more temere imitati sunt veteres Iudaicos ritus, qui nihilo magis ad nos pertinebant, quam pecudum victimae.*

Resp. Falsum est prorsus, quod asserit Calvinus, exemplo nobis fuisse Gentiles in

caeremoniis instituendis; contra namque factum fuisse testantur inter ceteros Iustinus, et Tertullianus. Alter enim sic scribit: *Atque hoc lavacrum daemones cum per Prophetam praedicatum audissent, perfecerunt, ut qui templa eorum ingrediuntur, iisque supplicaturi sunt, et libamina ac nidores delaturi, seipsos aquae aspersione lustrarent: atque illud etiam perficiunt, ut proficiscentes penitus lavent, antequam templa, ubi iidem daemones collocati sunt, deveniant. Nam et quod sacerdotes iubent, ut calceos solvant, qui templa ingrediuntur, et iisdem rebus daemones colunt, id daemones ex his, quae supradicto Prophetae Moysi evenerunt, cognitum imitati sunt.* Apolog. Ad Antonin. n.° 62. Alter vero: *Sed quaeritur, a quo intellectus interpretetur eorum, quae ad haereses faciant? a Diabolo scilicet, cuius sunt partes intervertendi veritatem: qui ipsas quoque res Sacramentorum Divinorum in idolorum mysteriis aemulatur. Tingit et ipse quosdam, utique credentes et fideles suos;*

expiationem delictorum de lavacro repromittit: et si adhuc initiat Mithrae, signat illic in frontibus milites suos: celebrat et panis oblationem: et imaginem resurrectionis inducit, et sub gladio redimit coronam. Quid quod et summum Pontificem in unis nuptiis statuit? Habet et virgines; habet et continentes. De Praescript. cap. XL. At etiamsi hoc verum esset, nihil inde sequeretur absurdi. Num enim, quia falsis Diis templa aedificarunt, atque ornarunt Gentiles, ideo nos Templa vero Deo aut non extruere, aut iam extructa destruere debemus? quia suos lavacro expiare conantur Idololatrae, ideo apud nos nemo est baptizandus? Quod vero quibusdam Iudaicis ritibus nostri similes inveniantur, nihil mirum; inter figuras enim, quae aliquid adumbrant, et rem ipsam, quae adumbratur, aliquam intercedere similitudinis rationem par est aequumque. Ac praesertim si Deum ipsum, quem Iudaei coluerunt, nos quoque colere animadvertas, cum illis in quibusdam ritibus ad externum cultum pertinentibus et

nos consentire, certe quidem non miraberis.

Obiic. IV. Tria Scripturarum exempla ad Catholicae Ecclesiae ritus impugnandos sumit Calvinus ibid. §. 23. Alterum eorum qui Samariam incolebant, et a leonibus propter adhibitas caeremonias interfecti sunt; alterum Achaz, tertium Manasse, qui ambo ob novum Altare in templo erectum Deum offenderunt. IV. Reg. capp. XVI. XVII. XXI.

Resp. Cuinam bilem non commovet pessima Calvini fides? In illis enim Scripturarum exemplis non de novis ritibus, quos Samariae incolae, Achaz, Manasses instituerint; sed de horrendo idololatriae crimine sermo est, ut contextum legentibus meridiana ipsa luce clarius apparet.

Obiic. V. Patronum quoque sibi advocat Calvinus Augustinum, qui novos ritus redarguit, eosque adprobare se non posse aperte adfirmat. Epist. CXIX.

Resp. At eccur in ea, quae paulo post ipse Augustinus addit, oculos non coniecit Calvinus? Haec enim in eadem Epistola

sequuntur: *Omnia itaque talia, quae neque sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in conciliis Episcoporum statuta inveniuntur, nec consuetudine universae Ecclesiae roborata sunt, sed diversorum locorum diversis moribus innumerabiliter variantur, ita ut vix, aut omnino nunquam inveniri possint causae, quas in eis instituendis homines secuti sunt, ubi facultas tribuitur, sine ulla dubitatione resecanda existimo.*

CAP. IV.

Ex Catholica doctrina iam demonstrata corollaria quaedam derivantur.

Iis, quae Catholica Fides circa Sacramenta generatim proponit, satis iam enucleatis, ex ipsis corollaria quaedam deducendi tempus datur.

COROLLARIUM I.

§. I. Quum Sacramentum sit *efficax gratiae signum*, atque ipsum *materia* et *forma* si-

mul coniunctae constituant, iuxta notissimum illud Augustini dictum : *Accedit verbum ad elementum, et fit Sacramentum ; materiae* aut *formae* defectus, vel mutatio, quae alterutrius naturam destruat, irritum omnino efficit Sacramentum. Itaque si vinum pro aqua adhibeas in Baptismo, vel aquam artificialem, quae minus proprie aqua appellatur, inanis erit Baptismus ex materiae defectu; vel si aqua naturali usus aut nullum verbum proferas, aut diversa prorsus verba ab illis, quae decrevit Christus, irritus aeque, et infectus erit Baptismus, ex defectu formae. Hanc materiae, aut formae mutationem, quam modo diximus, *substantialem* appellant Theologi; *accidentalem* vero vocant, quae rei naturam, aut verborum sensum non destruit, atque ideo Sacramentum vanum non facit. Quamobrem si aqua cum alia materia mixta, quae tamen aquae naturam non corrumpat, baptizes, ratum erit Baptisma; mutatio quippe accidentalis est.

§. II. Quod autem ad formam spectat, ea sex modis accidentali mutationi subiacere potest.

1. quum eadem verba diversa lingua pronuntientur ; 2. quum synonyma adhibeantur, ut : *ego te lavo;* quod idem, ac *ego te baptizo* significat ; 3. quum alia verba addantur, quae integrum sensum servant, ut : *ego te originalis peccati reum baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, ut Dei gratiam, et vitam aeternam adipiscaris ;* 4. quum aliquod verbum detrahatur, eadem sententia manente, ut si in Baptismi forma *ego* demas, vel in forma Eucharistiae *enim ;* 5. quum verborum ordinem, non vero sensum invertas, ut : *ego in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti baptizo te ;* 6. quum vel linguae, vel patriae vitio, vel quacumque alia ratione verba male proferas, modo eorum significationem ex communi dicendi usu non immutes, ut : *Eggo te baptize in nomine Patria, et Filia, et Spiritua Sancta.* Etsi praedictis, aliisque ejusmodi mutationibus, quae *accidentales* sunt, Sacramentum irritum non fiat; peccat tamen Sacramenti minister, qui proprio arbitrio, contra Ecclesiae Catholicae consue-

tudinem, vel materiam, vel formam variat.

§. III. Pauca, antequam ad alia gradum faciamus, hic de *materia dubia*, et de *forma conditionali* dicenda sunt. *Materia dubia* in duobus tantum Sacramentis necessariis *necessitate medii*, ut iam explanavimus, Baptismo nempe, et Poenitentia, eo tantum casu, quo *extrema necessitas* urgeat, adhiberi potest, ut Theologi omnes consentiunt ob vulgare illud effatum: *Sacramenta propter homines, non homines propter Sacramenta. Formae vero conditionalis* nulla mentio ante nonum saeculum facta est. (1)

(1) Prioribus Ecclesiae saeculis inaudita fuit conditionalis forma. Nam ubi merito, ac iure in dubium vocaretur Sacramentum, quod characterem imprimit, sub nulla conditione ipsum administrabant antiqui, ut ex his, quae subiicimus, testimoniis abunde constat. Saeculo enim quarto exeunte, Carthaginense Concilium V. sic statuit: *Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per aetatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque ullo scrupulo eos*

De ea enim Carolus Magnus omnium primus in Capitularibus sic loquutus est: *De quibus dubium est utrum sint baptizati, an non, omnimodis absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen praemissis verbis: Non te rebaptizo, sed si nondum baptizatus es, baptizo te in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Lib. VI. Cap. 181:* Eam tamen formam adhibendi mos toto Occidente non invaluit, nisi XIII. saeculo (2), quum ius Canonicum, Gregorio IX. auctore promulgatum, in omnibus Latinis Ecclesiis receptum fuit. In cap. enim II. *de Baptismo* extra. praescribitur eiusmodi verbis: *De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizentur his verbis praemissis:*

---

esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari. Can. VI. Non enim, ait Leo Magnus, *potest in iterationis crimen devenire, quod factum esse omnino nescitur.* Ep. XXXVII. Et Gregorius Magnus: *Non monstratur iteratum, quod non certis indiciis ostenditur rite peractum.* Ep. XXXI.

(2) Etsi Odo Parisiensis Episcopus conditionalem

si baptizatus es , non te baptizo , sed si nondum baptizatus es , Ego te baptizo. . .

§. IV. Nunc igitur iam est in more positum , ut Sacramenta , quae characterem imprimunt , quum iure meritoque in dubium veniunt , et ea recipiendi necessitas urget, conditionali forma administrentur. Immo id etiam fieri solet in Poenitentiae Sacramento , gravissima item necessitate impellente , ut si quis repentino, et inopinato morbo correptus, nullum possit edere doloris signum.

---

formam decrevisset in suis Synodalibus statutis , ubi legitur : *Petre , si es baptizatus , non te baptizo , sed si non es baptizatus , ego te baptizo ;* non defuerunt tamen Theologi etiam Parisienses , qui paulo ante Gregorium IX. Pont. Max. conditionalis formae usum improbarent. Sic enim scripsit Petrus Cantor Parisiensis Doctor : *In Confirmatione , vel in Baptismo , de quo dubitatur an sit collatus , non approbamus conditionem appositam sic , si non es baptizatus ..... quia Sacramenta non sunt conditionaliter conferenda.* Ergo non adhuc omnibus Latinis Ecclesiis innotuerat Alexandri III. Decretum , quod in cap. II. *de Baptismo* legitur.

Corollarium II.

Sacramentorum numerus, de quo in prima propositione sermo fuit, varium esse singulorum fructum ostendit; sapientissimus enim Deus nihil frustra molitur. Nimirum etsi gratiam, quae sanctificans appellatur, Sacramenta omnia praebent, non eodem tamen modo illam unumquodque eorum tribuit. Primam enim gratiam, per quam spiritus ad supernaturalem vitam renascitur, dat Baptismus; Poenitentia vero post Baptismum amissam restituit, sed non eadem regenerandi ratione; atque ideo haec duo *mortuorum* Sacramenta appellari solent: cetera denique eam in animo iam existentem augent, et amplificant; quapropter *vivorum* Sacramenta vocitantur (1). Quae omnia paucis complexa

(1) Quandoque per accidens, ut Scholae aiunt, contra fit; et Sacramenta vivorum primam gratiam largiuntur, secundam vero, gratiae scilicet augmentum, Sacramenta mortuorum. Quod enim ad

est Tridentina Synodus, quum ait: *Consentaneum visum est de Sanctissimis Ecclesiae Sacramentis agere, per quae omnis vera iustitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur.* In sess. VII. Prooemio. Praeterquamquod multiformis est gratia, quae a Theologis dicitur *Sacramentalis* (2), illa nempe, cuius ope Sacramenti finem consequimur. De charactere, quem tria tan-

---

primum adtinet, de Eucharistiae Sacramento illud animadvertit S. Thomas: *Potest tamen hoc Sacramentum operari remissionem peccati ...... perceptum ab eo; qui est in peccato mortali, cuius conscientiam, et affectum non habet.* 3. p. qu. LXXIX. art. II. Idem de ceteris vivorum Sacramentis dicendum. Quod ad alterum vero, baptizari potest adultus, quum peccatorum suorum eum ita poenituit, ut fuerit *perfecte contritus*, quapropter iam ante Baptismum sanctificante gratia ornatus fuit; ad Poenitentiam quoque potest aliquis accedere, vel *perfecte contritus*, vel non nisi peccatorum venialium reus.

(2) Eiusmodi gratia non *entitate*, ut ajunt, sed *effectu* a sanctificante gratia discernenda videtur.

tum Sacramenta producunt, iam satis dictum est.

COROLLARIUM III.

Ex propria, et insita Sacramentorum virtute, quam in altera propositione demonstravimus, eorum formam *concionatoriam* non esse, ut Pseudo-Reformati contendunt, sed *consecratoriam*, ut appellant Catholici, consequitur; atque idcirco non eumdem esse Evangelii, et Sacramentorum usum. Sacramenta enim vim explicant suam in iis etiam, qui concionis audiendae non capaces omnino sunt, ut infantes, et surdi; nec eorum utilitate privantur, qui ipsorum *formam* etsi sensibus percipiant, mente tamen aut non adsequuntur, ut linguarum imperiti, aut non advertunt, ut quorum animus facile in aliam cogitationem distrahitur. Illud etiam ex eadem doctrina consequitur, per Sacramenta iustum reddi hominem, non per fidem, quam iactitant haeretici; quasi Sacramenta nihil aliud efficiant,

nisi ut verbo promissionis (sic appellant *formam*) fidem iustificantem confirment, ac *materia* veluti sigillo quodam fidem ipsam obsignent. Ex eodem dogmate demum sequitur, eo maiorem obtineri gratiae copiam, quo minus impedimenti affertur. Nam per Sacramenta tamquam per fontes in animam gratia manat; atque idcirco quo magis per impedimenti remotionem augetur animae capacitas, eo magis in ipsam aquae huius salutaris abundantia effluit. Hic igitur fuit Tridentinae Synodi sensus, quum gratiae varietatem non modo ex Deo Auctore, qui pro infinito suae voluntatis arbitrio eam dividit, verum etiam ex homine, qui recipit, eiusque praeparatione repetit illis verbis: *Vere iusti nominamur, et sumus, iustitiam in nobis recipientes, unusquisque suam, secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, et secundum propriam cuiusque dispositionem, et cooperationem.* Sess. VI. Cap. VII.

Corollarium IV.

Illud ex tertia propositione quisque per se deducet, Veteris scilicet, et Novi Foederis Sacramenta *in genere* convenire; gratiae enim signa utraque sunt: differre autem *in specie*; illa enim gratiam nec continebant, nec *ex opere operato* dabant, sed tantum ex *opere operantis;* haec vero et continent, et vi sibi insita tribuunt. Hinc etiam facili negotio intelligere possumus, cur Deus Iudaeis pene innumera Sacramenta; longe pauciora vero Christi cultoribus praescripserit.

Corollarium V.

Ex iis, quae ad octavam propositionem demonstrandam allata sunt argumenta, elucet in Sacramentorum ministris *actualem intentionem*, quamvis optimam, non esse necessariam; *habitualem* vero non esse satis, requiri saltem *virtualem.* Non enim necesse

est, ut ministri mens ita in Sacramento peragendo inhaereat, ut nullo pacto in alias cogitationes distrahatur: immo id ob mentis nostrae mobilitatem, et de alia in aliam cogitationem transeundi celeritatem, pene fieri non potest. At illa, quae appellatur *habitualis*, minus proprie intentio dicitur; in ipsis enim ebriis, et dormientibus, qui deliberata voluntate non operantur, locum habet: quapropter non sufficit. Requiritur ergo saltem *virtualis*, liberum scilicet voluntatis propositum, a quo animus nec per contrariam deliberationem, nec per interpositam nimiam temporis moram declinavit. Eiusmodi intentionem Theologorum nonnulli *habitualem* appellant, ac duplex intentionis genus, non triplex, ut alii, agnoscunt: quare *habitualem* intentionem satis esse dicunt, quin ceteris adversentur. Atque haec voluntatis actum spectant; quod vero ad obiectum intentionis pertinet, ex eadem propositione conficitur illud non esse finem Sacramenti, sed Sacramentum ipsum, ita ut si quis Sacramenti fructum, ac utilitatem

ignorans, nec *Regenerationem*, nec Confirmationem, nec Eucharistiam cogitaret, sed tamen id facere intenderet, quod facit Ecclesia, sufficientem haberet intentionem. Quod si quis non Ecclesiam Romanam, sed aliam aliquam Ecclesiam, etiam falsam, quam tamen ipse veram reputat, cogitaret, quum id facere intendit, quod facit Ecclesia; ratum etiam esset, ac firmum Sacramentum eiusmodi intentione administratum.

Corollarium VI.

Etsi ministri improbitas Sacramentorum firmitati nunquam noceat, ut in propositione nona demonstravimus, inde tamen non concluditur, nullius criminis reum esse ministrum, qui culpae conscius Sacramentum administret: immo ex ipsa interiori Sacramentorum sanctitate, sacrilegos esse constat eos, qui quum improbi sint, divina mysteria perficere audeant; sancta enim sancte tractanda sunt.

CAP. V.

Quae a Catholicis Theologis, salva fide, varie disputantur, deinceps exponuntur.

§. I. Sacramenta omnia a Iesu Christo instituta fuisse Catholicorum nemo in dubium revocat. Illud vero inter eos disputatur, utrum scilicet omnia Sacramenta Christus *per se, et immediate* instituerit, an aliqua *mediate*, et per Apostolos. Ut rectius intelligatur disputationis status, animadvertendum triplex potestatis genus a Theologis distingui, ubi de Sacramentis instituendis verba faciunt, primum *auctoritatis*, alterum *excellentiae*, tertium *ministerii*. Potestatem *auctoritatis* in re aliqua instituenda ille solus habet, qui vim, atque efficaciam rei tribuere potest: quapropter hoc potestatis genere Sacramenta non potest instituere, nisi solus Deus; ipse enim solus est gratiae Auctor. Illi vero *excellentiae* potestas competit, qui rationem habet instrumenti, sed cum Divinitate con-

iuncti, ut est Christus, quatenus homo. Instrumentum denique a Divinitate separatum potestate *ministerii* gaudet.

§. II. Primum potestatis genus nulli posse communicari nemo negat. De altero disputationem instituunt Theologi, utrum Christus potestatem suam Apostolis communicaverit (potuisse enim in dubium non venit (1)), ut aliqua Sacramenta ipsi in-

(1) Sic enim scribit S. Thomas: *Christus in Sacramentis habuit duplicem potestatem: unam auctoritatis, quae competit ei, secundum quod est Deus: et talis potestas nulli creaturae potuit communicari, sicut nec divina essentia. Aliam potestatem habuit excellentiae, quae competit ei, secundum quod est homo: et talem potestatem potuit ministris communicare, dando scilicet eis tantam gratiae plenitudinem, ut eorum meritum operaretur ad Sacramentorum effectus, ut ad invocationem nominum ipsorum sanctificarentur Sacramenta, et ut ipsi possent Sacramenta instituere, et sine ritu Sacramentorum effectum Sacramentorum conferre solo imperio. Potest enim instrumentum, quanto fuerit fortius, tanto magis virtutem suam instrumento separato tribuere; sicut manus baculo.* 2. 3. part. quaest. LXIV art. IV.

stituerent non gratiam tribuendo, sed materiam, et formam determinando. Magister Sententiarum, Hugo Victorinus, S. Bonaventura quaedam Sacramenta, Confirmationem praesertim, et Extremam-unctionem ab Apostolis instituta fuisse contendunt; immo Alexander Halensis Confirmationem in Concilio Meldensi anno 845 ab Ecclesia constitutam arbitratus est. Ceteri fere omnes Sacramenta singula a Christo statuta fuisse pugnant; at horum alii quorumdam materiam, et formam in genere a Christo, in specie ab Ecclesia determinatas fuisse certant; alii et in specie a Christo.

§. III. Qui Sacramenta quaedam ab Apostolis designata esse censent, his argumentis sententiam suam comprobare conantur. Primum enim Scripturarum silentio opinionem suam fulciunt, et sustinent. Nam si Sacramenta omnia Christus per se instituit, cur de aliquibus tantum Scriptura id notat, de ceteris omnino tacet? Addunt praeterea Augustini, et Cypriani, vel alterius, qui Sermonem illum de ablutione pedum scri-

pserit, testimonia. Augustinus enim, quum de Sacramentorum Auctore loquitur, ea dicit nobis tradita a Iesu Christo, et ab Apostolis: *quaedam pauca pro multis, eademque factu facillima, et intellectu augustissima, et observatione castissima, ipse Dominus, et Apostolica tradidit disciplina.* De D. C. L. III. cap. IX. Et Cyprianus simili ratione cum Christo Apostolos coniungit: *Ipse summus Sacerdos sui est Sacramenti institutor, et auctor; nec minus ratum est, quod dictante Spiritu Sancto Apostoli tradiderunt, quam quod ipse Dominus tradidit, et in sui commemorationem fieri praecepit.*

§. IV. Qui vero alia omnia, sic ratiocinantur. Scripturae, aiunt primo, Apostolos Christi ministros, mysteriorum Dei dispensatores appellant: *dispensatores multiformis gratiae Dei.* I. Petr: IV. v. 10. *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei: hic iam quaeritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* I. Cor. IV. v. 1. et 2. *Quid*

6

est Apollo? quid vero Paulus? ministri eius, cui credidistis. Ibid. v. 4, et 5. Atqui inter ministrum, aut dispensatorem, et auctorem discriminis plurimum intercedit. Ergo ex Scripturis nullius Sacramenti auctores sunt Apostoli. Nec mirum, addunt, Scripturas quorumdam Sacramentorum institutionem silentio praetermisisse; ea enim ab ipso Christo per se instituta fuisse docere potuit divina Traditio, quae aeque ac Scriptura Dei verbum est, ut Catholici omnes norunt. Nimirum Christus Apostolis *praebuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis, et loquens de regno Dei.* Act. Apost. cap. I. v. 3. de Ecclesia nempe, ut docent Patres; atque idcirco illo temporis spatio reliqua Sacramenta designasse rationi valde consentaneum est. Opportune S. Leo: *Hi dies, qui inter resurrectionem Domini, ascensionemque fluxerunt, non otioso transiere decursu, sed magna in eis confirmata Sacramenta, magna sunt revelata Mysteria.* Serm. I. de Ascens. Quid quod, iidem animadvertunt,

antiqui Foederis Sacramenta singula Deus ipse per se designavit? Eo magis itaque novi Testamenti Sacramenta vetustis illis multo efficaciora ipse Christus per se constituit.

§. V. Praeterea hanc fuisse Tridentinorum Patrum mentem his rationibus probare nituntur. Quum enim illi Sacramenta omnia a Christo instituta fuisse docuerint, iam satis aperte Apostolos ab hac *institutione* excludere voluisse ostendunt; propria enim vocis huius *instituere* ea vis est, ut per se, non per alios, Christus Sacramenta omnia designaverit. Hoc sane sensu eam adhibuerunt iidem Patres, qui de Poenitentia, et Ordine a Christo per se statutis sic loquuntur: *Dominus autem Sacramentum Poenitentiae tunc praecipue instituit, cum a mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos, dicens:* Accipite Spiritum Sanctum. Sess. XIV. *De Poenit. cap. I. Si quis dixerit illis verbis:* Hoc facite in meam commemorationem: *Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes...... anathema sit.* Sess. XXII. can. II. Illud vero de extrema-Un-

ctione citati Patres notant, scilicet a Christo ipso statutam fuisse, ab Apostolo autem Iacobo tantum promulgatam: *Institutam esse sacram hanc Unctionem infirmorum, tamquam vere, et proprie Sacramentum novi Testamenti, a Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum, per Iacobum autem Apostolum, et Domini fratrem fidelibus commendatum, ac promulgatum.* Sess. XIV. De Extr. Unct. cap. I. Ipsimet Patres denique Ecclesiam Sacramentorum substantiam mutandi ius non habere innuunt. Sess. XXI. de Comm. cap. II. Atqui si Sacramenta instituere posset, cur non posset etiam immutare?

§. VI. Obiectis vero Augustini, et Cypriani sententiis respondent, hos Patres Sacramenta nobis a Christo, et ab Apostolis tradita fuisse adfirmare, sed non eodem modo; ea enim tradidit Christus ut Auctor, Apostoli ut Christi praecones. Nimirum per Apostolos multa, quae Christus et fecit, et docuit, in Sacris libris nusquam scripta, nobis tradita fuisse quis Catholicorum neget?

Hoc igitur sensu, inquiunt, verum est tum quod asserit Augustinus, Sacramenta nobis tradidisse Christum ipsum, et Apostolicam disciplinam; tum quod asseverat sermonis *de Ablutione pedum* Auctor, non minus ratum esse quod Spiritu Sancto dictante tradiderunt Apostoli, quam quod Dominus ipse tradidit.

§. VII. Celebris etiam inter Theologos, et magis ardua ac difficilis, ni fallor, ea disputatio est, quae circa rationem versatur, qua Novae Legis Sacramenta gratiam contineant, et conferant. Quaerunt igitur Theologi, quomodo gratiam complectantur, et producant Sacramenta, *physice*, an *moraliter;* ut *instrumenta* proprie dicta, an minus proprie? Hinc inde pro more dividuntur. Minus proprie causas *instrumentales* Sacramenta vocari, et gratiam per ipsa moraliter produci sentiunt Scotistae; alia vero omnia Thomistae, qui veram et propriam *instrumenti* rationem in Sacramentis ponunt, eaque ut physicas causas gratiam continere, atque conferre, veluti pro aris et focis pugnant (1).

(1) Ita sane loquitur S. Thomas: *Necesse est*

§. VIII. Praecipua Scotistarum argumenta haec sunt. Primum aiunt, creationem ita solius Dei esse, ut nulli, nec tamquam instrumento, concedi possit. Atqui gratia, quae simplex omnino est, non nisi per creationem

---

dicere sacramenta novae legis per aliquem modum gratiam causare......... Quidam tamen dicunt, quod non sunt causa gratiae aliquid operando, sed quia Deus, sacramentis adhibitis, in anima gratiam operatur. Et ponunt exemplum de illo, qui afferens denarium plumbeum, accipit centum libras ex regis ordinatione, non quod denarius ille aliquid operetur ad habendum praedictae pecuniae quantitatem, sed hoc operatur sola voluntas regis. Unde et Bernardus dicit in quodam sermone de coena Domini: Sicut investitur Canonicus per librum, Abbas per baculum, Episcopus per annulum, sic divisiones gratiarum diversae sunt traditae sacramentis. *Sed, si quis recte consideret, iste modus non transcendit rationem signi. Nam denarius plumbeus, non est nisi quoddam signum regiae ordinationis de hoc, quod pecunia recipiatur ab isto. Similiter liber est quoddam signum, quo designatur traditio canonicatus. Secundum hoc igitur, sacramenta novae legis nihil plus essent, quam signa gratiae: cum tamen ex multis San-*

communicari potest. Praeterquamquod, quum gratiae producendae vis corporea nec sit, nec esse possit; elemento, ac verbo materiali contineri absurdum est. Nimirum eiusmodi vis *materiae* inesse non potest, quia *materia*

---

ctorum auctoritatibus habeatur, quod Sacramenta novae legis non solum significant, sed causant gratiam. Et ideo aliter dicendum, quod duplex est causa agens, principalis, et instrumentalis. Principalis quidem operatur per virtutem suae formae, cui assimilatur effectus, sicut ignis suo calore calefacit: et hoc modo nihil potest causare gratiam, nisi Deus; quia gratia nihil est aliud, quam quaedam participata similitudo divinae naturae, secundum illud II. Petri I. Magna nobis, et pretiosa promissa donavit, ut divinae simus consortes naturae. *Causa vero instrumentalis non agit per virtutem suae formae, sed solum per motum quo movetur a principali agente: unde effectus non assimilatur instrumento, sed principali agenti: sicut lectus non assimilatur securi, sed arti, quae est in mente artificis: et hoc modo Sacramenta novae legis gratiam causant. Adhibentur enim ex divina ordinatione hominibus, ad gratiam in eis causandam. Unde Augustinus dicit 19.*

sine *forma* Sacramentum non est; non *formae*, quia verborum, quae formam constituunt, alterum alteri succedit, vis autem incorporea tota simul existit; non denique utriusque coniunctioni, quia totum, quod

---

contra Faustum: Haec omnia, *scilicet sacramentalia,* fiunt, et transeunt: virtus tamen, *scilicet Dei*, quae per ista operatur, iugiter manet. *Hoc autem proprie dicitur instrumentum, per quod aliquis operatur. Unde* et Tit. III. Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis. 3. part. quaest. LXII. art. I. Et alibi: *Multipliciter aliquid dicitur esse in alio: inter quos duplici modo gratia est in sacramentis. Uno modo sicut in signo; nam sacramentum est signum gratiae. Alio modo sicut in causa; nam sicut dictum est, sacramentum novae legis est instrumentalis gratiae causa. Unde gratia est in sacramento novae legis, non quidem secundum similitudinem speciei, sicut effectus est in causa univoca: neque etiam secundum aliquam formam propriam, et permanentem, et proportionatam ad talem effectum, sicut sunt effectus in causis non univocis, puta res generatae in sole: sed secundum quandam instrumentalem virtutem, quae est fluens, et incompleta in esse naturae, ut infra dicetur.* Ibid. art. III.

ex partibus corporeis simul compactis componitur, talem virtutem recipere non potest. Si denique vim peccata delendi aqua, exempli causa, in Baptismo habet, cur in adulto, qui imparatus accedit, peccata non delentur? quod si impedimentum removeat, quomodo gratiam consequitur, Sacramenti actione iamdiu transacta, et praeterita?

§. IX. Quae vero Thomistae argumenta praedictis opponunt, ita fere se habent. Per Sacramenta, aiunt primo, gratia confertur, ut ex Scripturarum testimoniis in secunda Propositione allatis apparet. Illud autem, per quod aliud efficitur, veram habet causae instrumentalis rationem. Quod etiam clarius elucet, si haec Scripturarum loca cum illis, quae in ea Propositione retulimus, compares. Legitur enim: *Lavit nos* (Christus) *a peccatis nostris in sanguine suo.* Apoc. I. 5. *Redemisti nos Deo in sanguine tuo.* Ibid. c. V. v. 9. *Sanguis Iesu Christi emundat nos ab omni peccato.* I. Io. I. 7. Atqui sanguis Christi vere fuit purgationis nostrae a peccatis causa instrumentalis. Ergo etiam Sacramenta. De

Baptismo enim (quod de omnibus Sacramentis eadem ratione dicendum) ubi loquitur Scriptura, hac ipsa locutione utitur: *Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae.* Ephes. V. v. 25. 26. In eamdem sententiam, practerea addunt, ire Patres videntur, quum de Sacramentorum efficacia sermonem habent, quod ex eorum testimoniis in citata Propositione descriptis patet. Quibus haec tria tantum adiungere iuvabit: primum Augustini: *Unde ista tanta virtus aquae, ut corpus tangat, et cor abluat, nisi faciente verbo? Non quia dicitur, sed quia creditur.* Tract. LXXX. in Ioan. Alterum Chrysostomi: *Aqua baptismi animas rationales parit.* Homil. XXV. in Ioan. Tertium Bedae: *Christus tactu suae mundissimae carnis vim regenerativam contulit aquis.* In cap. III. Lucae.

§. X. Non secus ac Scripturarum Patrumque, Florentinae quoque, ac Tridentinae Synodi verbis, quae in eadem Propositione transcripsimus, conformari magis videtur Tho-

mistarum sententia. Illud insuper observare oportet, a Tridentino Concilio Sacramenta gratiae *causas instrumentales* appellari. Sic enim de iustificationis causis loquitur: *Huius iustificationis causae sunt: finalis quidem, gloria Dei et Christi, ac vita aeterna: efficiens vero, misericors Deus, qui gratuito abluit, et sanctificat signans, et ungens Spiritu promissionis Sancto, qui est pignus haereditatis nostrae: meritoria autem dilectissimus Unigenitus suus Dominus noster Iesus Christus; qui quum essemus inimici, propter nimiam caritatem, qua dilexit nos, sua sanctissima passione in ligno crucis nobis iustificationem meruit, et pro nobis Deo Patri satisfecit: instrumentalis item sacramentum Baptismi*. Sess. VI. De Iustificat. Cap. VII. (1)

(1) His omnibus consonat ratio Theologica. Si enim gratiam non continent, et conferunt, ut *instrumentalis* causa, difficillime intelligi potest quomodo gratiae signa efficacia sint Novae Legis Sacramenta, et qua ratione a Veteris Legis Sacramentis differant. *Nam*

§. XI. Mirandum vero minime videtur, quod modum ipsum, ac ipsam rationem, qua Sacramenta gratiam producunt, nec mente comprehendere, nec verbis explicare possimus; mysteria enim quis aut intellectus

---

illi, qui ponunt quod sacramenta non causant gratiam, nisi per quamdam concomitantiam (sic ratiocinatur Sanctus Thomas), *ponunt quod in sacramento non sit aliqua virtus, quae operetur ad sacramenti effectum: est tamen virtus divina sacramento assistens, quae sacramentalem effectum operatur. Sed ponendo quod sacramentum est instrumentalis causa gratiae, necesse est simul ponere, quod in sacramento sit quaedam virtus instrumentalis ad inducendum sacramentalem effectum, et haec quidem virtus proportionatur instrumento. Unde comparatur ad virtutem absolutam, et perfectam alicuius rei, sicut comparatur instrumentum ad agens principale. Instrumentum enim* (*ut dictum est*) *non operatur, nisi in quantum est motum a principali agente, quod per se operatur. Et ideo virtus principalis agentis habet permanens, et completum esse in natura; virtus autem instrumentalis habet esse transiens ex uno in aliud, et incompletum: sicut et motus est actus imperfectus ab agente in patiens.* 3. part. qu. LXII. art. IV.

capere, aut sermo eloqui praesumat? Quod sane si animadvertas, omnia Scotistarum argumenta corruere videbis.

§. XII. Nec minus implicata ea quaestio est inter Theologos, utrum Circumcisio originale peccatum deleverit *ex opere operato*, an non. Qui propositionem hanc affirmant, his rationibus probare conantur. Comminationem illam primo afferunt, quam in Scripturis legimus: *Masculus, cuius praeputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.* Genes. XVII. v. 14. Heic certe de nullo alio peccato, nisi de originali verba facit Scriptura, ut egregie animadvertit Augustinus contra Pelagium sic arguens: *Sed ipse iam dicat, quare interiret anima eius* (infantis) *de genere suo, si circumcisus die non esset octavo? quid ipse peccasset, quid offendisset Deum, ut de aliena in se negligentia tam severa sententia puniretur, si nullum esset originale peccatum? .... dicat iste, si potest, quomodo puer ille testamentum Dei dissi-*

pavit, octo dierum, quantum ad ipsum proprie attinet, innocens infans: et tamen nullo modo Deus, vel sancta Scriptura id mendaciter diceret. Tunc ergo dissipavit testamentum Dei, non hoc de imperata circumcisione, sed illud de ligni prohibitione, quando per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt..... Lib. II. de nuptiis, et concup. cap. XI. Si ergo, concludunt, ob originale peccatum anima incircumcisi pueri peribat; circumcisio originale peccatum delebat.

§. XIII. Eamdem sententiam testimoniis Patrum confirmant. *Ex quo enim*, docet Augustinus, *instituta est circumcisio in populo Dei, quod erat tunc signaculum iustitiae fidei, ita ad significationem purgationis valebat et in parvulis originalis, veterisque peccati, sicut et Baptismus ex illo valere coepit ad innovationem hominis, ex quo est institutus.* Lib. II. De Nuptiis, et Concup. Cap. XI. Et alibi: *Cur*

ergo ei (Abrahae) *praeceptum est, ut omnem deinceps infantem masculum octavo die circumcideret, qui nondum poterat corde credere, ut ei deputaretur ad iustitiam, nisi quia et ipsum per seipsum Sacramentum multum valebat? Quod in filio Moysi per Angelum manifestatum est.* Lib. IV. contra Donatistas. Cap. XXIV. Item Gregorius Magnus: *Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis sola fides; vel pro maioribus virtus sacrificii, vel pro his, qui ex Abrahae stirpe prodierant, mysterium circumcisionis.* Lib. IV. Moral. Cap. III. Nec alio modo Bernardus: *Quae est ergo gratia, unde per baptismum investimur? Utique purgatio delictorum .... Huius quidem gratiae Sacramentum prius erat Circumcisio, ut originalis rubiginem culpae, quae manaverat a parentibus primis, cultellus eraderet.* Serm. in Coen. Dom. n. 2.

§. XIV. Qui contra negant, haec adhibent argumenta. Varia citant Scripturarum loca, quae circumcisionis efficaciam ex *opere ope-*

rato omnino infirmare, et excludere videntur, quorum praecipua sunt: *Neque circumcisio aliquid valet, neque praeputium.* Galat. V. 6. *Circumcisio nihil est, et praeputium nihil est.* I. Cor. VII. 19. *Quid ergo amplius Iudaeo est, aut quae utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum; primum quidem* (nempe praecipuum ac potissimum) *quia credita sunt illis eloquia Dei.* Rom. III. 1. (1). *An Iudaeorum, Deus tantum? nonne et Gentium? immo et Gentium, quoniam quidem unus est Deus, qui iustificat Circumcisionem ex fide, et praeputium per fidem.* Ibid. 29. 30.

(1) Hunc, non alium fuisse circumcisionis finem satis ostendunt duo haec antiqui Foederis testimonia: *Hoc est pactum meum, quod observabitis inter me, et vos, et semen tuum post te: Circumcidetur ex vobis omne masculinum, et circumcidetis carnem praeputii vestri, ut sit in signum foederis inter me, et vos.* Genes. XVII. 10. 11. *Postquam autem omnes circumcisi sunt......dixit Dominus ad Iosue: hodie abstuli opprobrium Aegypti a vobis.* Iosue. V. 8. 9.

§. XV. Deinde Scripturarum sententiis innumera addunt Patrum testimonia, quorum pauca heic brevitatis causa referemus: *Vobis ergo solis* (o Iudaei) *necessaria fuit Circumcisio ista, ut populus fieret non populus, et gens non gens, sicut et Oseas ait..... Circumcisionem autem in signum non ad iustitiam accepit* (Abraham), *ut Scripturae, et res ipsae nos cogunt confiteri*. (1). S. Iustin. in Dialogo cum Tryphone. nu. 19. 23. *Quod autem circumcisionem non quasi consummatricem iustitiae fidei, sed in signum dederit eam Deus, ut cognoscibile perseveraret genus Abrahae, ex ipsa Scriptura discimus. Dixit enim Deus ad Abraham:* Circumcidetis carnem praeputii vestri, et erit signum Testamenti inter me,

(2) Ita etiam loquitur ipse Iosephus Iudaeus: *Deus iussit genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, circumcidi; idque octava die nativitatis.* Lib. I. Antiquit. cap. XI. Idem testatur alter Iudaeus Philo in libro *de Circumcisione*.

et vos. *In signum igitur data est circumcisio: non autem sine symbolo erat signum, id est sine argumento; neque erat otiosa, ut quae a sapiente Artifice daretur: sed illa secundum carnem circumcisio praefigurabat spiritualem:* Etenim nos, *ait Paulus*, circumcisi sumus circumcisione non manu facta. *Et Propheta ait:* Circumcidite duritiam cordis vestri. *Quod autem non per circumcisionem iustificabitur homo, sed in signum data est populo, clarum fuit indicium ipse Abraham, qui ante circumcisionem iustificatus, et amicus Dei reputatus est.* S. Irenaeus advers. haeres. Lib. IV. Cap. XXX. *Abraham circumcisionem non ob meritum operum, sed in signum fidei prioris accepit. Quia enim ex semine eius erat Christus oriundus, in quo universarum Gentium fuerat benedictio repromissa, et ab Abrahamo usque ad Christum multa erant saecula transitura, providens ne soboles dilecti Abrahae ceteris Nationibus misceretur, et paulatim familia eius fieret incerta, gregem Israeliticum quodam circumcisionis cauterio*

denotavit, ut viventes inter Aegyptios, inter Assyrios, Babylonios, atque Chaldaeos, hoc signaculo distinguerentur. S. Hieronymus in Cap. III. Epistolae ad Galatas. *Signum Circumcisio corporalis, veritas Circumcisio spiritualis: illa membrum amputat, ista peccatum.* S. Ambrosius epist. LXXII. Et alibi: *Non ergo Circumcisio aliquid habet dignitatis, sed signum est tantum; quod signum ideo accipiebant filii Abrahae, ut scirentur eius filii esse, qui credens Deo hoc signum acceperat, ut aemuli essent paternae fidei.* In Cap. IV. ad Rom. (1).

§. XVI. His postremo ütuntur rationibus Theologicis. Circumcisio, aiunt, etsi ante Mosaïcam legem Abrahae a Deo imposita fuerit, ab ipso tamen Moyse Hebraeis data fuit; ut Christus ipse ostendit: ***Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem (non***

(1) Qui plura Patrum testimonia cupit, Bellarminum legat Controv. De Sacramentis, Lib. II. cap. XV. et Natalem Alexandrum Hist. Eccles. Vet. Testam. Art. III. Diss. VI.

quia ex Moyse est, sed ex Patribus). Ioan. VII. 22. Ergo inter veteris Testamenti Sacramenta sine dubio connumeranda est. Atqui omnia omnino antiqui Foederis Sacramenta *infirma, et egena elementa* Gal. IV. 9. Paulus appellat; immo de Circumcisione peculiari modo loquitur, ut ex contextu patet. Ergo Circumcisio, ut alia illius Foederis Sacramenta, *ex opere operantis, non ex opere operato* gratiam producit. Confirmant hanc doctrinam his D. Thomae verbis: *In Circumcisione conferebatur gratia, quantum ad omnes gratiae effectus: aliter tamen quam in baptismo. Nam in baptismo confertur gratia ex virtute ipsius baptismi, quam habet in quantum est instrumentum passionis Christi iam perfectae. In Circumcisione autem conferebatur gratia, non ex virtute Circumcisionis, sed ex virtute fidei passionis Christi, cuius signum erat Circumcisio; ita scilicet quod homo, qui accipiebat Circumcisionem, profitebatur se suscipere talem fidem, vel adultus pro se, vel alius pro parvulis, unde et Apostolus dicit,*

quod Abraham accepit signum Circumcisionis signaculum iustitiae fidei. Rom. IV. *Quia scilicet iustitia erat ex fide significata, non ex Circumcisione iustificante. Et quia baptismus operatur instrumentaliter in virtute passionis Christi, non autem Circumcisio, ideo baptismus imprimit characterem incorporantem hominem Christo, et copiosiorem gratiam confert, quam Circumcisio. Maior enim est effectus rei iam praesentis, quam spei.* 3. 3.ae part. quaest. LXX. art. IV.

§. XVII. Celebratissima etiam est inter Theologos quaestio illa, utrum scilicet valeat Sacramentum a Ministro datum, qui exterius omnia serio ac recte peragat, interius vero se nolle Sacramentum perficere cogitet. Eorum qui hoc pacto Sacramentum bene perfici sentiunt, familiam ducit Ambrosius Catharinus: alii vero, inter quos Bellarminus, in alia omnia abeunt. Antequam utriusque partis rationes discutiamus, illud est notandum, de intentionis necessitate nullam hic moveri quaestionem; fide enim certum est in Sacramentorum Ministris, dum ea conficiunt, et conferunt,

requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, ut in octava Propositione demonstravimus, nec ullus Catholicorum id unquam in dubium revocavit: sed potius de eius existentia. Hic igitur est quaestionis status, num in tali Ministro vera adsit intentio, necne.

§. XVIII. Qui negant, illa Scripturarum testimonia, Ecclesiae decreta, Theologica argumenta ad sententiam suam comprobandam adhibent, quae in octava Propositione citavimus; aiunt enim intentionem, de qua loquuntur Scripturae, Pontifices, Concilia, veram esse, ac proinde non exteriorem tantum, sed etiam interiorem: quod auctoritate Alexandri VIII. quoque confirmant, qui hanc propositionem damnavit: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: Non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

§. XIX. Catharinus vero, et qui eius sententiam tenent, ita ratiocinantur. Quum de Baptismi ab haeretico collati veritate dubi-

tatum est, quod non raro accidit, illud tantum sollicite investigavit Ecclesia, num scilicet minister serio rem agens debitam cum formą materiam coniunxisset, quod ubi constaret, verum fuisse Sacramentum nihil haesitans pronuntiavit; an vero interius Sacramentum dare intendisset, nunquam quaesivit, ne semel quidem indagavit. Interior ergo intentio ad Sacramenti veritatem Ecclesiae iudicio minime pertinet.

§. XX. Opinionem suam exinde S. Augustini, et S. Thomae suffragiis confirmant. Alter enim sic docet: *Nihil interest ad integritatem Sacramenti in ipsa Catholica Ecclesia utrum id aliqui fallaciter, an veraciter agant, cum tamen hoc idem utrique agant.... An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces, inter quos agitur, quam ad frustrandum illi fallaces, a quibus agitur, et in quibus agitur? et tamen si postea prodatur, nemo repetit, sed aut excommunicando punitur illa simulatio, aut poenitendo sanatur..... Praeteritis maiorum statutis, non dubito etiam illos habere baptismum, qui*

quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesia ab eis, in quorum societate id accipitur. Lib. VII. contra Donat. Cap. LIII. Alter vero sic : *Non requiritur mentalis intentio, sed sufficit expressio intentionis per verba ab Ecclesia instituta : et ideo si forma servatur, nec aliquid exterius dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus est* (catechumenus). In IV. sentent. dist. VI. q. I. art. 2. quaestiunc. 1. Et alibi : *Dicendum, quod circa hoc est duplex opinio: quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis intentio in ministro, quae si desit, non perficitur Sacramentum; sed hunc defectum in pueris.....supplet Christus....in adultis....supplet fides, et devotio... Sed quantum ad characterem non videtur, quod per devotionem accedentis possit suppleri, quia character nunquam imprimitur, nisi per Sacramentum. Et ideo alii melius dicunt, quod minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiae, cuius est minister: in verbis autem, quae profert, exprimitur intentio Ecclesiae, quae sufficit*

ad perfectionem sacramenti, nisi contrarium exterius exprimatur ex parte ministri, vel recipientis sacramentum. III. p. q. LXIV. art. VIII.

§. XXI. Denique eandem aiunt fuisse Innocentii IV. sententiam, qui sic docet (1): *Non est necesse quod baptizans sciat quid sit Ecclesia, quid baptizatus.... nec quod gerat in mente facere quod facit Ecclesia, immo si contrarium gereret in mente, scilicet non facere quod facit Ecclesia, sed tamen facit, quia formam servat, nihilominus baptizatus est, dummodo baptizare intendat.* III. Decret. Tit. de Bapt. et eius effectu. Ex qua Innocentii doctrina hanc eruunt rationem Theologicam. Minister ille, de quo sermo est, duplicem habet voluntatem, duplicem intentionem, quarum una

(1) Qui hoc Innocentii IV. decretum animadvertet, Alexandrum VIII. Lutheri haeresim, non Catharini sententiam, in ea propositione damnasse recte forsan concludet.

eum altera pugnat, alteram altera excludit. Ea vero alteram vincat necesse est, quae plus habet virium; illa alteram excludat, quae est efficacior. Atqui fortior est, atque efficacior certe quidem ea, quae omnia illa perficit, quibus Sacramentum constat, materiam nempe adhibet, formam pronunciat, utraque simul coniungit, atque singula haec, nullo cogente, serio, ac libere conficit. Ergo vera voluntas, veraque intentio ea est procul dubio, quae Sacramentum conficere, ac administrare proponit; atque ideo Minister ille intentione, quae ad Sacramentum constituendum requiritur, non caret.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Caput I.

Baptismus definitur; praecipua eius nomina recensentur.

§. I. Baptismum ita definit Hugo a S. Victore: *Baptismus est aqua abluendis criminibus sanctificata.* Lib. II. de Sacram. par. II. cap. VI. Magister vero Sententiarum, et cum eo S. Thomas: *Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma verborum praescripta.* At Catechismus Concilii Tridentini: *Sacramentum regenerationis per aquam in verbo.* Alii denique, ut omnes Baptismi partes simul complectantur, et explicent, Baptismum esse aiunt: *Sacramentum regenerationis per aquam cum expressa SS. Trinitatis* (Patris nempe, Filii, et Spiritus Sancti) *invocatione.*

§. II. Variis significatur nominibus Sacramentum hoc apud Divinos, et Ecclesiasticos Scriptores (1). *Lavacrum aquae*, Ephes. V. 26. *Lavacrum regenerationis, et renovationis*, Tit. III. 5. *Ablutio peccatorum*, Act. XXII. 16. *Vitae novitas*, *Sepultura cum Christo in mortem*, Rom. VI. 4. *Sanctificatio*, I. Cor. VI. 11. *Circumcisio non manufacta*, Coloss. II. 11. *Illuminatio*. Hebr. VI. 4. appellatur. *Sacramentum aquae*; *Fidei obsignatio* vocatur a Tertulliano de Baptismo cap. I. et de Poenit. cap. VI. *Unda genitalis*, *Fluvius aquae vitalis* a S. Cypriano Ep. II. et Nazianzeno Orat. in Sanct. Baptism. *Vestimentum candidum* a S.Cyrillo

(1) Baptismum, veluti praeludia quaedam, praecucurrerunt aquae in Mundi primordiis, super quas Spiritus Dei ferebatur; Noë arca inter aquas diluvii; rubri maris undae, per quas Israel incessit; amarae aquae ligni immersione dulces effectae; aquae Iordanis, quarum ope a lepra mundatur Naaman Syrus; probatica piscina, aliaeque huiusmodi figurae.

Hierosolymitano Catech. praef. n. X. *Unctio* rursus a Nazianzeno in citata Oratione. *Signaculum Redemptoris* a S. Augustino Ep. L. *Sacramentum Fidei* a Tridentino Concilio Sess. VI. cap. VII.

Caput II.

Catholica de Baptismo doctrina, et haereticorum errores exponuntur.

§. I. Ecclesiae Catholicae de Baptismo doctrinam, quae sequuntur propositiones continent.

I. Baptismi Ioannis, et Baptismi Christi diversa est virtus.

II. Baptismi materia est aqua vera, et naturalis; forma vero: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.*

III. Necessitate urgente non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, et mulier, immo haereticus quoque, et paganus, cum debita materia, et forma, ac intentione faciendi, quod facit Ecclesia, baptizare potest.

IV. Infantes baptizare licet, et praestat, eorumque Baptismus verus est, quin ipsi interrogandi sint, utrum ratum habere velint, quod a patrinis eorum nomine sponsum est.

V. Per Baptismi gratiam remittitur *originalis peccati* (*actualis* quoque in adultis) *reatus*, ac tollitur omne id, quod peccati veram, et propriam rationem habet, nec non omnis peccato promerita poena; manet autem *concupiscentia*, quae ab Apostolo peccatum appellatur, non quia in baptizatis vere, et proprie peccatum sit, sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat.

VI. Per Baptismum nec a Christi, nec ab Ecclesiae praeceptis servandis liberamur.

VII. Gratia per Baptismum accepta, per grave peccatum amitti potest.

VIII. Vota post Baptismum facta irrita non sunt.

IX. Peccata post Baptismum sola Baptismi, et Fidei recordatione nec remittuntur, nec venialia fiunt.

X. Baptismus est ad salutem necessarius.

XI. Baptismus rite collatus nulla ratione repeti potest.

XII. Doctrina, quam de Baptismo tradit Ecclesia Romana, vera est.

§. II. Unum, eumdemque fuisse Ioannis, et Christi Baptismum docuit Petilianus Donatista; tribus tamen gradibus ita consecratum, quomodo refert Augustinus, ut aquam Ioanni, spiritum Christo, ignem Paracleto tribueret. Eandem utrique vim concesserunt Melancton, Bucerus, Zuinglius, ceterique recentiores haeretici. Manichaei aquam a malo principio ortam rati, *Baptismum in aqua nihil cuiquam perhibent salutis afferre*; *nec quemquam eorum, quos decipiunt, baptizandum putant*, ait Augustinus Haeres. XLVI. Seleuciani, et Hermiani, *Baptismum in aqua non accipiunt*, inquit idem Augustinus Haeres. LIX. Num aqua deficiente, et urgente necessitate, alius liquor adhiberi possit, dubitavit quidem Lutherus; at pro certo adfirmavit Beza (1). Cal-

(1) *Desit etiam aqua, tamen Baptismus alicuius differri cum aedificatione non possit, nec debeat, ego certe quovis alio liquore, non minus rite,*

vinus *aquam*, de qua loquuntur Scripturae ut Baptismi materia, metaphorice accipiendam pro cordis moerore adseruit. Simon Magus, et Menander in nomine suo baptizabant: Marcosiani, et Valentiniani *in nomine ignoto rerum universarum parentis, et veritatis omnium genitricis, et illius, qui in Iesum descendit in unione, et redemptione, et communione virtutum*; ut S. Irenaeus refert Lib. I. contra haeres. Cap. XVIII. et Theodoretus Lib. I. cap. XIX. Montanistae *in nomine Patris, et Filii, et Montani, et Priscillae*, ut scribit S. Basilius Ep. I. ad Amphiloc. cap. I. Gnostici, et Priscillianistae, aliique *in tribus sine initio Principiis, et in tribus Filiis, et in tribus Paracletis*, ut ex canone XLVIII. vulgo Apostolorum. Pauliciani denique, nulla adhibita materia, his solis verbis, *Ego sum aqua viva*, baptizabant.

---

quam aqua, baptizarim. Theodor. Beza Tom. III. Tractat. Theolog. pag. 196. Edit. an. 1582.

Deinde circa huius Sacramenti effectus Pelagiani, quos secuti sunt Lutherus, et Calvinus, peccata Baptismo non deleri, sed radi tantum aiebant. Lutherani vero haec Baptismo obtineri somniarunt, scilicet nullam gratiae amittendae capacitatem, modo baptizatus credere velit; Legis tum divinae, tum humanae, nec non votorum omnium observandorum immunitatem, ac libertatem; peccatorum, quae post Baptismum patrantur, remissionem per solam Baptismi memoriam.

Quod ad Baptismi necessitatem adtinet, Sacramentum hoc non ad peccatorum remissionem, sed tantum ad vitam aeternam obtinendam requiri delirarunt Pelagiani; ulterius progressi sunt Wiccleffus, Zuinglius, Bucerus qui nulla ratione necessarium esse Baptismum adfirmarunt; Calvinus denique fidelium filios etiam non baptizatos coelorum Regnum adipisci opinatus est (1).

---

(1) *Infantes nostros*, ita loquitur Calvinus, *antequam nascantur, se adoptare in suos pronuntiat Deus, quum se nobis in Deum fore*

De Baptismi ministro singularem tenuit Calvinus sententiam, nulli nempe, praeter ordinarios Ecclesiae ministros, ne extrema quidem urgente necessitate, baptizare licitum.

Baptismo demum arcendos omnino esse infantes docuerunt tum antiqui, quum recentiores Anabaptistae.

Caput III.

Veritates, quae Catholicae Ecclesiae doctrinam de Sacramento Baptismi comprehendunt, demonstrantur; confutantur errores, quos contra confinxit Haeresis.

Propositio I.

Ioannis Baptisma eamdem virtutem, ac Christi Baptisma, non habuit.

Prob. I. ex Scripturis, quae per Ioannis Baptismum nec peccatorum remissionem obti-

---

promittit, seminique nostro post nos; hoc verbo continetur eorum salus. Institut. Lib. IV. cap. XV. n. 22.

neri, nec sanctificantem gratiam acquiri, nec spiritus renovationem, quae *regeneratio* dicitur, comparari aperte ostendunt; haec autem omnia confert Christi Baptismus. Nimirum de Ioannis Baptismo haec leguntur, *Venit in omnem regionem Iordanis, praedicans Baptismum poenitentiae.* Luc. III. 3. *In quo ergo baptizati estis? qui dixerunt In Ioannis Baptismate. Dixit autem Paulus: Ioannes baptizavit Baptismo poenitentiae populum, dicens: in eum qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Iesum. His auditis baptizati sunt in nomine Domini Iesu.* Act. XIX. 3. 4. 5. *Ego quidem baptizo vos in aqua, in poenitentiam: qui autem post me venturus est, fortior me est.... ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, et igni.* Matth. III. 11. *Ego baptizavi vos aqua: ille vero baptizabit vos Spiritu Sancto. Marc.* I. 8. *Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum eius; ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, et igni.* Luc. III. 16. *Ego*

baptizo in aqua: medius autem vestrum stetit quem vos nescitis.... hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto. Ioan. I. 26. 33.

Prob. II. ex Traditione. Tertullianus enim ait *divinum quidem eum* (nempe Ioannis Baptismum) *fuisse, mandatu tamen, non et potestate ... Nihil enim coeleste praestabat, sed coelestibus praeministrabat, poenitentiae scilicet praepositus, quae est in hominis potestate..... Agebatur itaque Baptismus poenitentiae, quasi candidatus remissionis, et sanctificationis in Christo subsecuturae.* De Bapt. Cap. X. Origenes vero: *Qui in Actis baptizati erant in Ioannis Baptismo, et neque an Spiritus Sanctus esset, audierant, denuo ab Apostolo baptizantur, quia regeneratio non apud Ioannem, sed apud Iesum per Apostolos suos fiebat.* Tom. VIII. in Ioan. n. 17. Deinde Ambrosius: *Non aqua omnis ablutio est, sed haec inter se divisa esse non possunt; et ideo aliud fuit Baptisma poenitentiae, aliud gratiae est.* In Cap. III. Luc. Lib. II. n. 79. Theophylactus denique: *Non habebat pecca-*

torum remissionem Baptismus Ioannis, sed solam poenitentiam praedicabat Ioannes, et ad remissionem peccatorum ferebat, id est ad Christi Baptisma ducebat, a quo remissio peccatorum. In cap. III. Matth.

Prob. III. Catholicae Ecclesiae auctoritate. Synodus enim Tridentina ita definivit: *Si quis dixerit Baptismum Ioannis habuisse eamdem vim cum Baptismo Christi; anathema sit.* Sess. VII. De Bapt. Can. I.

QUOD OBIICIUNT ADVERSARII, DISSOLVITUR.

Obiic. Scripturae Baptismo Ioannis vim peccata delendi tribuunt: *Fuit Ioannes in deserto baptizans, et praedicans Baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum.* Marc. I. 4.

Resp. Allatum Scripturae testimonium ita esse intelligendum, ut Ioannis Baptisma peccata non deleverit, sed poenitentiam excitaverit, qua ad peccatorum remissionem, per Christi Baptisma obtinendam, homines praeparabantur, complures Patrum sententiae

comprobant. Eiusmodi sunt, quae sequuntur: *Quod* (Ioannes) *praedicabat Baptismum Poenitentiae in remissionem delictorum, in futuram remissionem enuntiatum est.* Tert. de Bapt. cap. X. *Ioannis Baptisma non tam peccata dimisit, quam poenitentiae Baptisma fuit, in remissionem peccatorum, id est in futuram remissionem, quae esset postea per sanctificationem Christi subsecutura..... ut enim ipse ante praecursor Domini, sic et Baptisma eius praevium dominici Baptismatis fuit.* Hieron. Dialog. contra Lucifer. n. 7. *Si Baptismo Ioannis peccata dimittebantur, quid amplius praestare potuit Baptismus Christi eis, quos Apostolus Paulus post Baptismum Ioannis Christi Baptismo voluit baptizari?* Aug. Lib. V. contra Donatistas. Cap. X. n. 12. (1).

---

(1) Patrum nonnullos in eam ivisse sententiam, ut ipsam peccatorum remissionem per Ioannis Baptisma obtineri arbitrarentur, non diffitemur. Sic enim loquitur Basilius: *Baptismus Ioannis nullam*

PROPOSITIO II.

Baptismi materia est aqua vera, et naturalis; forma autem: Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

Prob. I. Ex Scripturis. De Baptismi materia enim haec apertissima Scripturarum

---

prorsus efficiebat perveniendi ad gratiam Dei dilationem: simul atque accesserat quis, et peccata sua quantacumque, et qualiacumque fuisset confessus, in Iordanis flumine baptizabatur; et confestim peccatorum remissionem accipiebat. Hom. I. de Bapt. Item S. Cyrillus Hierosolymitanus ait: *Nemo itaque existimet, Baptismum* (Christi) *tantum remissionem peccatorum, verum etiam adoptionis gratiam adferre; sicut Ioannis Baptismus solam remissionem peccatorum praestabat.* Catech. II. mystag. n. V. Quamobrem aiebat Augustinus: *Quamquam ita credam, baptizasse Ioannem in aqua poenitentiae in remissionem peccatorum, ut ab eo baptizatis in spe remitterentur peccata, reipsa vero in Domini Baptismo id fieret...tamen, ne quisquam contendat etiam in Baptismo Ioannis dimissa esse peccata, sed*

testimonia habemus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Ioan. III. 5. *Dum irent per viam* (Philippus , et Eunuchus Candacis reginae) *venerunt ad quamdam aquam, et ait Eunuchus: Ecce aqua; quis prohibet me baptizari? .... et de-*

---

aliquam ampliorem sanctificationem eis, quos iussit Paulus denuo baptizari, per baptismum Christi esse collatam, non ago pugnaciter. Lib. V. contra Donatistas. cap. X. n. 12. At etiam dicti Patres inter Ioannis, et Christi Baptismum discrimen maximum ponunt, ut ex ipso sermonis eorum contextu patet. Ioannis enim Baptismo solam peccatorum remissionem; Baptismo autem Christi filiorum adoptionem concedunt. Nimirum id Cyrillus aperte affirmat; Basilius vero in eadem Homilia haec addit: *Quanto praestantior est Spiritus Sanctus aqua, tanto excedit qui baptizat in Spiritu Sancto, illum qui baptizat in aqua, et ipsum adeo Baptisma.* Quod si nulla ratione Baptismus Christi Ioannis Baptismo antecelleret, Paulus certe, quos a Ioanne baptizatos comperit, (Act. XIX. 19.) frustra iterum baptizasset, ut iam animadvertit Augustinus.

scenderunt uterque in aquam, Philippus, et Eunuchus, et baptizavit eum. Act. VIII. 36. 38. *Tunc respondit Petrus: Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi?* Ibid. X. 47. *Christus dilexit Ecclesiam ..... mundans lavacro aquae in verbo vitae.* Ephes. V. 25. 26. De forma vero illud Christi praescriptum nemo ignorat: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* Matth. ult. 19.

Prob. II. ex Patribus. S. Iustinus enim sic scribit: *Deinde eo ducuntur a nobis, ubi aqua est, et eodem regenerationis modo regenerantur, quo et ipsi sumus regenerati. Nam in nomine Parentis universorum, ac Domini Dei, ac Salvatoris nostri Iesu Christi, et Spiritus Sancti lavacrum in aqua tunc suscipiunt.* Apol. ad Antonin. n. 61. Iustinum sequitur Tertullianus: *Felix Sacramentum aquae, qua abluti delictis pristinae coecitatis in vitam aeternam liberamur!* De Baptismo in princ. *De Sancto sanctificata natura aquarum,*

et ipsa sanctificare concepit ...... Omnes aquae de pristina originis praerogativa Sacramentum sanctificationis consequuntur, invocato Deo. Supervenit enim statim Spiritus de coelis, et aquis superest, sanctificans eas de semetipso, et ita sanctificatae vim sanctificandi combibunt. cap. IV. *Lex tingendi imposita est, et forma praescripta*: Ite, *inquit*, docete nationes, tingentes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. cap. XIII. Iustino, et Tertulliano concinit Cyprianus: *Oportet mundari, et sanctificari aquam prius a Sacerdote, ut possit Baptismo suo peccata hominis, qui baptizatur, abluere.* Epist. LXX. ad Ianuarium. Idem ad Iubaianum scribens sic loquitur: *Post resurrectionem a Domino Apostoli ad Gentes mittuntur*: in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, *baptizare Gentiles iubentur.* Ep. LXXIII. Cum his consentit Augustinus: *Tolle aquam, non est Baptismus*, Tract. XV. in Ioan. n. 4. Et alibi: *Certa* (sunt) *illa Evangelica verba, sine quibus non potest consecrari Baptismus.* Lib. VI.

de Bapt. cap. XXV. n. 47. Quae autem sint Evangelica verba, iam declaraverat: *Si Evangelicis verbis*, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti *Marcion Baptismum consecrabat, integrum erat Sacramentum.* Ibid. Lib. III. Cap. XV. n. 20.

Prob. III. Ecclesiae Catholicae auctoritate. Synodus enim Tridentina sic definivit: *Si quis dixerit aquam veram et naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Domini Iesu Christi*: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, *ad metaphoram aliquam detorserit; anathema sit.* Sess. VII. De Bapt. Can. II. Et: *Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab haereticis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum, anathema sit.* ibid. Can. IV.

Obiecta diluuntur.

Obiic. I. Verbum *Aqua* in illa Scripturae sententia: *Nisi quis renatus fuerit ex*

aqua, et Spiritu Sancto, etc. metaphorico sensu adhibetur ad Spiritum Sanctum ipsum designandum, qui gratia sanctificante animae maculas detergit. Ergo Baptismi materia non est aqua naturalis.

Resp. Proprio sensu, et naturali accipienda sunt Scripturae verba, ubi nihil absurdi ad ea metaphorice intelligenda nos cogat, et ubi communis Patrum interpretatio eo sensu ipsa explanet.

Obiic. II. Ioannes Baptista ait Christum baptizaturum *Spiritu Sancto, et igni*. Matth. III. 11. Atqui ignis illic metaphorice pro caritate accipitur : ergo aqua etiam eo sensu intelligenda est.

Resp. Non recte procedit paritas. Nam, ut ad metaphoram confugiamus in igne explicando, non vero in aqua, multa suadent Scripturarum testimonia, quibus Apostolos nunquam in igne, semper in aqua baptizasse compertum est.

Propositio III.

Necessitate urgente non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, et mulier, immo haereticus quoque, et paganus, cum debita materia, et forma, ac intentione faciendi quod facit Ecclesia, baptizare potest.

Prob. 1. pars ex Scripturis. Quamvis enim Apostolos, quum ad baptizandum misit, sic alloquutus fuerit Christus: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, Matth. ult. 19. legimus tamen Diaconos quoque baptizasse; *Et descenderunt uterque in aquam, Philippus* (Diaconus), *et Eunuchus, et baptizavit eum.* Act. VIII. 38.

Prob. utraque pars ex Traditione. Sic enim de Baptismi ministro loquitur Tertullianus: *Dandi quidem* (Baptismi) *habet ius summus Sacerdos, qui est Episcopus.*

Dehinc Presbyteri, et Diaconi, non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ecclesiae honorem, quo salvo salva pax est: alioquin etiam laicis ius est; quod enim ex aequo accipitur, ex aequo dari potest.... Proinde et Baptismus aeque Dei census ab omnibus exerceri potest. Sed quanto magis laicis disciplina verecundiae, et modestiae incumbit, cum ea maioribus competant, ne sibi assumant dicatum Episcopis officium Episcopatus..... Sufficiat scilicet, in necessitatibus utaris, sicubi aut loci, aut temporis, aut personae conditio compellit. Tunc enim constantia succurrentis excipitur, cum urget circumstantia periclitantis. Quoniam reus erit perditi hominis, si supersederit praestare, quod libere potuit. De Bapt. Cap. XVII. Tertulliano Hieronymum addimus, qui sic scribit: Baptizare, *si tamen necessitas cogat, scimus etiam licere laicis.* Dial. contra Luciferianos. n. 9. Utrique consentit Augustinus; qui fuse id probat Lib. II. contra Ep. Parmen. Cap. XIII. n. 29 ubi haec inter alia

scribit: *Etsi laicus aliquis* (baptismum) *pereunti dederit necessitate compulsus , quod , cum ipse acciperet , quomodo dandum esset addidicit , nescio an pie quisquam dixerit esse repetendum. Nulla enim cogente necessitate si fiat, alieni muneris usurpatio est ; si autem necessitas urgeat , aut nullum , aut veniale delictum est ; sed etsi nulla necessitate usurpetur , et a quolibet cuilibet detur , quod datum fuerit , non potest dici non datum , quamvis recte dici possit illicite datum.* Traditionem hanc apertissime confirmat Eugenius IV : *Minister huius Sacramenti est Sacerdos , cui ex officio competit baptizare. In causa autem necessitatis non solum Sacerdos , vel Diaconus, sed etiam laicus , vel mulier , immo etiam paganus, et haereticus baptizare potest , dummodo formam servet Ecclesiae , et facere intendat , quod facit Ecclesia.* Decr. pro Instruct. Armen. Item Concilium Lateranense IV. in quo haec leguntur: *Sacramentum Baptismi , quod ad invocationem individuae Trinitatis , videlicet Patris ,*

et Filii, et Spiritus Sancti, consecratur in aqua, tam parvulis, quam adultis, in forma Ecclesiae a quocumque rite collatum, proficit ad salutem. Tom. XI. Labbei part. I. pag. 143. Lutet. Paris. CIƆIƆCLXXI. Tridentina denique Synodus: *Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab haereticis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum, anathema sit.* Sess. VII. De Bapt. Can. IV. (1).

Diluuntur obiecta.

Obiic. I. Scripturae, Patres, Concilia mulieribus docendi, ac baptizandi munus aperte

(1) Eamdem veritatem iam a primis Ecclesiae saeculis definiverat Oecumenica Synodus, teste Augustino in opere, quod contra Donatistas conscripsit; cuius nomine Nicaenam intellexisse contendit Natalis Alexander, Saec. III. Dissert. XXIV. alii vero alia omnia sentiunt.

denegant. *Mulieres in Ecclesiis taceant*, ait Apostolus, *non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit.* I.Cor.XIV.34. Tertullianus autem sic scribit : *Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui, sed nec docere, nec tingere.* Lib. de velandis Virginibus, cap. IX. Item Epiphanius: *Maria, cui tantus honor est habitus, ut gremio suo Dei Filium exciperet...ne baptizandi quidem potestas est illi facta.* Haeres. LXX. n. 3. Concilium vero Carthag. IV. sic decrevit: *Mulier baptizare non praesumat.* Can. C. tom. II. Concil. pag. 1207.

Resp. Scripturas, Patres, Concilia loqui de publico docendi, ac baptizandi munere, quod laicis omnibus esse interdictum nullus datur ambigendi locus. Nam praeterquam quod ex ipso verborum, quae nobis obiiciunt, contextu id patet, in Scriptura legimus privato docendi munere functas esse etiam mulieres : *Quem cum audissent Priscilla, et Aquila, assumpserunt eum, et diligentius exposuerunt ei viam Domini.* Act.XVIII.26.

Obiic. II. Valeret, necne Baptismus a pa-

gano collatus, dubitavit Augustinus, qui sic scribit: *Haec quidem alia quaestio est, utrum et ab iis, qui nunquam fuerunt Christiani, possit Baptismus dari; nec aliquid temere inde affirmandum est sine auctoritate tanti Concilii, quantum tantae rei sufficit.* Lib. II. cont. epist. Parmeniani, cap. XIII. n. 30.

Resp. Aliud est de doctrina aliqua dubitare, aliud Concilii eiusmodi definitionem optare, ut nulli doctrinam ipsam in dubium revocare liceat. Quod vero Augustinus Baptismum a non baptizato collatum valere minime dubitaret, ipsemet ostendit: *Nequaquam dubitarem habere eos Baptismum, qui ubicumque, et a quibuscumque illud verbis Evangelicis consecratum sine sua simulatione, et cum aliqua fide, accepissent.* Ibid. Videsis etiam Lib. VII. de Baptis. cap. LIII. Ceterum quod optabat Augustinus, iam declaravit Concilium Lateranense IV., cuius verba supra retulimus.

PROPOSITIO IV.

Infantes baptizare licet, et praestat; eorumque Baptismus verus est, ac irrevocabilis.

Prob. I. ex Scripturis. Sic enim ait Christus: *Sinite parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire: talium est enim regnum coelorum.* Matth. XIX. 14. Heic vero parvulorum nomine non eos tantum, qui ratione utuntur, sed etiam infantes Christum intellexisse, ex ipso Evangelio patet. Nam etsi vocem παιδια adhibuerunt Matthaeus, et Marcus, necnon ipsemet Lucas eandem Christi sententiam referens; paulo tamen ante Lucas scribit: προσεφερον δε αυτω και τα βρεφη· *afferebant autem illi etiam infantes*; deinde Christi sententiam iam citatam refert. Ergo etiam infantes coelorum regno potiuntur. At *nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei,* Ioan. III. 5. Infantes igitur licet, et praestat

baptizare. Quod si quorumdam sententia placet, id etiam innuit Apostolus: *Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: ita et per unius obeditionem iusti constituentur multi.... Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia. Ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita et gratia regnet per iustitiam in vitam aeternam per Iesum Christum Dominum nostrum.* Rom. V. 19. 20. 21. Quid quod Baptismus circumcisioni comparatur ab ipso Apostolo? *In quo et circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi, consepulti ei in Baptismo.* Coloss. II. 11. 12.

Prob. II. Traditione, cuius praecipuos habemus testes, Origenem: *Ecclesia ab Apostolis traditionem suscepit etiam parvulis dare Baptismum: sciebant enim illi, quibus mysteriorum secreta commissa sunt divinorum, quod essent in omnibus genuinae sordes peccati, quae per aquam, et spiritum ablui deberent.* In cap. VI. Epist. ad Rom. S. Irenaeum; *Omnes venit per semetipsum*

salvare, omnes, inquam, qui per eum renascunturper Christum, infantes, et parvulos, et pueros, et iuvenes, et seniores. Lib. II. cap. XXXIX. S. Augustinum: *Consuetudo Matris Ecclesiae in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, nec ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica esset traditio.* Lib. X. de Genes. ad litt. cap. XXIII. Eiusdem traditionis fidem facit Concilium Carthaginiense, de quo ita scribit Cyprianus: *In hoc enim quod tu* (o Fide) *putabas esse faciendum, nemo consensit, sed universi potius iudicavimus, nulli hominum nato misericordiam Dei, et gratiam denegandam... Porro si etiam gravissimis delictoribus, et in Deum multum ante peccantibus, cum postea crediderint, remissa peccatorum datur et baptismo, atque a gratia nemo prohibetur, quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquae prima nativitate contraxit?* Ep. LIX. ad Fidum. Eiusdem

Concilii meminit Augustinus: *Beatus Cyprianus non aliquod decretum condens novum, sed Ecclesiae fidem firmissimam servans ad corrigendum eos, qui putabant ante octavum diem nativitatis non esse parvulum baptizandum, non carnem, sed animam dixit non esse perdendam, et mox natum rite baptizari posse, cum suis quibusdam Coëpiscopis censuit.* Ep. CLXVII. cap. VIII. Item Synodus Milevitana, Can. II. *Quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro expietur; anathema sit.*

Prob. III. Catholicae Ecclesiae auctoritate. Synodus enim Tridentina triplici canone omnes Pseudo-Reformatorum errores circa infantium baptisma profligavit. Primus sic se habet: *Si quis dixerit, neminem esse baptizandum, nisi ea aetate, qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo; anathema sit.* Can. XII. Sess. VII.

Alter vero: *Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse; ac propterea, cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos; aut praestare omitti eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiae; anathema sit.* Can. XIII. Tertius denique: *Si quis dixerit, huiusmodi parvulos baptizatos, cum adoleverint, interrogandos esse, an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine dum baptizarentur polliciti sunt, et ubi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquendos; nec alia interim poena ad Christianam vitam cogendos, nisi ut ab Eucharistiae, aliorumque Sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant; anathema sit.* Can. XIV.

Prob. IV. ratione Theologica. Sacramenta Novae Legis *ex opere operato* gratiam conferunt. Ergo etiam infantes sanctificantem gratiam per Baptismum recipiunt: atque ideo valide baptizantur. Quum vero sine

Baptismo nemo aeternam salutem consequi possit, multique infantium moriantur ante rationis usum, eos licite ac utiliter baptizari quis negare audeat?

Diluuntur obiecta.

Obiic. I. Christus doctrinam Baptismo praemittere Apostolos iussit illis verbis: *Euntes docete omnes gentes baptizantes.* Matth. ult. 19. *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit.* Marc. XIV. 16. Atqui infantes doctrinae non sunt capaces. Ergo nec Baptismi.

Resp. Eos doceri Evangelium, antequam baptizarentur, iussit Christus, qui adulta aetate Baptismum peterent; nec Ecclesia unquam Christi iussum praeterivit. At Christus ipse baptizari voluit infantes, ut iam demonstravimus.

Obiic. II. In Scripturis legimus baptizatos fuisse viros, et mulieres, Act. VIII. 12., nusquam vero infantes. Eos ergo baptizare non licet.

Resp. Ex ipsis Scripturis recte concludi etiam infantes fuisse baptizatos; integras

enim domos, seu familias Baptismo mundatas legimus: *Baptizatus est ipse, et omnis domus eius*; Act. XVI. 33. *Baptizavi autem et Stephanae domum*, I. Cor. I. 16. Facillimum vero fuit in hisce familiis infantes etiam reperiri. Quod si aperte id Scriptura non dicat; apertissime docet divina Traditio, quae non minus, quam Scriptura, Dei verbum complectitur.

Obiic. III. Nec licitum, nec iustum est cuivis nescienti legem aliquam adimplendi onus imponere. Atqui baptizati infantes totius Legis divinae, et Ecclesiasticae praecepta servare debent. Ergo infantium Baptismus contra ius, et fas est.

Resp. Quemadmodum, qui aegroto iam morti proximo nescienti quidem remedium adferret, quo eum a morte liberaret, nihil profecto contra ius, et fas perpetraret; sed potius maximo eum beneficio afficeret: ita, qui vel baptizat, vel baptizari sinit infantem. Quis enim ab aeterna damnatione liberari, votis omnibus non exoptet, nedum libentissime haud ferat? Numquid, si infans

ipse ratiocinari posset, atque daretur optio, aeternis potius flammis cruciari, quam gaudiis aeternis perfrui eligeret? Quid quod, infans, quum adoleverit, Evangelio cognito, iam ipse Baptismum petere, ac recipere debet?

PROPOSITIO V.

Per Baptismi gratiam remittitur originalis peccati (actualis *quoque in adultis*) *reatus, ac tollitur omne id, quod peccati veram, et propriam rationem habet, nec non omnis peccato promerita poena; manet autem concupiscentia, quae ab Apostolo peccatum appellatur, non quia in baptizatis vere, et proprie peccatum sit, sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat.*

Prob. I. pars ex Scripturis: quae per Baptismum peccata ablui, ac destrui; sanctificantem gratiam, et vitam aeternam obtineri docent, ut ex his, quae subiicimus, testimoniis

patet. *Exurge, et baptizare, et ablue peccata.* Act. XXII. 16: *Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus....hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati.* Rom. VI. 3. 6. Postquam autem idem Apostolus, quae a regno Dei excludunt, peccata enumeraverit, ita loquitur: *Et haec quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis.* I. Cor. VI. 11. *Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae....ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam.....sed ut sit sancta, et immaculata.* Ephes. V. 25. et seq. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, et renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Salvatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius, haeredes simus secundum spem vitae aeternae.* Tit. III. 5. et seq. *Nihil ergo nunc damnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu.* Rom. VIII. 1.

Prob. ex Patribus. Tertullianus enim Baptismum cum probatica piscina comparans sic loquitur: *Proficiente itaque in hominibus gratia Dei, plus aquis et Angelo accessit; qui vitam corporis remediabant, nunc spiritum medentur: qui temporalem operabantur salutem, nunc aeternam reformant: qui unum semel anno liberabant, nunc quotidie populos conservant, deleta morte per ablutionem delictorum. Exempto scilicet reatu, eximitur et poena. Ita restituitur homo Deo ad similitudinem eius, qui retro ad imaginem Dei fuerat. Imago in effigie, similitudo in aeternitate censetur. Recipit enim illum Dei spiritum, quem tunc de afflatu eius acceperat, sed post amiserat per delictum.* De Baptis. cap. V. Origenes vero de candida veste, quam baptizati induebant, sermonem habens, haec dicit: *Lota sunt vestimenta tua, quum venisti ad Baptismi gratiam, purificatus es spiritu, purificatus es corpore, purificatus es ab omni inquinamento carnis, et spiritus.* Homil. XII. in Exod. Hisce adde

Hierosol. Cyrillum: *Magnum est sane, quod vobis propositum est, hoc Baptisma; captivis libertas, peccatorum remissio, mors peccati, animae regeneratio, vestimentum candidum, signaculum sanctum et indelebile, vehiculum ad coelum, delitiae Paradisi, regni coelestis conciliatio, charismaque adoptionis filiorum.* Catech. Praefat. n. X. Nec non Gregorium Nyssenum: *Ut modo natus puellus a criminibus, et poenis liber est, ita etiam regenerationis puer non habet, cuius nomine causam dicat, ut qui regio dono causae dictione exemptus, et a rationibus vitae reddendis immunis.* Orat. in Baptis. Christi. Quos sequuntur Augustinus, et Hieronymus. *Baptismus abluit peccata omnia,* ait Augustinus, *prorsus omnia.* Lib. III. contra duas Epist. Pelagian. cap. III. n. 5. Et alibi: *Omnia prorsus delicta delet sanctum Baptisma, originalia, et propria, dicta, facta, cogitata, cognita, incognita, omnia dimittuntur.* Lib. III. de Symbolo ad Catechumenos, cap. X. Idem: *Quemadmodum*

in illo vera mors facta est, *sic in nobis vera remissio peccatorum*: *et quemadmodum in illo vera resurrectio*, *ita in nobis vera iustificatio.* Enchirid. cap. LII. *Omnia scorta*, *et publica colluvionis sordes*, inquit Hieronymus, *impietas in Deum*, *parricidium*, *et incestus in parentes*, *atque in extraordinarias voluptates utriusque sexus mutata natura*, *Christi fonte purgantur.* Ep. LXXXIII. ad Oceanum.

Prob. II. pars. ex Script. et Patr. Quod enim ad concupiscentiam adtinet, innumerae pene Scripturarum, Patrumque sententiae eam in baptizatis quoque permanere, sed nisi voluntas cum illa consentiat, peccati rationem non habere demonstrant; siquidem saepissime monita, adhortationes, praecepta ad eam refraenandam pertinentia, occurrunt. Unam, et alteram adtingamus: *Quod enim operor*, (ait Apostolus) *non intelligo*, *non enim quod volo bonum*, *hoc ago*: *sed quod odi malum*, *illud facio*. . . . . *Nunc autem iam non ego operor illud*, *sed quod habitat in me peccatum.*

Scio enim, quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum....Invenio igitur legem, volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi Dei: carne autem legi peccati. Rom. VII. 15. seq. Idem Apostolus postquam inter alia praecepta Legis illud commemoravit: *Non concupisces;* haec scribit: *Nox praecessit, dies autem appropinquavit. Abiiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus, non in comessationibus, et ebrietatibus; non in cubilibus, et impudicitiis; non in contentione, et aemulatione: sed induimini Dominum Iesum Christum, et carnis curam ne feceritis in desideriis.* Ibid. XIII. 12. 13. 14. *Rectis*

vide oculis (sic baptizatos alloquitur Hierosolymitanus Cyrillus), *et non erit concupiscentia....... Si vero indifferenter susceperis concupiscentiae incitationem per ratiocinationes , radices in te figet, et mentem tuam ligabit, et te detrahet in foveam malorum.* Catech. II. n. II. Augustinus vero totam hanc doctrinam his verbis exponit: *In parvulis certe gratia Dei per Baptismum eius, qui venit in similitudinem carnis peccati, id agitur, ut evacuetur caro peccati. Evacuatur autem non ut et in ipsa vivente carne concupiscentia innata repente absumatur, et non sit, sed ne obsit mortuo, quae inerat nato. Nam si post Baptismum vixerit, atque ad aetatem capacem praecepti pervenire potuerit, ibi habet cum qua pugnet, eamque adiuvante Deo superet, si non in vacuum gratiam eius susceperit, si reprobatus esse noluerit.* De peccator. merit. et remis. Lib. I. cap. XXXIX. Et alibi: *Haec autem lex peccati, quam etiam peccatum appellat Apostolus, cum dicit:* Non ergo regnet pec-

catum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis eius (*Rom. VI.*) : *non sic manet in membris eorum, qui ex aqua, et Spiritu renati sunt, tamquam non sit eius facta remissio, ubi omnino plena et perfecta fit remissio peccatorum, omnibus inimicitiis interfectis, quibus separabamur a Deo; sed manet in vetustate carnis tamquam superatum et peremptum, si non illicitis consensionibus quodammodo reviviscat, et in regnum proprium, dominationemque revocetur.* De peccator. merit. et remiss. Lib. II. cap. XXVIII.

Prob. utraque pars Ecclesiae Catholicae auctoritate. Quod ad primam enim, sic loquitur Eugenius IV : *Huius Sacramenti* (nempe Baptismi) *effectus est remissio omnis culpae originalis, et actualis, omnis quoque poenae, quae pro ipsa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis iniungenda est satisfactio : sed morientes, antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum coelorum, et Dei visionem perveniunt.* Decr. pro instruct. Ar-

men. Synodus vero Tridentina totam de Baptismi effectibus, et de concupiscentia doctrinam sic explanavit, ac definivit: *Si quis per Iesu Christi Domini nostri gratiam, quae in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram, et propriam peccati rationem habet; sed illud dicit tantum radi, aut non imputari: anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus: quia nihil est damnationis iis, qui vere consepulti sunt cum Christo per Baptisma in mortem; qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, et novum, qui secundum Deum creatus est, induentes; innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Coeli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, haec Sancta Synodus fatetur, et sentit: quae cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter*

per Christi Iesu gratiam repugnantibus, non valet: quinimo qui legitime certaverit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat Ecclesiam Catholicam numquam intellexisse peccatum appellari, quod vere, et proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit; anathema sit. Sess. V. Decr. de pecc. orig. n. 5.

Prob. IV. ratione Theologica. Baptismo renascitur homo; supernaturalem scilicet vitam vivere incipit. Nulla ergo superioris vitae ratio in eo habetur; atque ideo per Baptismum non solum omnis culpa deletur, sed ne minima quidem remanet luenda poena. Quod etiam probat Catholicae Ecclesiae consuetudo, quae nullas unquam a baptizatis pro culpis Baptismo expiatis repetiit poenas. Concupiscentiam vero in baptizatis ipsis non extingui experientia satis compertum est. At quoniam sine libertatis usu nullum datur peccatum, concupiscentia per se peccatum non est;

quoad scilicet voluntas cum ea libere non consentiat. Immo bellum, quod baptizato concupiscentia indicit, voluntate repugnante; huius triumphis augendis, amplificandisque mirifice inservit.

PROPOSITIO VI.

Per Baptismum, nec a Christi, nec ab Ecclesiae praeceptis servandis liberamur.

Prob. I. ex Scripturis. Christus namque praecepta omnia tum divina, tum Ecclesiastica baptizatis omnino esse servanda apertissime iussit verbis illis: *Euntes docete omnes Gentes baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis.* Matth. XXVIII. 19. 20. In quibus mandatis non divina tantum, sed etiam Ecclesiastica contineri Christus ipse docuit, quum Discipulis suis dixit: *Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit,*

me spernit. Luc. X. 16; et quum eos qui Ecclesiae non obtemperarent, ethnicorum loco habendos esse ita declaravit: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, et publicanus.* Matth. XVIII. 17. Praeterea Apostolus ad Romanos, qui certe quidem baptizati erant, scribens, sic loquitur: *Ergo, fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. .... Si autem filii, et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi, si tamen compatimur, ut et conglorificemur.* VIII. 12. 13. 17. Idem vero Apostolus de libertate illa sermonem habens, quam nobis largitus est Christus, per ipsam Mosaicis legibus, non vero Evangelicis, solutos nos fuisse evidentissime ostendit, sic Galatas docens: *Vos enim in libertatem vocati estis, fratres; tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per caritatem spiritus servite invicem .... Dico autem: spiritu ambulate, et*

desideria carnis non perficietis........ Manifesta sunt autem opera carnis; quae sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria......quae praedico vobis, sicut praedixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium.....qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, et concupiscentiis. V. 13. et seq. Libertas igitur Christi, quam Baptismo adipiscimur, ad cupiditates coërcendas nos adigit; fructus spiritus, opera nempe bona, a nobis requirit, quae si negligamus male vivendo, in Dei Regnum nunquam ingrediemur. Quamobrem ipsemet Apostolus ait: *Omnes enim nos* (qui baptizati sumus aeque ac illi, qui ad Baptismum non pervenerunt) *manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit sive bonum, sive malum.* II. Cor. V. 10. Itaque cum eiusdem Apostoli sententia concludendum est: *Nolite errare: Deus non irridetur. Quae enim seminaverit homo* (quisquis sive ba-

ptizatus , sive non baptizatus), *haec et metet* (1). Galat. VI. 7. 8.

Prob. II. Ecclesiae Catholicae auctoritate. Sic enim definivit Tridentina Synodus : *Si quis dixerit, baptizatos per Baptismum ipsum solius tantum fidei debitores fieri, non autem universae legis Christi servandae ; anathema sit.* Sess. VII. de Baptismo Can. VII. *Si quis dixerit, baptizatos liberos esse ab omnibus Sanctae Ecclesiae praeceptis, quae vel scripta, vel tradita sunt, ita ut ea observare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint ; anathema sit.* Ibid. Can. VIII.

Prob. III. rat. Theol. Tantum enim abest, ut per Baptismum Christi legibus solvamur, ut potius Baptismus ipse nova, potissimaque sit ratio, ob quam illas maiori diligentia,

(1) Cetera Scripturarum dicta non pauca, atque Patrum testimonia veritatem hanc comprobantia praetermisimus; ea enim iam in Tractatu de Gratia retulimus, quum fidem solam sine operibus nequaquam iustificare demonstraremus.

ac sedulitate servare debeamus. Si namque omnis homo legem naturae servare debet, et peccat, quoties illius praecepta negligit, eo magis baptizatus; siquidem naturale ius in veteri Testamento confirmavit Deus per Moysen, in novo confirmavit, perfecitque per Iesum Christum. Nimirum Dei mandata, quibus obtemperantes vitam consequemur aeternam iuxta illud: *Si autem vis ad vitam ingredi, serva mandata* (Matth. XIX. 17.) Christus quam apertissime, planissimeque explicavit, atque gratiae auxilia, quibus ea exsequi possemus, addidit. Quum igitur per Baptismum ad Christum pertinere incipiamus, Lex Divina multo diligentius, meliusque servanda nobis est; nam et ipsa novo lumine fulget, et nos firmissimis gratiae praesidiis corroboramur. Ecclesia vero, in quam per Baptismum ingredimur, mysticum corpus est, cuius caput Christus, nos vero membra: ergo Baptismus vinculum est, quo Ecclesiae legibus obligamur. Quid quod si Christi, et Ecclesiae legibus solverentur

baptizati, frustra Legem suam condidisset Christus, frustra Legem condendi potestatem Ecclesiae tribuisset? Quis namque, si baptizatos excipias, Christi, et Ecclesiae leges servare vellet? Illud vero hanc Pseudo - Reformatorum doctrinam impiam prorsus, ac pestiferam ostendit, quod sic per Baptismum, a quo crimina purgantur, et vitae novitas in iustitia et sanctitate initium sumit, omni scelerum colluviei via aperiatur; quo nihil fingi potest magis nefarium, atque absurdum.

Propositio VII.

Gratia per Baptismum accepta, per grave peccatum amitti potest.

Prob. Propositionem hanc, quam in Tractatu de Gratia, ubi de Iustificationis effectibus verba fecimus, satis superque demonstravimus, paucis hic comprobare, ne eadem argumenta frustra repetamus, operae pretium erit. Facili igitur, ac brevi ratio-

cinatione illam confirmamus. Baptismus Legibus Christi, et Ecclesiae hominem non solvit, ut iam ostendimus, nec liberum arbitrium destruit, ut patet. Sicut ergo potest homo libertate bene usus gratiae auxiliis totam Legem servare, atque sanctificantem gratiam custodire; ita potest libertate abuti Legem perfringendo, atque sanctificante gratia expoliari. Iure igitur meritissimo et doctrinam hanc Tridentina Synodus definivit: *Si quis dixerit, baptizatum non posse, etiam si velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, nisi nolit credere; anathema sit.* Sess. VII. de Baptis. Can. VI.

PROPOSITIO VIII.

Vota post Baptismum facta irrita non sunt.

Prob. I. Scripturis, quae vota persolvere iubent: *Vovete, et reddite Domino Deo vestro.* Psalm. LXXV. 11. *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis, et stulta promissio. Sed quod-*

cumque voveris, redde: multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere. Eccle. V. 3. 4. Quae quidem praecepta, etsi in Veteris Testamenti libris inveniantur, quum tamen moralia sint, et ex iure Naturae nascantur, ad omnes pertinent etiam baptizatos; Christi enim lex ipsum Naturae ius continet magis magisque explanatum, ut iam animadvertimus. Apostolus quoque ex communi Interpretum consensione vota reddendi officium commemorat, ubi dicit: *Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriatae fuerint in Christo, nubere volunt: habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* I. Tim.V.11.12.

Prob. II. ex Patribus, quorum in re tam evidenti unum, et alterum proferre testimonium satis est. S. Cyprianus inter alias veritates, quas pluribus Scripturarum sententiis confirmat, hanc enunciat: *Quod quis Deo voverit, cito reddendum.* Lib. III. Testimon. cap. XXX. S. Augustinus vero illa Apostoli verba exponens, quae paulo ante citavimus, sic loquitur: *Non quia ipsae nu-*

ptiae vel talium damnandae iudicantur, sed damnatur propositi fraus, damnatur fracta voti fides, damnatur non susceptio a bono inferiore, sed ruina ex bono superiore. Postremo damnantur tales, non quia coniugalem fidem posterius inierunt, sed quia continentiae primam fidem irritam fecerunt .... Quapropter non possum quidem dicere a proposito meliore lapsas, si nupserint, foeminas, adulteria esse, non coniugia: sed plane non dubitaverim dicere, lapsus et ruinas a castitate sanctiore, quae vovetur Deo, adulteriis esse peiores. Si namque, quod nullo modo dubitandum est, ad offensionem Christi pertinet cum membrorum eius fidem non servat marito, quanto gravius offenditur, cum illi ipsi non servant fidem in eo, quod exigit oblatum, qui non exegerat offerendum? Cum namque quisque non reddidit, quod non imperio compulsus, sed consilio commotus vovit, tanto magis fraudati voti auget iniquitatem, quanto minus habuit vovendi necessitatem. De bon. viduit. cap. IX. et seq.

Prob. III. Catholicae Ecclesiae iudicio, quod ex hoc Tridentini Canone eruitur: *Si quis dixerit, ita revocandos esse homines ad Baptismi suscepti memoriam, ut vota omnia, quae post Baptismum fiunt, vi promissionis in Baptismo ipso iam factae, irrita esse intelligant, quasi per ea et fidei, quam professi sunt, detrahatur, et ipsi Baptismo; anathema sit.* Sess. VIII. De Bapt. Can. IX.

Propositio IX.

Peccata post Baptismum sola Baptismi, et Fidei recordatione nec remittuntur, nec venialia fiunt.

Prob. I. ex Scripturis, quae iis, qui gravi culpa sanctificantem gratiam Baptismo acceptam amiserunt, non Baptismi, et fidei memoriam, sed poenitentiam, et peccatorum confessionem offerunt gratiae recuperandae remedium. Ita enim Simonem Magum allocutus est Petrus: *Poenitentiam itaque age*

ab hac nequitia tua, et roga Deum, si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis tui. Act. VIII. 22. Ioannes vero scribit: *Si confiteamur peccata nostra; fidelis est, et iustus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate.* Epist. I. cap. I. 9. Quod autem Baptismus nullam habeat peccata post ipsum perpetrata delendi vim, illa Apostoli verba demonstrant: *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum coeleste, et participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque saeculi venturi, et prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, et ostentui habentes.* Heb. VI. 4. 5. 6. Heic enim de Baptismo,. et fide loqui Paulum, ostendunt, quae praemittit: *Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectiora feramur, non rursum iacientes fundamentum poenitentiae ab operibus mortuis, et fidei ad Deum, Baptismatum doctrinae, impositionis quoque*

manuum, ac resurrectionis mortuorum, et iudicii aeterni. Ibid. vers. 1. 2. Nam, *haec omnia*, inquit Augustinus, *pertinere ad initia neophytorum satis, aperteque Scriptura testatur.* De fide, et operibus, cap. XI. Quod si Apostolus neophytos hac sententia, ne post Baptismum iterum in crimina relabantur, hortatur, ac terret; tantum abest, ut haec crimina sola Baptismi, et fidei memoria remittantur, ut potius poenitentiae ab operibus mortuis, et fidei ad Deum fundamenta rursus ponere, iuxta Pauli sententiam *impossibile* sit.

Prob. II. ex Patribus, quorum nemo baptizatos, qui peccaverunt, ad Baptismi et fidei memoriam confugere docet, sed ad poenitentiam. Sic enim loquitur Tertullianus: *Haec igitur venena ejus* (Daemonis) *providens Deus, clausa licet ignoscentiae ianua, et intinctionis sera obstructa, aliquid adhuc permisit patere. Collocavit in vestibulo poenitentiam secundam, quae pulsantibus patefaciat.* De poenit. cap. VII. Et paullo post: *Igitur quum scias adver-*

sus gehennam post prima illa intinctionis dominicae monimenta, esse adhuc in exomologesi secunda subsidia, cur salutem tuam deseris? Cur cessas aggredi, quod scias mederi tibi? Ib. cap. XII. Cyprianus vero: *Confiteantur singuli, quaeso vos, fratres dilectissimi, delictum suum, dum adhuc qui deliquit in saeculo est, dum admitti confessio eius potest, dum satisfactio, et remissio facta per sacerdotes apud Dominum grata est.* Serm. de lapsis. Deinde Ambrosius: *Quum haec certe fide, sicut est, animo conceperis, quia necesse est praevaricatricem animam tartareis poenis, et gehennae ignibus tradi, nec aliud remedium constitutum esse post Baptismum, quam poenitentiae solatium, quantamvis afflictionem, quantumvis laborem subire esto contenta; dummodo ab aeternalibus poenis libereris.* Ad virg. lapsam, cap. VIII. Tum Gregorius Nazianzenus, qui poenitentiam laboriosum Baptismum appellat: *Quintum locum lacrymarum Baptismus tenet; verum asperior est, et la-*

boriosior : *quo quidem ille tingitur , qui per singulas noctes lectum suum , ac stratum lacrymis lavat , cui ipsae quoque vitii cicatrices foetent , qui lugens , et contristatus ingreditur.* Orat. in sancta lumina n. 29. Denique S. Augustinus: *Si a catechumeno factum est homicidium , Baptismate abluitur ; si a baptizato , poenitentia , et reconciliatione sanatur.* Lib. II. de adult. coniugiis cap. XVI.

Prob. III. Concilii Tridentini decreto , quod eiusmodi est : *Si quis dixerit , peccata omnia , quae post Baptismum fiunt , sola recordatione , ed fide suscepti Baptismi vel dimitti , vel venialia fieri ; anathema sit.* Sess. VII. De Bapt. can. X.

Prob. IV. rat. Theolog. Baptismus enim , ut cetera omnia Novae Legis Sacramenta , gratiam producit *ex opere operato;* ideoque peccata omnia ab eo, qui baptizatur, perpetrata delet, non vero ea , quae post Baptismum est perpetraturus. Praeterea alterum Sacramentum , Poenitentiam nempe , Christus instituit , quo crimina post receptum

Baptismum admissa delerentur, ut deinceps ostendemus. Itaque hoc altero Sacramento, non Baptismi, et Fidei memoria baptizatorum peccata remittuntur.

Diluuntur obiecta.

Obiic. I. Peccata omnia praeterita, praesentia, futura delet Baptismus; nam Scriptura, quum de huius Sacramenti virtute sermonem habet, modo vocibus, quae ad praeteritum tempus, modo vero iis, quae ad praesens, vel futurum spectant, utitur. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis.* Tit. III. 5. *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit.* Marc. ult. 16. *Salvos nos facit Baptisma.* I. Pet. III. 21. *Mundans eam lavacro aquae.* Eph. V. 26. Quae postrema verba exponens Augustinus, inquit: *Quod Paulus ait*, Mundans eam lavacro aquae.... *sic accipiendum est, ut eodem lavacro regenerationis, et verbo sanctificationis, omnia prorsus mala hominum regeneratorum mundentur, atque sanentur, non solum*

praeterita peccata, quae omnia nunc remittuntur in Baptismo, sed etiam quae posterius humana ignorantia, vel infirmitate contrahuntur; non ut Baptismus, quoties peccatur, toties repetatur, sed quia ipso, quod semel datur, fit, ut non solum antea, verum etiam postea quorumlibet peccatorum venia fidelibus impetretur. Lib. I. de nupt. et concup. cap. XXXIII.

Resp. Nugatoria prorsus est interpretatio, qua citatas Scripturae sententias ad errorem suum comprobandum detorquere nituntur Adversarii. Quum enim ait Petrus nos per Baptismum salvos fieri, cum Noë Arca Baptismum comparat, cum re nempe iam praeterita Sacramentum praesens; quum vero Christus fore ait, ut qui baptizatus fuerit salvus erit, Baptismi finem, non effectum proprie significat, iuxta illud: *Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam.* Rom. VI. 22. vel inter Baptismi effectus salutis aeternae obtinendae ius, ac spem recenset, si baptizatus

gratiam servet, vel recuperet. Quid ergo haec et similia Scripturarum dicta cum futurorum criminum remissione, quam per Baptismi memoriam obtineri somniant adversarii? Nihil prorsus, ut quisque videt. Quod autem docet Augustinus, id tantum indicat, per Baptismum nempe viam hominibus aperiri, qua ad praeteritorum veniam Baptismo ipso perveniant, ad futurorum vero Poenitentiae Sacramento, quod ab homine non baptizato recipi non potest, atque ideo sine Baptismo nihil utilitatis adfert. *Quid enim*, addit Augustinus, *prodesset, vel ante Baptismum poenitentia, nisi Baptismus sequeretur, vel postea, nisi praecederet?* Ibid. Porro quantum Augustini doctrina adversariorum errori adversetur, evidentissime ostendunt haec ipsius verba: *Semel acceptam parvulus Christi gratiam non amittit, nisi propria impietate, si aetatis accessu tam malus evaserit; tunc enim etiam proprie incipiet habere peccata, quae non regeneratione auferantur, sed alia curatione sanentur.* Ep. XXIII.

Obiic. II. Christi promissio: *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit*; stabilis ac perpetua est: ergo Fidei, et Baptismi memoria utriusque effectus, peccatorum nempe remissio reviviscit.

Resp. In huius promissionis explicatione duo confundunt Adversarii longe diversa. Aliud est enim, quotquot Fidei, et Baptismi effectus, gratiam nempe Fide, et Baptismo receptam servant, vel recuperant, salutem aeternam consequi, quod dicit Christus; aliud vero gratiam peccato amissam Fidei, et Baptismi memoria iterum acquiri, quod e Christi sententia non consequitur.

Propositio X.

Baptismus est ad salutem necessarius.

Prob. I. Scriptura. Christus enim apertissime edixit: ***Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.*** Ioan. III. 5. Nullus igitur aeternam salutem,

sine Baptismo consequi potest. Nam, *utique nullum excipit* (ad rem S. Ambrosius) *non infantem, non aliqua praeventum necessitate*. Lib. I. de Abraham, cap. XI. Praeterea Baptismo peccatorum remissionem, atque aeternam salutem generatim, atque universe Scriptura tribuit. *Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae*. Ephes. V. 25. 26. *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum*. Act. II. 38. *Quid moraris? exurge, et baptizare, et ablue peccata tua*. Ibid. XXII. 16. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, et renovationis Spiritus Sancti*. Ad Tit. III. 5. Ergo nec remissio peccatorum, nec salus aeterna sine Baptismo obtinetur.

Prob. II. ex. Patribus. *Praescribitur nemini sine Baptismo competere salutem*, ait Tertullianus, *ex illa maxime pronuntiatione Domini, qui ait*: Nisi natus ex aqua quis erit, non habet vitam. De Baptis. cap. XII. Et paullo post. *Lex enim tingen-*

di imposita est , et forma praescripta... ....Huic legi collata definitio illa : Nisi quis renatus fuerit ex aqua , et Spiritu Sancto ; non intrabit in regnum coelorum , *obstrinxit fidem ad Baptismi necessitatem. Itaque omnes exinde credentes tingebantur. Tunc et Paulus , ubi credidit, tinctus est. Et hoc est, quod Dominus in illa plaga orbationis praeceperat,* Exurge , *dicens* , et introi Damascum , illic tibi demonstrabitur quid debeas agere , *scilicet tinzi , quod solum ei deerat. Alioquin satis didicerat , atque crediderat Nazarenum esse Dominum Dei Filium.* cap. XIII. *Deinde eo ducuntur a nobis , ubi est aqua ,* inquit Iustinus , *et eodem regenerationis modo regenerantur , quo et ipsi sumus regenerati.......Dixit enim Christus*: Nisi regenerati fueritis, non intrabitis in regnum coelorum. *Fieri autem non posse , ut semel nati in uteros matrum ingrediantur , omnibus perspicuum est.* Apologia ad Antonin. n. 61. Et alibi : *Itaque per lavacrum poenitentiae , et cognitionis Dei , quod pro*

peccatis populorum Dei institutum est, ut clamat Esaias, nos credidimus; et testamur ipsum illud ab eo praenunciatum Baptisma, quod solum poenitentes expiare potest; *hoc* (nempe Baptisma) *est aqua vitae.* Dialog. cum. Tryph. n. 14. *Qui itaque in aquam descensurus es* (ait Hierosolymitanus Cyrillus), *ne ad simplicitatem aquae attendito; sed Spiritus Sancti virtute salutem suscipe: nam sine utrisque ad perfectionem duci non poteris. Non ego sum, qui haec dico, sed Dominus Iesus Christus, ille qui eius rei potestatem habet:* Nisi quis, *inquit*, renascatur desuper: *et addit*, ex aqua, et Spiritu Sancto, non poterit intrare in regnum Dei. *Neque si quis aqua baptizetur absque Spiritu, perfectam habet gratiam: neque si quis etiam bene compositis, probisque sit moribus, non recipiat autem signaculum per aquam, intrabit in regnum coelorum. Audax est hic sermo, sed non meus: Iesus enim est, qui hanc tulit sententiam* Catech. III. n. 2. *Quisquis dixerit*, concludit Augustinus,

quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti eius (Baptismi) *participatione de vita exeunt*; *hic profecto et contra Apostolicam praedicationem venit, et totam condemnat Ecclesiam.* Epist. CLXVI. ad Hieronym. cap. VIII. n. 2.

Prob. III. Ecclesiae Catholicae auctoritate. Ita enim definivit Tridentina Synodus: *Si quis dixerit Baptismum liberum esse, hoc est non necessarium ad salutem*; *anathema sit.* Sess. VII. De Bapt. can. V.

Diluuntur obiecta.

Obic. I. *Sanctificatus est*, ait Apostolus, *vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem*: *alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.* I. Cor. VII. 14. Ergo, concludit Calvinus, Baptizatorum filii etiam sine Baptismo sancti sunt.

Resp. Apostoli sententiam sic explicat S. Augustinus adversus Pelagianos, qui aeque ac

Calvinus, ea abutebantur : *Disce ergo esse aliquem modum, et quasi umbraculum quoddam sanctificationis, quod non sufficiat ad perceptionem salutis.....Nam, ut noveris quomodo intelligas sanctificatos filios fidelium........ibi et maritum habes infidelem, ibi habes uxorem fidelem.* Sanctificatur, *inquit*, vir infidelis in uxore, sanctificatur mulier infidelis in fratre. *Numquid quia est forte modus aliquis sanctificationis, ut vir infidelis sanctificatur in uxore fideli, ideo iam securitatem debet accipere quod regnum coelorum intratus est, et non baptizandus, non regenerandus, non Christi sanguine redimendus. Quomodo ergo sanctificatur vir infidelis in uxore, et tamen perit, nisi baptizetur : sic filii fidelium, etsi ad quemdam modum sanctificati sunt, pereunt tamen, si non fuerint baptizati.* Serm. XIV. de Baptis. parvulorum contra Pelagianos. Eandem Apostoli sententiam alia ratione exponit S. Hieronymus, qua nempe sanctum dicitur in Scripturis aliquando non solum id, quod

peccati macula, sed quidquid quavis alia labe careat: *Considera, quod et vasa sacra in Tabernaculo legimus, et cetera, quae ad ritum caeremoniarum pertinent; quum utique sancta esse non possint, nisi ea, quae sentiunt, et venerantur Deum. Idioma igitur Scripturarum est, ut interdum sanctos pro mundis, et purificatis, atque expiatis nominent, sicut et Bethsabee sanctificata scribitur ab immunditia sua, et ipsum Templum sanctuarium nominatur.* Epist. LXXXV.

Obiic. II. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis*, ait Christus, *et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ioan. VI. 54. Atqui parvuli sine Eucharistia vitam aeternam consequi possunt. Ergo ne ex illis quidem Christi verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*, Ioan. III. 5. concludi potest, ita esse Baptismum parvulis quoque necessarium, ut sine illo ad aeternam salutem pervenire nequeant.

Resp. Duo sunt necessitatis genera, alte-

rum *medii*, alterum *praecepti*, de quibus sermonem fecimus in prop. V. *de Sacramentis in genere* pag. 56. Atqui Baptismus priori necessitatis genere necessarius est, non vero Eucharistia. Nam Baptismus peccatum, quod a Dei Regno ita excludit, ut cum eo in Regnum illud ingredi nullus queat, delet; Eucharistia vero, cibus ille divinus, gratiam auget.

Propositio XI.

Baptismus rite collatus nulla ratione repeti potest.

Prob. I. Scriptura. Nam *unus Dominus*, ait Apostolus, *una fides*, *unum Baptisma*. Ephes. IV. 5. Et alibi idem Apostolus: *Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia*. Hebr. X. 26. Quae Apostoli sententia cum altera eiusdem in ipsamet epistola ad Hebraeos cap. VI., quam in prop. IX. explicavimus, comparanda.

Prob. II. Patribus. Nam praeter Tertulliani testimonium, quod in citata prop. IX., exhibuimus, hoc adfirmat S. Cyrillus Hierosolymitanus: *Non licet bis, aut ter hoc lavacro uti, ut si forte semel fueris eo frustratus, deinceps corrigas.... Si enim semel illo frustraberis, amplius id correctionem non patitur: Unus enim Dominus, et una fides, et unum Baptisma.* Catech. Praef. n. IV. S. Augustinus: *Traditum est nobis, ab Apostolis, quod sit unus Deus, et una spes, et una fides, et una Ecclesia, et Baptisma unum.* Lib. I. de Baptismo contra Donat. cap. XXVI. S. Hieronymus: *Conatus est B. Cyprianus contritos lacus fugere, nec bibere de aqua aliena: et idcirco haereticorum Baptisma reprobans, ad Stephanum tunc Romanae Urbis Episcopum, super hac re ... Africanam Synodum direxit, sed conatus eius frustra fuit. Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos haereticos cum eo statuerant, ad antiquam consuetudinem revoluti, novum emisere decretum.* Dialog.

contra Lucifer. n. 23. S. Vincentius Lirinensis: *Quondam igitur venerabilis memoriae Agrippinus Carthaginensis Episcopus, primus omnium mortalium contra divinum canonem, contra universalis Ecclesiae regulam, contra sensum omnium Consacerdotum, contra morem, atque instituta Maiorum, rebaptizandum esse censebat. Quae praesumptio tantum mali invexit, ut non solum haereticis omnibus formam sacrilegii, sed etiam quibusdam Catholicis occasionem praebuerit erroris. Quum ergo undique ad novitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquaversum Sacerdotes pro suo quisque studio reniterentur; tunc beatae memoriae Papa Stephanus Apostolicae sedis Antistes, cum ceteris quidem Collegis suis, sed tamen prae ceteris restitit; dignum, ut opinor, existimans, si reliquos omnes tantum fidei devotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat. Denique in epistola, quae tunc ad Africam missa est, his verbis sanxit:* nihil novandum, nisi quod traditum est. Commonitor. cap. IX.

Prob. III. Catholicae Ecclesiae iudicio: tria enim Sacramenta, quae characterem imprimunt, Baptisma scilicet, Confirmationem, et Ordinem iterum recipi non posse declaravit Eugenius IV. et Synodus Tridentina. Utriusque decretum in prop. VI. *de Sacramentis in genere* retulimus. Praeterea de Baptismo iterum decreverunt Tridentini Patres: *Si quis dixerit verum, et rite collatum Baptismum iterandum esse illi, qui apud infidelem fidem Christi negaverit, cum ad poenitentiam convertitur; anathema sit.* Sess. VII. de Baptismo, can. XI.

Prob. IV. rat. Theolog. Plura ad veritatem hanc comprobandam argumenta afferunt Theologi. I. Baptismus nativitati comparatur; semel autem nascitur homo. II. Baptismus est spiritualis circumcisio; sicut ergo bis, aut ter circumcidere non licebat, ita nec iterum baptizare licet. III. Christi mortis, sepulturae, resurrectionis imaginem exhibet Baptismus; Christus vero semel mortuus est, ac sepultus, semel resurrexit.

PROPOSITIO XII.

Doctrina, quam de Baptismo tradit Ecclesia Romana, vera est.

Prob. Doctrinam, quam huc usque de Baptismo Scripturarum, Patrumque testimoniis comprobavimus, tradit Ecclesia Romana. Ea autem doctrina, quae Dei verbo sive scripto, sive ore tradito confirmatur, vera omnino est. Veram ergo doctrinam de Baptismo tradit Ecclesia Romana. Falsam vero doctrinam tradunt Adversarii, qui Scripturarum sententias male interpretati, ab ea fide recesserunt, quam ab Apostolorum usque aetate Christi discipuli omnes ad eius Ecclesiam pertinentes professi sunt; ut ex argumentis, quibus dogmaticas veritates demonstravimus, amplissime patet. Iure igitur, meritoque inter alios canones circa Baptismi Sacramentum, etiam hunc statuit Tridentinum Concilium: *Si quis dixerit in Ecclesia Romana, quae omnium Ecclesiarum mater est, et*

magistra, *non esse veram de Baptismi Sacramento doctrinam*; *anathema sit.* Sess. VII. De Bap. can. III.

Caput V.

Corollaria ex Catholica doctrina iam exposita, ac demonstrata deducuntur.

Quum iam Catholicum dogma de Baptismi Sacramento Scripturae, ac Traditionis testimonio comprobatum, ac confirmatum sit; ad ea, quae ex ipso deducenda sunt, corollaria animum advertamus oportet.

Corollarium I.

Ex prima propositione intelligitur illud de Ioannis Baptismo adfirmandum, quod de Ioanne ipso adfirmavit Tertullianus, medium quasi locum inter antiqui, et novi foederis Sacramenta cum scilicet obtinuisse. *Quasi non et nos*, ait Tertullianus, *limitem quemdam agnoscamus Ioannem constitutum in-*

ter vetera, et nova, ad quem desineret Iudaismus, et a quo inciperet Christianismus. Lib. IV. contra Marcion. cap. XXXIII. Quid vero utilitatis afferret Ioannis Baptisma, paucis complexus est Beda: *Quantum catechumenis nondum Baptizatis prodest doctrina fidei, tantum profuit Baptisma Ioannis ante Baptisma Christi.* Hom. in Circumc.

Corollarium II.

§. I. Ex altera propositione quidnam, ut verus sit Baptismus, requiratur, satis superque constat; quapropter Innocentius III. ita scribit: *Quum in Baptismo duo semper, videlicet verbum, et elementum necessario requirantur .... dubitare non debes illos verum non habere Baptismum, in quibus non solum utrumque praedictorum, sed eorum alterum est omissum.* Lib. III. Decretal. Tit. De Baptism. et eius effect.

§. II. Quando igitur aqua vera sit ac naturalis, sive immersione, sive aspersione, sive infu-

sione, vel effusione baptizes, sive ter, sive semel mergas (1), valet quidem certe Baptismus. Varia enim baptizandi ratione, quae secundum Ecclesiae consuetudinem diversis temporibus adhibetur, varius non efficitur Baptismus, sed unus semper est, atque idem ille, quem Christus instituit. Baptizare enim iussit Apostolos, et Baptismi necessitatem

(1) *De trina mersione Baptismatis,* inquit Gregorius Magnus, *nil responderi melius potest, quam ipsi sensistis: quia in una fide nihil officit Sanctae Ecclesiae consuetudo diversa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanae sepulturae sacramenta signamus, ut dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis forte etiam pro summae Trinitatis veneratione aestimet fieri, neque ad hoc aliquid obsistit baptizandum semel in aquis mergere, quia, dum in tribus subsistentiis una substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismate vel ter, vel semel mergere, quando et in tribus mersionibus personarum Trinitas, et in una potest Divinitatis singularitas designari.* Epistolarum Lib. I. ep. XLIII.

*

aperte significavit, Nicodemum docens: quo autem lavationis modo Sacramentum hoc esset perficiendum, ut valeret, nec praecepit, nec docuit. Servandus igitur Ecclesiae usus. A prima Ecclesiae aetate ad tertium decimum usque saeculum immersionis, plerumque trinae, ratio praevaluit. At etiam tunc temporis aspersionem adhibitam, vel effusionem in aegris baptizandis tam certum est, quam quod certissimum (1). Aspersione usum fuisse

(1) *Nos*, inquit S. Cyprianus, *quantum concipit mediocritas nostra, aestimamus, in nullo mutilari et debilitari posse beneficia divina.... nec quemquam movere debet, quod adspergi, vel perfundi videntur aegri, cum gratiam dominicam consequuntur, quando Scriptura Sancta per Ezechielem prophetam loquatur, et dicat*: Et aspergam super vos aquam mundam....*item in Numeris*; Exterminabitur anima illa de Israel, quoniam aqua aspersionis non est super eum sparsa. *Et item Dominus ad Moysem:* Circumsperges eos aqua purificationis. *Et iterum:* Aqua aspersionis purificatio est. *Unde apparet, aspersionem quoque aquae instar salutaris lavacri obtinere.* Epist. LXIX.

Petrum plerique arbitrantur, quum ter, vel quinque millia hominum die una baptizatos fuisse legimus. Actor. II. 41. IV. 4.

§. III. Baptismi formam quod adtinet, generalem SS. Trinitatis invocationem non esse satis, sed expressam trium personarum, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti invocationem necessario requiri omnibus compertum est, atque exploratum (1). Quod vero Latini dicant:

(1) Quamobrem Magistri sententiarum reiicienda est opinio, qui ait „ *verum Baptisma dari posse in nomine Patris tantum, vel Spiritus Sancti tantum, si tamen ille, qui baptizet, fidem Trinitatis teneat. . . . tutius esse tamen tres Personas nominare* (Lib. IV. Dist. III.); nec retinenda S. Bernardi sententia, qui ait valere Baptismum collatum *in nomine Dei, et Sanctae, et verae crucis* (Ep. CCCXL. ad Henricum Archidiac.); item repudianda Cardinalis Caietani sententia, qui Baptismum *in nomine Trinitatis* administratum vim habere inquit. Comment. in S. Thom. p. III. q. LXVI. art. IV. Explodendum item eorum iudicium, qui verba baptizandi actum exprimentia omitti posse existimant, quemadmodum opinati sunt Parisienses Theologi, teste Praeposito Summ. Theolog. part. IV.

Ego te baptizo etc. Graeci: *Baptizatur servus, vel serva Christi, etc.;* formae substantiam non immutat. Quamobrem sic loquitur Eugenius IV. *Forma autem (Baptismi) est : Ego* te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. *Non tamen negamus, quin et per illa verba*: baptizetur talis servus Christi in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, *verum perficiatur Baptisma: quoniam quum principalis causa, ex qua Baptismus virtutem habet, sit Sancta Trinitas, instrumentalis autem sit minister qui tradit exterius sacramentum, si exprimatur actus, qui per ipsum exercetur ministrum, cum Sanctae Trinitatis invocatione perficitur sacramentum.* Decr. pro Confir. Sacram.

§. IV. Nec omnino dubitandum verba, quae baptizandi actum exprimunt, nulla ratione omitti posse, ut valeat Baptismus. Sic enim docet Alexander III. *Si quis puerum ter in aqua immerserit* in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, amen: *et non dixerit* ego baptizo te, *non est puer*

baptizatus. Titul. XLII. de Bapt. et eius effect. Alexander vero VIII. propositionem hanc damnavit: *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus,* in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, *praetermissis illis*: Ego te baptizo. Prop. XXVII. Quam doctrinam ratiocinio explicans S. Thomas, ait: *Quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri potest, oportet quod determinetur in verbis formae, ad quid fiat, quod quidem non fit per hoc, quod dicitur* in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, *quia omnia in tali nomine facere debemus, ut habetur ad Colossenses cap. III. Et ideo si non exprimatur actus Baptismi vel per modum nostrum, vel per modum Graecorum, non perficitur Sacramentum.* p. 3. q. LXVI. art. V. ad 2.

Corollarium III.

Ex Scripturarum, Patrumque sententiis, quibus doctrinam de Baptismi ministro in prop. III. demonstravimus, eruitur Sacramenti huius ministrandi officium ratione potestatis, quam Ordinis Sacramentum tribuit, Episcopi, Presbyteri, Diaconi esse (1). Illud autem animadvertendum est *iure ordinario* olim Episcopos tantum baptizare potuisse, nunc vero posse etiam Parochos (2); *iure*

(1) *Sacerdotem etenim* (Sic Episcopo eos, qui ad Presbyteratum promovendi sunt, alloqui praecipit Ecclesia in Pontif. Rom.) *oportet offerre, benedicere, praeesse, praedicare, et baptizare;* sic vero eos qui ad Diaconatum: *Diaconum enim oportet ministrare ad altare, baptizare, et praedicare.*

(2) Ad sextum usque saeculum in sola Episcopi Ecclesia baptismalem fontem patuisse testantur Gregorii Sacramentarium, et Ordo Romanus. Quapropter baptizandi officium sibi reservabant Episco-

delegato Presbyteros, et Diaconos (1); extraordinario tandem iure laicos omnes. Quod vero ad ordinem inter ministros servandum adtinet, optime monuit S. Carolus Borromaeus : *Neque enim Laicus Clerico praesente, neque rursus Clericus praesente Subdiacono: hicque itidem coram Diacono, nemo praeterea eorum coram Sacerdote baptizare audeat: ipse autem norit sibi licere baptizare, etiam praesente suo Episcopo.*

---

pi. Quod etiam confirmat Paulinus: *Erat Ambrosius in rebus divinis implendis fortissimus, in tantum ut quod solitus erat circa baptizandos solus implere, quinque postea, tempore quo decessit, Episcopi vix implerent.* In vita S. Ambros.

(1) *Sine Episcopi iussione neque Presbyterum, neque Diaconum habere ius baptizandi* docet S. Hieronymus Dialog. contra Lucifer. n. 9.

Corollarium IV.

Ex doctrina de Infantium Baptismo, illud non recte concluditur, infidelium filios invitis parentibus esse baptizandos. Huiusmodi enim Baptismus, etsi valeat, illicitus tamen est. Nimirum *contra iustitiam naturalem esset*, ait S. Thomas, *si tales pueri invitis parentibus baptizarentur; sicut etiam si aliquis habens usum rationis baptizaretur invitus. Esset etiam periculosum taliter filios infidelium baptizare: quia de facili ad infidelitatem redirent, propter naturalem affectum ad parentes. Et ideo non habet hoc Ecclesiae consuetudo, quod filii infidelium invitis parentibus baptizentur.* 3. p. qu. LXVIII. art. X. c. Vide etiam 2. 2. qu. X. art. XII. c. Quod autem ad infantes nondum omni ex parte in lucem editos, sic sermocinatur S. Doctor: *Expectanda est totalis egressio pueri ex utero ad Baptismum, nisi mors immineat; si tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur*

omnes sensus, debet baptizari periculo imminente; et non postea rebaptizandus, si eum perfecte nasci contigerit. Et videtur idem faciendum, quaecumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitae ita consistit, sicut in capite, videtur quibusdam quod propter dubium, quacunque alia parte corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo etc. p. 3. q. LXVIII. art. XI. ad 4. Qui vero omni ex parte in materno utero adhuc includuntur, baptizari nequeunt. Ait enim Augustinus: *Sacramentum Baptismi profecto Sacramentum regenerationis est. Quo circa sicut homo, qui non vixerit, mori non potest; et qui mortuus non fuerit, resurgere non potest; ita qui natus non fuerit, renasci non potest.* De peccat. merit., et remis. cap. XXVII. Monstrosi denique partus, si caput humanum habeant, baptizandi sunt, et quidem multiplici, ac distincto Baptismo, si plura sint capita. At quum dubita-

tur, utrum homines sint, vel bruta, sub conditione administrandus Baptismus.

Corollarium V.

§. I. Omnes Baptismi effectus, de quibus in prop. V. sermonem fecimus, consequuntur etiam martyres, qui proprio sanguine baptizantur, et illi, qui, quum baptizari non possint, cupiunt tamen, et fidem Christi profitentur, et peccatum contritione detestantur. Triplex enim distinguunt Theologi Baptismi genus, *fluminis*, *sanguinis*, et *flaminis*. De primo satis iam loquuti sumus in citata propositione. De altero haec habemus Scripturarum, Patrumque testimonia. *Omnis, qui confitebitur me*, ait Christus, *coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo, qui in coelis est.* Matth. X. 32. Et alibi. *Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; qui autem perdiderit animam suam propter me, et Evangelium, salvam faciet eam.* Marc. VIII. 35. Atqui Christum confitentur voce quidem,

et morte adulti, morte tantum infantes. Praeterea, *Caritas operit multitudinem peccatorum.* I. Petri IV. 8. Sed *maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis* Ioan. XV. 13. Ergo sanguinis Baptismo remissio peccatorum obtinetur.

§. II. Ex Patribus vero Tertullianus ita loquitur. *Quis non pati exoptet, ut totam Dei gratiam redimat, et omnem veniam ab eo compensatione sui sanguinis expediat? omnia enim huic operi delicta donantur.* S. Cyprianus vero: *Nunquid potest*, inquit, *vis baptismi esse maior aut potior, quam passio, ut quis coram hominibus Christum confiteatur, et sanguine suo baptizetur?.... Sciant Catechumenos* (pro fide occisos) *nec privari baptismi Sacramento, utpote qui baptizentur gloriosissimo, et maximo sanguinis baptismo, de quo et Dominus dicebat se habere aliud baptisma baptizari: sanguine autem suo baptizatos, et passione sanctificatos consummari, et divinae pollicitationis gratiam*

consequi, *declarat in Evangelio idem Dominus.* Ep. LXXIII. Idem docet S. Cyrillus Hierosolym: *Si quis non baptizatur, salutem non habet, praeter solos Martyres, qui vel sine aqua Regno coelesti potiuntur.* Catech. III. n. 7. Eandem doctrinam confirmat S. Augustinus: *Quicumque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte Baptismatis: Qui enim dixit:* Si quis non renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei, *alia sententia istos fecit exceptos, ubi non minus generaliter dixit:* Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo; *et alio loco:* Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Lib. XIII. De Civ. Dei, cap. VII. Et alibi: *Non enim frustra etiam infantes illos, qui cum Dominus Iesus Christus necandus ab Herode quaereretur, occisi sunt, in honorem Martyrum receptos commendat*

Ecclesia. Lib. III. de Lib. arb. cap. XXIII.

§. III. Tertium denique Baptismi genus illa Christi sententia comprobant Theologi: *Qui diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum......et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.* Ioan. XIV. 21. 23. Addunt etiam haec Patrum testimonia: *Audio vos*, ait Ambrosius, *dolere quod non acceperit Sacramenta Baptismatis: dicite mihi, quid aliud in nobis est, nisi voluntas, nisi petitio? Atqui etiam dudum hoc voti habuit.......Quod si Martyres suo abluuntur sanguine, et hunc sua pietas abluit, et voluntas.* In Consolat. de Valentiniani Imper. obitu. n. 51. *Invenio*, addit Augustinus, *non tantum passionem pro nomine Christi, id quod ex Baptismo deerat, posse supplere: sed etiam fidem, conversionemque cordis, si forte ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest..... quantum itaque valeat etiam sine visibili Sacramento Baptismi, quod ait Apostolus:* Cor-

de creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, *in illo latrone declaratum est; sed tunc impletur visibiliter, cum ministerium Baptismi non contemtus religionis, sed articulus necessitatis excludit.* Lib. IV. de Baptismo, cap. XXII. *Ab his duabus columnis*, concludit S. Bernardus, *Augustinum loquor, et Ambrosium, crede mihi, difficile avellor. Cum his, inquam, me aut errare, aut sapere fateor; credens et ipse sola fide hominem posse salvari cum desiderio percipiendi Sacramentum, si tamen pio adimplendi desiderio mors anticipans, seu alia quaecumque vis invincibilis obviarit.* Ep. LXXVII. ad Hugonem cap. II.

§. IV. Quamobrem hanc tradit doctrinam Tridentina Synodus: *Quibus verbis* (Apostoli nempe Coloss. I. 12. et seqq.) *iustificationis impii descriptio insinuatur, ut sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adae, in statum gratiae, et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Iesum Christum Salvatorem*:

quae quidem translatio post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut eius voto, fieri non potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. Ses. VI. De Iustif. Cap. IV. Atque merito Baii propositionem 31. damnavit Pius V. *Caritas perfecta, quae est ex corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta, in catechumenis, et poenitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* Qua vero ratione ad Baptismi gratiam obtinendam praeparandi sint adulti, sic docet eadem Tridentina Synodus: *Disponuntur autem ad ipsam iustitiam, dum excitati divina gratia et adiuti fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse, quae divinitus revelata, et promissa sunt; atque illud in primis, a Deo iustificari impium per gratiam eius, per redemptionem, quae est in Christo Iesu; et dum peccatores se esse intelligentes, a divinae iustitiae timore, quo utiliter concutiuntur, ad con-*

siderandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore; illumque, tamquam omnis iustitiae fontem, diligere incipiunt; ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, et detestationem, hoc est per eam poenitentiam, quam ante Baptismum agi oportet: denique dum proponunt suscipere Baptismum, inchoare novam vitam, et servare divina mandata. Ses. VI. De Iustif. cap. VI. Eiusmodi praeparationi inserviebant Baptismum appetentes Catecheseos tempore, unde Catechumeni appellati, quorum tres gradus *audientium, substratorum, competentium.*

Corollarium VI.

§. I. Ex reliquis propositionibus meridiana luce clarius apparet, quam absurda, quam bonis moribus contraria, quam impia sit Pseudo-Reformatorum doctrina de Baptismi effectibus; ac quam maledico dente Romanae Ecclesiae de Baptismo doctrinam ipsi carpant.

Pauca, antequam ulterius progrediamur, heic de Baptismi caeremoniis, earumque significatione, animadvertere iuvat; siquidem illis veros Baptismi effectus veluti oculis subiicere studet Ecclesia.

§. II. Primum omnium in Baptismo patrini adhibentur, qui etiam susceptores, fideiussores, offerentes, sponsores a veteribus appellantur; nam spiritualis regeneratio, quae fit per Baptismum, ait S. Thomas, *assimilatur quodammodo generationi carnali; ut dicitur I. Petri II.* Sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac concupiscite. *In generatione autem carnali parvulus nuper natus indiget nutrice, et paedagogo. Unde et in spirituali generatione Baptismi requiritur aliquis, qui fungatur vice nutricis, et paedagogi informando, et instruendo eum, quasi novitium in fide de his, quae pertinent ad fidem, et vitam Christianam, ad quod Praelati Ecclesiae vacare non possunt, circa communem curam populi occupati: parvuli enim, et novitii indigent speciali cura praeter communem.*

Et ideo requiritur quod aliquis suscipiat baptizatum de sacro fonte, quasi in suam instructionem, et tutelam. p. 3. q. LXVII. art. VII. c. Deinde plures adhibentur caeremoniae, quarum aliae Baptismum praecedunt, comitantur aliae, aliae sequuntur.

§. III. Prioris generis eiusmodi sunt. Prius quam in Ecclesiam ingrediatur baptizandus, ante ianuam interrogatur quidnam petat, respondensque, vel per se si adultus sit, vel per alium si sit infans, Fidem quaerere ait. Quo ritu illum extra Christi mysticum corpus sub Diaboli potestate propter peccatum esse indicatur; quapropter exorcismis ad Christi gratiam suscipiendam ipsum praeparat Sacerdos, qui ter in eius faciem insufflat. *Ideo*, ad rem S. Augustinus, *parvuli exsufflantur, et exorcizantur, ut pellatur ab eis Diaboli potestas inimica.* Lib. I. de Symbol. cap. I. Postea cruce frons, pectus, aliaeque corporis partes signantur eam ob rationem, quam docet idem Augustinus: *Non sine causa signum suum Christus in fronte nobis figi voluit....ne Christi op-*

probria Christianus erubescat. In Psal. XXX. Enarrat. 4. Demum Sacerdos manus suas illi imponit, quo ritu peccatores Deo reconciliare consuevit Ecclesia, ut se peccatorem esse intelligat, et Dei gratia indigere; sal ipsi gustandum dat, ut coelestem sapientiam Christianorum propriam significet; ac saliva aures, naresque tangit dicens *Eppheta*, idest *Adaperire*, cuius caeremoniae causam aperit Auctor Libri de Sacramentis inter opera Ambrosii: *Ideo tibi Sacerdos aures tetigit, ut aperirentur aures tuae ad sermonem..... ...nares ut bonum odorem accipiant pietatis*;.....*ut dicas*: Christi bonus odor sumus;.....*et sit in te fidei, devotionisque plena fragrantia.* Lib. de Sacram. cap. I. n. 2. 3.

§. IV. His peractis in Ecclesiam ingreditur, ubi postquam Satanae, eiusque operibus, ac pompis renuntiaverit, ac praecipua Fidei mysteria professus fuerit, et se Baptismum recipere velle significaverit, baptizatur. Quorum rituum explicationem lege in S. Cyrillo Hierosolym. Catech. Mystag. I.

§. V. Denique Baptismo iam recepto sum-

mum baptizati verticem sancto Chrismate ungit Sacerdos, ut se Christi (qui est unctus κατ' ἐξοχὴν) membrum esse factum sciat, eiusque bonus odor iuxta illud Apostoli: *Christi bonus odor sumus Deo*: II. Cor. II. 15. illi candidam vestem, innocentiae totis viribus servandae indicium, imponit. *Recepisti vestimenta candida* (apposite S. Ambrosius), *ut esset indicium quod exueris involucrum peccatorum*, Lib. de Myst. cap. VII. n. 74. in manus denique ipsius, vel patrini accensum cereum tradit, ut Christi verborum recordetur, quibus dixit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in Coelis est.* Matth. V. 16.

Quibus completis, olim baptizati lumina manibus gestantes, inter fideles, qui psalmos canentes illos comitabantur, ad Altare usque deducebantur a Baptismatis fonte; cuius ritus hanc explicationem tradit S. Gregorius Nazianzenus: *Statio haec*, inquit, *qua confestim a Baptismo ante magnum Sacrarium stabis, futurae gloriae vitam praesignat.*

Psalmorum cantillatio, cum qua accipieris, illius hymnodiae praeludium est. Lampades, quas accendes, illorum luminum gestationis figuram gerunt, cum quibus splendidae, et virgines animae splendidis fidei lampadibus Christo sponso obviam prodibimus, nec per ignaviam, et socordiam dormientes, ne inscientibus nobis is, cuius adventus expectatur, inopinato adsit, nec alimento et oleo, bonisque operibus carentes, ne a nuptiali cubiculo excludamur. Orat, XL. in Sanctum Baptisma in fine.

Caput VI.

Theologicarum disputationum circa Baptismi Sacramentum enarratio.

Catholica doctrina de Baptismi Sacramento iam demonstrata, corollariisque ab ea deductis; Theologicas disputationes breviter exponamus.

§. I. Quarum prima circa tempus, quo a Christo Baptismi Sacramentum fuerit institutum, versatur. Quidam enim tunc Sacramentum hoc Christum instituisse sentiunt, quum in Iordane à Ioanne baptizari voluit, praecipuumque ad hanc sententiam confirmandam argumentum inde sumunt, quod tunc temporis a Christo sanctificandi vim aquae, per divinae carnis contactum, datam fuisse adfirment Patres. Praeterea huius sententiae patronos sibi advocant Augustinum, et Thomam; alter namque sic de Christi Baptismo loquitur: *Baptizatur ergo Iesus non sibi, sed nobis. Baptizatur ut*

non purificetur aquis, sed ut aquas ipse sanctificet. Baptizatur novus homo, ut novi Baptismatis constituat Sacramentum. Serm. II. Dom. infra oct. Epiph. Alter vero sic ratiocinatur: *Sacramenta ex sui institutione habent, quod conferant gratiam. Unde tunc videtur aliquod sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum. Hanc autem virtutem accepit Baptismus, quando Christus est baptizatus.* 3. p. q. LXVI. art. 2. c.

§. II. Alii vero Baptismum a Christo institutum contendunt eo sermone, quo ipsius sacramenti necessitatem Nicodemum docuit dicens: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei,* Ioan. III. 5. Sententiam suam ex ipso Ioannis contextu comprobant. Addit enim Evangelista: *Post haec* (Iesu scilicet cum Nicodemo colloquium) *venit Iesus, et discipuli eius in terram Iudaeam: et illic demorabatur cum eis, et baptizabat.* Ibid. 22. Deinde: *Ut ergo cognovit Iesus, quia audierunt Pharisaei quod Ie-*

sus plures discipulos facit, et baptizat, quam Ioannes, (quamquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius). Ib. IV, 1. Praeterea sententiae suae fautorem S. Bernardum appellant, qui verba Christi ad Nicodemum ostendit fuisse, *praeceptum vitae, coeleste edictum, novi mysterii decretum, etsi adhuc secretum, legem prolatam, etsi nondum promulgatam.* Ep. 77. ad Hugonem, Cap. I.

§. III. Alii denique putant Sacramentum hoc post resurrectionem suam tum demum Christum instituisse, cum Apostolis dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti,* Matth. ult. 19. Tunc enim temporis, et materiam, et formam Baptismi simul definivit. Ex utriusque vero coniunctione quodvis Sacramentum proprie constitui omnes norunt. In hanc sententiam ivisse S. Leonem advertunt, dum scripsit: *Ipsa igitur operis qualitas docet celebrandae generaliter gratiae eum esse legitimum diem* (Paschae nempe, et Pentecostes), *in quo orta est, et*

virtus muneris, et species actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum valet, quod ipse Dominus Iesus Christus, postea quam resurrexit a mortuis, discipulis suis, in quibus omnes Ecclesiarum Praesules docebantur, et formam, et potestatem tradidit baptizandi, dicens: Euntes docete omnes gentes exc. Epist. XVI. Cap. III.

§. IV. Non defuerunt Theologi, quibus praedictas opiniones, aliasque, quas brevitatis causa tacuimus, ita conciliari posse visum est, ut Baptismus in Iordane insinuatus tantum fuerit; in Nicodemi colloquio proprie institutus; in sanguine, et aqua lateris Christi confirmatus; in Discipulorum missione ad Iudaeos, primo pro Iudaeis promulgatus; postremo in Apostolorum missione ad omnes gentes omnibus, nullo discrimine, praeceptus.

§. V. Ex praecedente quaestione altera oritur, quandonam obligare coeperit lex Baptismi, utrum nempe Evangelii notitia iam in orbe terrarum promulgata, ut arbitrantur Scotistae, vel prius, a Christi scilicet

morte ac resurrectione, ut contendunt Thomistae. Sic enim eorum dux S. Thomas loquitur: *Necessitas utendi hoc Sacramento indicta fuit hominibus post passionem, et resurrectionem: tum quia in passione Christi terminata sunt figuralia sacramenta, quibus succedit Baptismus, et alia Sacramenta novae legis: tum etiam, quia per Baptismum configuratur homo passioni, et resurrectioni Christi, inquantum moritur peccato, et incipit novam iustitiae vitam. Et ideo oportuit, Christum prius pati, et resurgere, quam hominibus indiceretur necessitas se configurandi morti, et resurrectioni eius.* 3. p. q. LXVI. art. 2. c. Scotistis favere videtur S. Bernardus, qui hoc argumento utitur: *Valde iniuste exigitur obeditio, ubi non praecessit auditio; neque enim tale est hoc* (Baptismi praeceptum), *quod et absque promulgatione naturalis lex ignorare non sineret, quale, verbi gratia, illud est: quod tibi non vis fieri, alii ne feceris; factitium magis quodammodo est, et non naturale mandatum* Epist. LXXVII. ad Hugon. cap. I.

§. VI. Huic quaestioni adfinis videtur insignis illa, de tempore, quo Mosaicis Sacramentis impositus fuerit finis, inter Hieronymum, et Augustinum duo Catholicae Ecclesiae praeclarissima ornamenta. Primus enim eiusmodi Sacramenta ante Christi mortem *viventia*, utilia nempe fuisse; post Christi mortem *mortua*, inutilia nempe, et *mortifera* seu noxia fuisse contendit. Alter vero tria distinguit tempora, atque existimat ante Christi mortem Mosaica Sacramenta *viventia* fuisse; post Christi mortem *mortua* quidem, non vero *mortifera* Iudaeis ante sufficientem Evangelii promulgationem, sed tantum gentibus; Evangelio tandem satis divulgato, et Iudaeis mortifera. Lege si lubet utriusque epistolas.

§. VII. Quod si quis scire cupiat utrum infantibus eo tempore, quo Mosaica Sacramenta *mortua* iam erant, ad peccatum originale delendum prodessent, S. Bernardum audiat: *Satis profecto apparet, quod damnatio non baptizatorum, et frustratio circumcisorum, et evacuatio sacrificiorum,*

quae forte contra originale peccatum ritus observabat antiquus, generaliter iam tunc minime coeperit, quando Nicodemo clam dictum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua..... *Sed nec quando Apostolis palam iniunctum est*: ite et docete omnes gentes baptizantes.... *Sed ex eo tempore tantum, quo cuique coepit antiqua observatio non valere, et non baptizatus quisque novi praecepti reus existere, ex quo praeceptum ipsum inexcusabiliter ad eius potuit pervenire notitiam. Sane parvulis, et necdum ratione utentibus, quia sola nocere creditur peccati contagio, non etiam mandati praevaricatio, tamdiu credendum est antiqua valuisse sacramenta, quamdiu palam interdicta non fuisse constiterit* Epist. LXXVII. ad Hugon. cap. II.

§. VIII. Celebris est inter Theologos etiam quaestio illa, utrum aliquando Baptismum in solius Christi nomine administrare licuerit. Cui quidem quaestioni occasionem praebuerunt duo Scripturarum testimonia: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu*

Christi. Act. II. 38. *In nomine Iesu Christi baptizabantur viri, ac mulieres*. Ibid. VIII. 12. Non desunt qui, et olim valuisse, et nunc quoque valere Baptismum tali forma administratum, arbitrentur: quam sententiam tenere videntur Beda Comment. in Act. Apost. Cap. X. Hugo a S. Vict. Lib. II. de Sacram. part. III. cap. II. Magister sententiarum Lib. IV. Dist. 3. At alii eiusmodi Baptismum Apostolorum tantum aetate, exceptione quadam, validum fuisse opinantur. Inter quos S. Thomas, qui sic loquitur: *Sacramenta habent efficaciam ab institutione Christi. Et ideo, si praetermittatur aliquid eorum, quae Christus instituit circa aliquod Sacramentum, efficacia caret: nisi ex speciali dispensatione eius, qui virtutem suam Sacramentis non alligavit. Christus autem instituit, Sacramentum Baptismi dari cum invocatione Trinitatis*... ....*Ad primum ergo dicendum, quod ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant, ut nomen Christi, quod erat*

odiosum Iudaeis, et Gentibus honorabile redderetur per hoc quod ad eius invocationem Spiritus Sanctus dabatur in Baptismo. p. 3. q. LXVI. art. 6. c. et ad I.

§. IX. Non pauci vero etiam Apostolorum tempore baptizatum quemquam in solius Christi nomine constanter negant, et tum Scriptura, tum Patribus probant. Quum enim Paulo, ut Scriptura refert, Ephesios quosdam interroganti, an Spiritum Sanctum recepissent, illi se, nec an Spiritus Sanctus esset, scire respondissent; ipsos Christi Baptismo non fuisse perfusos pro certo habuit Apostolus; dixit namque: *In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt in Ioannis baptismo. His auditis baptizati sunt in nomine Domini Iesu.* Act. XIX. 3. et seq. Nimirum, si baptizari in nomine Iesu idem esset, ac in forma Baptismi omitti Patrem, et Spiritum Sanctum; frustra Paulus ideo Ephesios illos interrogasset: *In quo ergo baptizati estis?* quod Spiritus Sancti nomen ipsos penitus ignorare comperisset. Patrum vero unum ex Graecis, alterum ex Latinis in medium

afferre satis erit. Basilius enim in libro de Spiritu Sancto integrum caput titulo hoc inscripsit: *Adversus eos, qui dicunt sufficere Baptisma tantum in nomine Domini.* Ubi haec inter alia scribit: *Neminem in fraudem inducat illud Apostoli, quod Patris, et Spiritus Sancti nomen in Baptismatis commemoratione frequenter omittit, neque ideo putet indifferentem esse nominum invocationem......Nam Christi appellatio, totius est professio: declarat siquidem et Deum, qui unxit, et Filium, qui unctus est, et Spiritum qui est unctio....Videtur tamen interdum Apostolus etiam solius Spiritus fecisse mentionem in Baptismate:* Omnes enim, inquit, in unum Spiritum, in unum corpus baptizati sumus. I. Cor. XII. 13.......*at ideo non quis dixerit perfectum esse Baptisma, quo solum Spiritus nomen invocatum est: oportet enim inviolabilem semper manere traditionem.* Cap. XII. Augustinus vero: *Si autem quia non est nominatus* (Spiritus Sanctus), *quod etiam per illum facta sit*

creatura, quando de Filio dictum est: Omnia per ipsum facta sunt; *ideo putas, Dei Spiritum non esse Creatorem: procul dubio nec in eius nomine poteris baptizatos dicere, quibus ait Petrus*: Agite poenitentiam, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Iesu Christi; *quia non ait, et Spiritus Sancti; nec in Patris nomine quia nec ipse ibi est nominatus. Si autem etiam non nominatis Patre, et Spiritu Sancto, in nomine Iesu Christi iussi sunt baptizari, et tamen intelliguntur non baptizati, nisi in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, cur non sic audis de Filio Dei*: Omnia per ipsum facta sunt, *ut et non nominatum intelligas ibi etiam Spiritum Sanctum?* Lib. II. contra Maximin. Arian. cap. XVII.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Caput I.

Confirmationis definitio, ac praecipua eius nomina exponuntur.

Confirmatio est novae legis Sacramentum, quo baptizatis additur spirituale robur, ut fidem constanter, ac intrepide confiteantur. Variis nominibus appellatur Sacramentum hoc. Dicitur enim *Manuum impositio* secundum illud Scripturae effatum: *Imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum*: Act. VIII. 17; qua voce utuntur frequentissime Veteres (S. Cyprianus Ep. LXXIII. S. Hieronymus Dial. adver. Lucifer. S. August. Lib. III. de Bapt. contra Donatistas cap. XVI. aliique). A Chrismatis vero unctione *Sacramentum Chrismatis*, *et Unctionis* (S. Aug. cont. litter. Petil. cap. CIV.): *Unguenti mysterium* (Auctor libri De Ecclesiastica Hierarchia cap.

IV.), *Chrisma spiritualis unguenti* (Theodor. in cap. I. Cant. canticor.): *Chrisma Sanctum*, *et supercoeleste* (Conc. Laodic. Can. VII. et XLVIII.): *Chrisma salutis* (S. Leo Serm. IV. de Nativ.) nominatur. Praeterea vel a signo Crucis, quod fronti, vel a charactere, quod animae imprimitur, *Signaculum* appellatur (S. Cypr. Epist. cit. S. Ambr. de initiandis cap. VII. S. Leo ibid.). Ab effectu denique *Perfectio* (Concil. Eliberit. can. XXXVIII.): *Consummatio* (S. Cypr. ibid.): Confirmatio passim vocitatur (1).

---

(1) Huius Sacramenti figura quaedam fuit columba ad Arcam cum oleae ramo rediens: *Quemadmodum enim*, inquit Tertullianus, *post aquas diluvii*, *quibus iniquitas antiqua purgata est*, *post Baptismum* (ut ita dixerim) *mundi*, *pacem coelestis irae praeco columba terris annuntiavit demissa ex arca*, *et cum olea reversa; quod signum etiam apud nationes pacis praetenditur; eadem dispositione spiritualis effectus*, *terrae*, *idest car-*

Caput II.

Enarratur Catholicum dogma circa Confirmationis Sacramentum, et quae illi opponitur haeresis.

§. I. Catholicum dogma circa Confirmationis Sacramentum tribus, quae sequuntur, propositionibus comprehenditur.

I. Confirmatio verum, et proprium Sacramentum, non otiosa caeremonia est; nec olim nihil aliud fuit, quam catechesis quaedam fidei coram Ecclesia exponendae accommodata.

II. Spiritui Sancto iniuriam non faciunt, qui sacro Confimationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt.

---

ni nostrae emergenti de lavacro post vetera delicta, columba Sancti Spiritus advolat pacem Dei afferens, emissa de coelis, ubi Ecclesia est Arca figurata. De Bapt. cap. VIII.

III. Confirmationis minister ordinarius solus Episcopus est.

§. II. Confirmationem esse Sacramentum negarunt Lutherus, et Calvinus. Ille enim meram caeremoniam putavit: *Ut inter Sacramenta divinitus instituta Confirmationem numeremus*, inquit, *nullam invenimus causam :.....quare satis est, pro quodam ritu Ecclesiastico, seu caeremonia sacramentali Confirmationem habere, similem ceteris caerimoniis, consecrandae aquae, aliarumque rerum.* (Lib. de capt. Babyl. cap. de Confirm.) Hic vero, *vacuum, et frigidum signum* Confirmationem appellat, *abortivam sacramenti larvam.* Lib. IV. institut. Cap. XIX. Sect. 7. 13. Et alibi ita loquitur: *Ex eorum numero me nequaquam esse profiteor, qui otiosam Confirmationis caeremoniam esse putant, qualis sub Papatu Romano observatur, utpote qui eam inter maxime exitialis satanae praestigias numerem.* Antidot. Conc. Trident. Ses. VII. de Conf. can. I. Contra Chrismatis vero usum ita debacchatur impudentissimus scriptor:

Quaestio est, an ab hominum arbitrio novam, et arcanam spiritus virtutem oleum accipiat, simul atque illis placuerit vocari Chrisma. Olei enim qui faciat mentionem, nemo est ex veteribus, immo nec ex media illa aetate, quae iam multis vitiis abundat. Crepent igitur licet, nihil proficient negando, se in spiritum Dei esse contumeliosos, eius virtutem dum ad putidum oleum transferunt. Calvinus Concil. Trident. Antidot. in Sess. VII. Can. II. de Conf.

Presbyteros vero, aeque ac Episcopos ordinarios esse Confirmationis ministros confinxit, et commentus est Photius, cuius errorem sequuti sunt postea Waldenses, Wiclefitae, Lutherani, Calvinistae. *Unde quaeso probabunt*, ait Calvinus, *Episcopis magis, quam reliquis Sacerdotibus, convenire has partes, nisi quia incertis auctoribus ita placuit?* Ibid. in 3. can. Ses. VII.

CAPUT III.

Confirmatur Catholica Doctrina, exploditur haeresis.

PROPOSITIO I.

Confirmatio est verum, ac proprium novae legis Sacramentum.

Probatur I. Scripturis. Confirmationis enim Sacramentum innuunt Paulus, et Ioannes. *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos Deus, qui et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* II. Corinth. I. 21. 22. *In quo et credentes signati estis Spiritu promissionis Sancto, qui est pignus haereditatis nostrae.* Ephes. I. 13. *Scribo vobis, infantes, quoniam cognovistis Patrem: scribo vobis, iuvenes, quoniam fortes estis, et verbum Dei manet in vobis, et vicistis malignum. Vos unctionem habetis a Sancto...et vos*

unctionem, quam accepistis ab eo, maneat in vobis. I. Ep. Ioan. Cap. II. 14. 20. 27. Confirmant vero Actus Apostolorum, in quibus legitur: *Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, et Ioannem. Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum Sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum.* Act. VIII. 14. 17. *His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Iesu. Et cum impossuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, et loquebantur linguis, et prophetabant.* Ibid. XIX. 5. 6.

Probatur II. Traditione, cuius innumeros habemus testes; sed brevitatis studio paucos in medio afferemus. Sit igitur primus Tertullianus: *Exinde egressi de lavacro, perungimur benedicta Unctione....... Sic et in nobis carnaliter currit unctio, sed spiri-*

tualiter proficit; quomodo et ipsius Baptismi carnalis actus, quod in aqua mergimur; spiritalis effectus, quod delictis liberamur. Dehinc manus imponitur, per benedictionem advocans, et invitans Spiritum Sanctum.. ....Tunc ille Sanctissimus Spiritus super emundata, et benedicta corpora libens a Patre descendit, super Baptismi aquas, tanquam pristinam sedem recognoscens conquiescit, columbae figura delapsus in Dominum. De bapt. cap. VII. VIII. Et alibi : *Denique cum anima Deo allegitur, ipsa est* (caro) *quae efficit, ut anima allegi possit. Scilicet caro abluitur, ut anima emaculetur; caro ungitur, ut anima consecretur; caro signatur, ut et anima muniatur; caro manus impositione adumbratur, ut et anima Spiritu illuminetur. Caro corpore, et Sanguine Christi vescitur, ut et anima de Deo saginetur. Non possunt ergo separari in mercede, quas opera coniungit.* De Resur. carnis Cap, VIII. Idem vero Tertullianus daemonem Sacramenta nostra emulari ostendens, ait : *Tingit et ipse quos-*

dam, utique credentes, et fideles suos; et expiationem delictorum de lavacro repromittit: et si adhuc initiat Mithrae, signat illic in frontibus milites suos: celebrat et panis oblationem. De praescript. cap. XL. Tertullianum sequatur S. Cyprianus: *Ungi quoque,* inquit, *necesse est eum, qui baptizatus sit, ut accepto Chrismate, id est unctione, esse unctus Dei, et habere in se gratiam Christi possit. Porro autem Eucharistia, et, unde baptizati unguntur, oleum in altari sanctificatur. Sanctificare autem non potuit olei creaturam, qui nec altare habuit, nec Ecclesiam. Unde nec unctio spiritualis apud Haereticos potest esse, quando constet oleum sanctificari, et Eucharistiam fieri apud illos omnino non posse.* Ep. 72. ad Ianuarium. Tertius accedat S. Cyrillus Hierosolymitanus: *Christi vero estis facti, posteaquam Sancti Spiritus imaginem recepistis, et omnia in imagine facta sunt in vobis: quoniam Christi imagines estis. At ille quidem, cum in flumine Iordane lavisset corpus, in quo Divinitas*

habitabat, aquis tradidit, ascenditque ex illis, et Spiritus Sanctus substantialiter super eum descendit. Et vobis, postquam similiter ex aquis sacri lavacri ascendistis, datum est Chrisma, quod imaginem gerit illius, quo unctus est Christus; hoc autem est Spiritus Sanctus.......Sanctum hoc unguentum, non amplius est unguentum nudum, neque commune, postquam iam consecratum est, sed est Chrisma Christi, et Spiritus Sancti praesentia Divinitatis illius effectivum. Quo frons, et alii sensus corporis tui symbolice inunguntur, et corpus equidem isto visibili unguento perungitur, anima vero sancto, vivificoque Spiritu Sanctificatur. Catechesi III. Mystagogica. n. 1. Agmen claudant Ambrosius, sive auctor librorum de Sacramentis, et Augustinus; quorum prior ait: *Sequitur spirituale signaculum, quia post fontem superest ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus Sanctus infunditur, Spiritus Sapientiae, et intellectus; Spiritus consilii, atque virtutis;*

Spiritus cognitionis, atque pietatis; Spiritus sancti timoris. Septem quasi virtutes Spiritus. Et omnes quidem virtutes ad Spiritum pertinent; sed istae quasi Cardinales sunt, quasi principales.....Istae sunt septem virtutes, quando consignaris. Lib. III. de Sacram. cap. II. Alter vero illa Psalmi verba exponens » Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam Aaron » ita inquit: *Et in hoc unguento Sacramentum Chrismatis vultis interpretari, quod quidem in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus; sed potest esse et in hominibus pessimis in operibus carnis vitam consumentibus, et regnum coelorum non possessuris, et ideo nec ad barbam Aaron, nec ad oram vestimenti eius, nec ad ullam contextionem vestis Sacerdotalis pertinentibus.......Discerne ergo visibile sanctum Sacramentum, quod esse et in bonis, et in malis potest; illis ad praemium, illis ad iudicium, ab invisibili unctione caritatis, quae propria bonorum est.* Lib. II. cont. litteras Petiliani, cap. CIV.

Probatur III. Conciliis. De Confirmatione enim loquitur Concilium Eliberitanum, circa an. 305. ubi praecipit, ut si quis *in necessitate infirmitatis baptizatus supervixerit, ad Episcopum perducatur, ut per manus impositionem perfici possit*, Cap. XXXVIII. tom. I. Concil. pag. 974. Deinde Concilium Hispalense II. an. 619. quod definit Presbyteros *non posse per impositionem manus, fidelibus baptizatis..... Paracletum Spiritum tradere.... ..nec chrismate baptizatorum frontes signare;.....quia Pontificatus apicem non habent*. Cap. VII. tom. 5. Concil. pag. 1666. Praeterea Concilium Cabilonense II. an. 813. de non repetenda confirmatione haec habet: *Dictum est nobis, quod quidam de plebe, bis, aut ter ab Episcopis, ignorantibus eisdem Episcopis, confirmentur: unde nobis visum est eamdem Confirmationem, sicut nec Baptismum, iterari minime debere*. Can. 27. tom. 7. Conc. pag. 1278. Concilium denique Tridentinum hoc Canone oppositam haeresim damnavit: *Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otiosam caeremoniam esse, et*

non potius verum et proprium Sacramentum; aut olim nihil aliud fuisse, quam catechesim quamdam, qua adolescentiae proximi fidei suae rationem coram Ecclesia exponebant; anathema sit. Sess. VII, De Confirmat. Can. I,

OBIECTA DILUUNTUR.

Obiic. I. Scripturae testimonia, quae ad Confirmationis Sacramentum comprobandum adhibentur, non de interiori gratia, sed de donis illis, quae *gratias gratis datas* appellant Theologi, loquuntur. Ergo non recte adhibentur.

Respondeo. Primis Ecclesiae saeculis Spiritus Sancti interiorem gratiam dona illa comitabantur, quod ita fieri tunc temporis oportebat: at postea etsi gratiae gratis datae rariores factae sint; nunquam tamen interior gratia defecit. Egregie rem explicat Sanctus Augustinus: *Primis temporibus cadebat super credentes Spiritus Sanctus; et loquebantur linguis, quas non didice-*

rant.....Signa erant tempori opportuna. Oportebat enim ita significari in omnibus linguis Spiritum Sanctum, quia Evangelium Dei per omnes linguas cursurum erat toto orbe terrarum. Significatum est illud, et transiit. Numquid modo quibus imponitur manus, ut accipiant Spiritum Sanctum, hoc expectatur, ut linguis loquantur? Aut quando imposuimus manum istis infantibus, attendit unusquisque vestrum, utrum linguis loquerentur, et cum videret eos linguis non loqui, ita perverso corde aliquis vestrum fuit, ut diceret: Non acceperunt isti Spiritum Sanctum, nam si accepissent, linguis loquerentur?......Si ergo per haec miracula non fiat modo testimonium praesentiae Spiritus Sancti; unde fit, unde cognoscit quisque accepisse se Spiritum Sanctum? Interroget cor suum: si diligit fratrem, manet Spiritus Dei in illo. Tract. VI. in Ep. I. Ioan.

Obiic. II. Spiritum Sanctum abunde in nos effusum fuisse per Baptismum docet Apostolus: *Salvos nos fecit per lavacrum*

regenerationis, et renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde. Tit. III. 5. 6.

Respondet Hilarius Arelatensis his verbis: *Ergo Spiritus Sanctus, qui super aquas Baptismatis salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum praestat ad gratiam; quia in hoc mundo tota aetate victuris inter invisibiles hostes, et pericula gradiendum est: in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam: in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur: ac sic continuo transituris sufficiunt regenerationis beneficia, victuris autem etiam necessaria sunt Confirmationis auxilia.* Homil. de Pentecoste inter Eusebianas.

Obiic. III. SS. Ignatium, Polycarpum, Clementem, Iustinum, Irenaeum, aliosque ex antiquis Patribus Sacramenti Confirmationis nunquam meminisse ait Dallaeus. Hoc igitur Sacramentum Theologorum merum commentum est.

Resp. Falsum est omnes omnino antiquiores Patres Confirmationem silentio praetermisisse. Illi enim, quorum testimonia iam retulimus, et alii plures, quos percurrere potest qui velit apud Witassii Continuatorem, rem de qua agimus, satis superque comprobant, si praesertim non pauca vetustiorum Patrum opera, quorum meminit Eusebius in *Historia Ecclesiastica*, et Hieronymus *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, ad nos usque non pervenisse animadvertamus. Quod si quorumdam silentium multorum praedicationem apertissimam destrueret, de omnibus revelatis doctrinis actum esset. Argumenta quae *negativa* appellantur iis, quae dicuntur *positiva*, ne minimum quidem praevalere quis vel in cogitandi arte tyro ignorat?

Obiic. IV. Patres Confirmationem, ut Baptismi ritum, eiusque veluti appendicem celebrant. Ergo alterum Sacramentum a Baptismo diversum Confirmatio non est.

Resp. Si verum esset quod nobis obiiciunt adversarii, ne Eucharistia quidem Sacra-

mentum esset; eam enim etiam cum Baptismo coniungunt Patres. Cur igitur dissimulant adversarii, quod ipsi quoque optime norunt; olim nempe simul data fuisse tria haec Sacramenta? Hanc igitur ob rationem ea simul coniungunt Patres. Sic exempli causa Augustinus: *Si ad hoc valet quod dictum est in Evangelio*, Deus peccatorem non audit, *ut per peccatorem Sacramenta non celebrentur, quomodo exaudit homicidam deprecantem, vel super aquam Baptismi, vel super Oleum, vel super Eucharistiam?* Lib. V. de Baptismo, cap. XX. n. 28. Quid quod Confirmationem post Baptismum administrandam esse docent Patres, ut ex dictis constat? Confirmationem denique a Baptismo maxime distinguunt, qui prioris Sacramenti administrationem ordinariam solius Episcopi, non vero Presbyteri, qui certe est Baptismi minister, propriam esse dicunt.

*

PROPOSITIO II.

Spiritui Sancto iniuriam non faciunt, qui sacro Confirmationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt.

Prob. Profecto iniuriam Spiritui Sancto non inferunt, qui oleo eam virtutem tribuunt, quam Spiritus Sanctus ipse illud habere docuit. Atqui hoc ex Dei verbo patet, ut iam observavimus in Prop. I. Plura etiam dicemus, ubi de Confirmationis materia sermo erit. Heic igitur diu immorari inutile prorsus est.

PROPOSITIO III.

Solus Episcopus est ordinarius Confirmationis minister.

Probatur I. Scripturis, in quibus solos Apostolos baptizatis manus imposuisse legimus, ut Spiritum Sanctum reciperent. Id

vero ex testimoniis, quae in prima propositione demonstranda attulimus, aperte comprobatur. Quod etiam confirmant, quae sequuntur Patrum sententiae.

Probatur II. ex Patribus. Sic enim loquitur S. Cyprianus: *Idcirco quia legitimum, et ecclesiasticum Baptismum consequuti fuerant, baptizare eos ultra non oportebat: sed tantummodo quod deerat, id a Petro, et Ioanne factum est, ut oratione pro eis habita, et manu imposita, invocaretur, et infunderetur super eos Spiritus Sanctus. Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, praepositis Ecclesiae offerantur, et per nostram orationem, ac manus impositionem Spiritum Sanctum consequantur, et signaculo Dominico consummentur.* Ep. LXXIII. ad Iubaianum. Chrysostomus autem: *Puto hunc Philippum*, ait, *ex septem illis esse, secundum a Stephano, quamobrem quum baptizaret, Spiritum baptizatis non dabat; neque enim potestatem habebat: hoc quippe donum duodecim illorum tantum erat..... Pote-*

statem quidem acceperant faciendi signa, non autem Spiritum dandi aliis: igitur haec Apostolorum erat praerogativa; ideoque et coryphaeos, non alios videre est hoc facere. Hom. XVIII. in cap. VIII. Act. Apostol. Porro Augustinus: *Quomodo Deus non est, qui dat Spiritum Sanctum, immo quantus Deus est, qui dat Deum? Neque enim aliquis discipulorum eius dedit Spiritum Sanctum; orabant quippe ut veniret in eos, quibus manum imponebant, non ipsi eum dabant: quem morem in suis Praepositis etiam nunc servat Ecclesia.* Lib. XV. de Trin. cap. XXVI. Quibus concinit Hieronymus in Dialogo cont. Lucifer; quum enim Heterodoxus dixisset: *An nescis etiam Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis postea manus imponantur, et ita invocetur Spiritus Sanctus? Exigis ubi scriptum sit? In Actibus Apostolorum: etiamsi Scripturae auctoritas non subesset, totius orbis in hanc partem consensus instar praecepti obtineret.....* Hieronymus respondet: *Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiarum*

consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros, et Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impositurus excurrat. nn. 8. 9. Denique concludit Venerabilis Beda: *Notandum quod Philippus, qui Samariae evangelizabat, unus de septem fuerit: si enim Apostolus esset, ipse utique manum imponere potuisset, ut acciperent Spiritum Sanctum; hoc enim solis Pontificibus debetur.* In cap. VIII. Act. Apost.

Prob. III. Pontificum, atque Conciliorum decretis. Sic enim loquitur Innocentius I. *De consignandis infantibus manifestum est non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere: nam Presbyteri licet sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent: haec autem Pontificibus solis deberi, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum et illa lectio Actuum Apostolorum.* Epistola ad Decentium. cap. III. Deinde Leo Magnus: *Chorepiscopis non licet Ecclesiam, vel altaria consecrare, nec*

per impositionem manus fidelibus baptizatis, vel conversis ab haeresi Paracletum Spiritum tradere, nec Chrismate baptizatorum frontem signare. Haec solis Episcopis debentur. Ep. LXXXVIII. Item Gregorius Magnus: *Presbyteri baptizandos ungant in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte.* Lib. IV. Epist. IX. ad Ianuarium. Nec secus Innocentius III. qui ut Nicolaus I. Photio, et Graecis Presbyteris confirmandi munus sibi usurpantibus restiterat; ita et ipse posterioribus Graecis idem audentibus restitit: *Ne talia de cetero*, inquit, *sua temeritate praesumant: quae licet non sint a fidelibus contemnenda, tutius tamen est ea sine periculo ex necessitate (quae legem non habet) omittere, quam ut ab his, quibus ea conferre non licet, ex temeritate (quae lege damnatur) non sine gravi periculo inaniter conferantur: quum umbra quaedam ostendatur in opere, veritas autem non subeat in effectu.* Cap. *Quanto* de consuetudine. Denique Innocentius IV. *Soli autem Episcopi consignent Chrismate in frontibus baptizatos:*

quia huius unctio non debet nisi per Episcopos exhiberi , quoniam soli Apostoli , quorum vices gerunt Episcopi , per manus impositionem, quam Confirmatio, vel frontis Chrismatio repraesentat, Spiritum Sanctum tribuisse leguntur. Epist. ad Episcopum Tusculanum. Eandem doctrinam confirmat Eugenius IV. his verbis: *Ordinarius minister* (Confirmationis) *est Episcopus. Et cum ceteras unctiones simplex Sacerdos valeat exhibere , hanc nonnisi Episcopus debet conferre : quia de solis Apostolis legitur , quorum vicem tenent Episcopi , quod per manus impositionem Spiritum Sanctum dabant , quemadmodum Actuum Apostolorum locutio manifestat :* Cum enim audissent , *inquit* , Apostoli , qui erant Hierosolymis etc. *Loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia Confirmatio.* Decret. pro instr. Armen. Eandem veritatem , quam declaraverant plura Concilia particularia (1) , confirmavit , ac definivit Tri-

(1) Concil. Illiberitanum c. LXXVII. Hispalense II. c. VII.

dentinum: *Si quis dixerit sanctae Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem; anathema sit.* Sess. VII. de Confir. can. 7.

Diluuntur Obiecta.

Obiic. I. Ananiam, qui Episcopus non erat, Saulo manus imposuisse, *ut impleretur Spiritu Sancto*, legimus Act. IX. 17. Ergo Confirmationis ordinarius minister non est solus Episcopus.

Resp. Hac manuum impositione Saulo visum per Ananiam restitutum fuisse, non vero Spiritum Sanctum datum, clarissime ostendit contextus. Dicit enim Scriptura: *'Abiit Ananias, et introivit in domum, et imponens ei manus dixit: Saule frater, Dominus misit me Iesus...... ut videas, et implearis Spiritu Sancto; et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squamae, et visum recepit, et surgens baptizatus est.* Ibid. v. 17. et 18.

Obiic. II. Episcopis administrandae Confirmationis facultatem, alicubi non ubique, honore potius, quam necessitate tributam fuisse adfirmat Hieronymus. *Multis in locis* inquit *id* (ut nempe Episcopi confirment) *factitatum reperimus ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legem necessitatis.* Dial. contra Lucifer. Ergo Confirmationis ministri non sunt soli Episcopi.

Resp. Hieronymus ait multis in locis factitatum fuisse, ut Episcopi minores urbes, baptizatos confirmandi causa, adirent: hoc autem longe diversum est ab eo quod inde concludunt adversarii, alicubi scilicet, non vero ubique ius confirmandi Episcoporum tantum fuisse. Quod autem dicit Hieronymus Confirmationem ab Episcopis administrari honore potius quam necessitate, non ad consuetudinem, sed ad Christi institutionem pertinet: poterat enim Christus etiam Presbyteris Confirmandi potestatem largiri, quam tamen Episcopalis dignitatis causa solis Episcopis reliquit.

Obiic. III. Confirmationis administratio-

nem iure Divino soli Episcopo convenire negat Concilium Hispalense II. novis enim Ecclesiae regulis vetitum fuisse Presbyteris confirmare dicit. *Quaedam*, en ejus verba, *novellis, et Ecclesiasticis regulis sibi prohibita noverint Presbyteri., sicut Presbyterorum, et Diaconorum consecratio ..... nec licere eis .... per manus impositionem fidelibus baptizatis ...... Paracletum Spiritum dare.* Tom. V. Conc. pag. 1666.

Resp. *Novellas regulas* Novi Testamenti leges, non vero Ecclesiasticam disciplinam appellat citata Synodus. Ibi enim inter antiqui, et novi Foederis Sacerdotes comparationem instituit, atque adfirmat, quemadmodum in Mosaica lege filiis Aaron, etsi Sacerdotibus, quaedam permissa non erant, quae solus Aaron Summus Sacerdos exercere poterat; ita in Christi Ecclesia quaedam solis Episcopis, non vero presbyteris licere (1)

---

(1) Id non modo contextus confirmat; verum etiam S. Isidorus, qui huic Concilio praefuit. Nam sic de Confirmationis ministro loquitur: *Post Ba-*

Praeter quam quod novis legibus saepe Christi praecepta, institutaque magis, magisque fidelibus inculcat Ecclesia, non vero nova circa disciplinam ipsa statuit.

CAPUT IV.

Catholicae doctrinae circa Confirmationem Corollaria.

Dogmate Catholico de Confirmationis Sacramento iam exposito, ac demonstrato, aliqua ex illo corollaria pro more deducamus oportet.

COROLLARIUM I.

§. I. Ex vera, et propria Sacramenti ratione, quam Confirmationi convenire in I. Pro-

---

ptismum, per Episcopos datur Spiritus Sanctus cum manuum impositione; hoc in Actibus Apostolorum fecisse meminimus Apostolos. Lib. II. de officiis Eccles. cap. XXVI.

positione demonstravimus, Confirmationem alterum esse Sacramentum, a Baptismo longe diversum consequitur. Nimirum alia est materia, et forma, alius minister, alii effectus. Ex eadem doctrina quis huius Sacramenti recipiendi capax sit, concludere licet. Quilibet enim homo baptizatus, in Christo nempe renatus, Confirmatione roborari, ac perfici potest. Nimirum Samaritani, et Ephesii postea quam Baptismo loti fuerant, Spiritum Sanctum per manuum Apostolicarum impositionem receperunt. Act. VIII. 14. et seqq. Opportune S. Thomas: *Ita se habet*, inquit, *Confirmatio ad Baptismum, sicut augmentum ad generationem, ut ex supradictis patet. Manifestum est autem, quod nullus potest promoveri in aetatem perfectam, nisi primo fuerit natus. Et similiter nisi primo aliquis fuerit baptizatus, non potest Sacramentum Confirmationis accipere*. p. 3. q. LXXII. art. VI. c.

§. II. Quod ad propriam Confirmationis suscipiendae aetatem, in Ecclesia Graeca viget adhuc antiquissimus mos infantium sta-

tim ac baptizati fuerint, confirmandorum. In Latina vero nullus plerumque ante rationis usum confirmatur: *Cautum est*, inquit Concilium Mediolanense V. *ne Confirmationis Sacramentum iis praeberetur, qui annis septem minores natu sint.* Tom. XV. Conc. Lab. pag. 585. Item Synodus Turonensis, *Ut* (Confirmationis Sacramentum) *decentius conferatur, statuit ne ad illud facile minores septennio..... admittantur.* Cap. VII. ibid. pag. 1012. Quod etiam alia Concilia statuerunt. Hinc Catechismus Romanus: *Si duodecimus annus*, ait, *non expectandus videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differre maxime convenit.* De Confirmat.

§. III. Debent praeterea adulti, qui Confirmationem suscepturi sint, si alicuius mortalis peccati conscientiam habeant, Sacramentali Confessione animum suum praeparare. Quod primo probatur hisce Conciliorum decretis. Ait enim Coloniensis Synodus: *Confirmandi, si fuerint decem annorum vel ultra, prius suis Sacerdotibus confiteantur,*

quam confirmentur. Conc. Lab. T. XI. par. I. pag. 1112. Cameracensis vero: *Episcopi*, inquit, *curent per Parochos populum.... moneri de confessione non praetermittenda ab his, qui erunt confirmandi.* Tit. VII. Tom. IX. Conc. Hard. pag. 2160. Bituricensis denique: *Moneantur omnes confirmandi, ut ante huius Sacramenti susceptionem peccata sua confiteantur.* Tit. XX. Can. VIII. Deinde ratione Theologica. Confirmationis enim Sacramentum ex eorum numero est, quae vivorum appellantur, quia scilicet in sanctificantis gratiae statu recipienda sunt. Qui ergo ab hoc statu gravi culpa recessit, Poenitentiae Sacramento in illum se restituat, oportet. Praeterea olim nonnisi ieiunis dabatur Confirmatio, quae consuetudo antiquissima, quantum fieri potest, servanda est. Quamobrem ait Magister sententiarum: *Tantum a ieiunis* (Confirmatio) *accipi, et ieiunis tradi debet.* Lib. IV. Distinct. VII. n. 4. Addit autem S. Thomas: *Ab illa prohibitione* (qua nempe statuit Concilium Aurelianen-

se, *ut ieiuni ad Confirmationem veniant*, et Meldense, *ut Episcopi nonnisi ieiuni per impositionem manuum Spiritum Sanctum tradant*) *excipiuntur infirmi, et mori periclitantes, sicut in statuto Meldensis Concilii legitur. Et ideo propter multitudinem fidelium, et propter pericula imminentia sustinetur, ut hoc Sacramentum, quod nonnisi ab Episcopis dari potest, etiam a non ieiunis detur, vel accipiatur..... Ubi tamen congrue observari potest, convenientius est, ut a ieiunis detur, et accipiatur.* p. 3. q. LXXII. ar. 2. ad 2. Denique danda opera est, ut adulti, qui ad Confirmationem accedunt, praecipua Fidei mysteria, Apostolorum Symbolum, Dominicam orationem, et huius Sacramenti indolem, effectusque noverint; ac orationi vacent: idque ut faciant, praesertim curare debent animarum Pastores.. *Monemus omnes Parochos*, ait Rothomagensis Synodus, *Vicarios, et Concionatores, ut initio Quadragesimae, et quoties occasio se obtulerit, de eius virtute, et utilitate doceant populum.* an. 1582

pag. 827. Burdigalensis Synodus: *Omnibus Episcopis*, ait, *mandamus, ut suarum dioecesum parochias saepius obeuntes, huius Sacramenti vim populo explicandam curent.* Ibid. pag. 954. *Paucis ante ministrationem diebus*, sic hortatur S. Carolus, *Parochus orationem publicam instituat, ut sui divinae gratiae dona uberrime recipiant.* Act. Eccles. Mediol. Tom. I. par. 4.

Corollarium II.

§. I. Ex eadem propositione proprios Confirmationis effectus intelligere licet, qui praeter Scripturarum, Patrumque sententias illic enarratas, his quae sequuntur magis ac magis explanantur. *Accipietis*, dixit Apostolis Christus, *virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos, et eritis mihi testes in Ierusalem, et omni Iudaea, et Samaria, et usque ad ultimum terrae.* Act. I. 8. Ex Patribus vero S. Cyprianus Confirmationem post Baptismum recipiendam esse ait, *ut per nostram orationem, et manus im-*

positionem Spiritum Sanctum consequantur, et signaculo Dominico consummentur Ep. LXXIII. S. Cyrillus Hierosolymitanus: *Ut induentes thoracem iustitiae stemus adversus insidias Diaboli.* Catech. Mystag. III. n. 4. Ambrosius, seu alius ex antiquis: *Ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus Sanctus infunditur.* Lib. III. de Sacram. cap. II. n. 8. Quibus adde Eliberitanum Concilium, in quo legitur: *Episcopus eos* (nempe baptizatos) *per benedictionem perficere debebit.* Can. LXXVII. Tom. I. Concil. pag. 978. nec non Melchiadem Papam: *Spiritus Sanctus, qui super aquas Baptismi salutifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam; in Confirmatione augmentum praestat ad gratiam: in Baptismo regeneramur ad vitam; post Baptismum confimamur ad pugnam: in Baptismo abluimur; post Baptismum roboramur.* De consecrat. Cap. III. Dist. 5.

§. II. Enumerati Confirmationis effectus, eiusdem necessitatem ostendunt. Cum enim nihil frustra egerit Christus, et Confirmatio

a Christo instituta ad baptizatos contra fidei hostes corroborandos, non minimum habeat roboris; Sacramentum hoc baptizatis omnibus necessarium est necessitate praecepti divini. Est quoque necessarium praecepto Ecclesiastico, quod ex pluribus Conciliis eruitur. Pauca citabimus: *Oportet eos, qui illuminantur* (sic statuit Laodicena Synodus), *post Baptismum inungi supercoelesti Chrismate*. Can. XLVIII. *Omnes fideles* (sic vero Coloniensis) *per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum post Baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur*. Part. VII. Cap. VIII. Tom. XIV. Concil. Labb. Remense denique sic statuit: *Moneant Parochi..... Sacramentum Confirmationis non debere negligi, vel praetermitti a vere Christianis*. Tom. XV. Concil. Labb. pag. 891. Merito igitur gravis culpae rei fiunt, qui Sacramentum hoc cum recipere possint, negligunt: *Tenetur*, ait S. Antoninus, *homo semel in vita confirmari, et si possit, et negligat, licet Sacramentum aliter non contemnat, peccat morta-*

liter, et damnatur moriens, nisi tunc confirmetur, vel nisi poeniteat, et confiteatur dê hoc quod in sanitate potuit, et neglexit. Part. III. Summ. Tit. XIV. Cap. 14. Sect. 1. Quapropter olim tum ipsi, tum eorum parentes, si eiusdem negligentiae arguerentur, poenis canonicis subiiciebantur, ut animadvertit S. Carolus: *In confirmationis Sacramento suscipiendo negligentes...... canonicis subiacent disciplinis, et praeterea parentes, quorum negligentia id factum est, ex libro poenitentiali poenitentiam olim egisse annis tribus apparet.* Act. Eccl. Mediol. part. 4. Instruct. de Confirm.

Corollarium III.

Ordinaria Confirmationis administratio, solis Episcopis conveniens, de qua in tertia propositione sermonem instituimus, extraordinariam, quae per Presbyteros fieri potest, non modo non excludit, verum magis includit. Nimirum hanc ostendunt, quae subiicimus testimonia: *Haereticos*, statuit Arausicana

Synodus I., *in mortis discrimine positos, si desit Episcopus, a Presbyteris cum Chrismate, et benedictione consignari placuit.* Can. I. *Presbyteros*, declarat Synodus Epaonensis, *propter salutem animarum, quam in cunctis optamus, desperatis et decumbentibus haereticis, si conversionem subitam petant, chrismate permittimus subvenire. Quod omnes conversuri, si sani sunt, ab Episcopo noverint expetendum.* Can. XVI. *Apud Ægyptum*, ait Ambrosiaster, *Presbyteri consignant, si praesens non sit Episcopus.* In Cap. IV. ad Ephes. *In Alexandria*, addit Auctor Quaestionum veteris et novi Testamenti, *et per totam Ægyptum, si desit Episcopus, consecrat* (nempè confirmat) *Presbyter.* Quaest. 101. *Pervenit quoque ad nos*, scribit Sanctus Gregorius Magnus, *quosdam scandalizatos fuisse, quod Presbyteros Chrismate tangere in fronte eos, qui baptizandi sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum usum veterem Ecclesiae nostrae fecimus. Sed si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt,*

ut Presbyteri etiam in frontibus baptizandos Chrismate tangere debeant, concedimus. Ep. XXVI. Lib. IV. ad Ianuarium.

Iure igitur Eugenius IV. postquam Episcopum Confirmationis ordinarium ministrum esse docuit, verba haec subiungit: *Legitur tamen aliquando per Apostolicae Sedis dispensationem ex rationabili, et urgente admodum caussa simplicem Sacerdotem chrismate per Episcopum confecto hoc administrasse Confirmationis Sacramentum.* Decret. pro instruct. Arm.

CAPUT IV.

Theologicarum quaestionum circa Confirmationis Sacramentum expositio.

Quum iam Catholicam doctrinam circa Confirmationis Sacramentum ostenderimus, ac corollaria, quae ab ea derivant, explanaverimus, agedum ad Theologicas quaestiones gradum faciamus.

§. I. Prima ac celebratissima inter Theologos quaestio in propria Confirmationis materia determinanda versatur. Quidam enim eam in sola Chrismatis unctione ponunt, inter quos Estius, Bellarminus, et Maldonatus. Alii, ut Sirmondus, Sambovius, Petavius, in manuum impositione statuendam contendunt. Alii denique in utriusque coniunctione huius Sacramenti materiam consistere arbitrantur (1).

§. II. Qui priorem sententiam tenent, il-

(1) Nimiae prolixitatis evitandae studio non omnes Theologorum sententias recensemus. Alii enim ex iis, qui solum Chrisma propriam esse Confirmationis materiam contendunt, balsamum, et unguentum ad Sacramenti rationem omnino necessarium opinantur; alii oleum tantum satis esse putant. Quidam non aliud Chrisma, quam ab Episcopo benedictum volunt, ut Sacramentum adsit; quidam vero vel solam Presbyteri benedictionem sufficere, vel nullam prorsus requiri clamant. Nonnulli denique Chrismatis unctioni coniungendam esse manuum impositionem dicunt; at tunc manus imponi intelligunt, quum fit ipsa unctio.

iam duobus Scripturae testimoniis fulciunt; altero Pauli ita scribentis: *Qui confirmat nos..... et qui unxit nos Deus, qui et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* II. Cor. I. 21. 22. altero Ioannis: *Et vos unctionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis* I. Ep. II. v. 27.

§. III. Eandem sententiam Patrum quoque dictis confirmant. Nimirum praeter SS.Cyprianum, Cyrillum Hierosolym. aliosque, quorum verba iam ante citavimus, sic loquitur Origenes: *Conversis a peccato purificatio quidem per illa omnia datur, quae superius diximus: donum autem gratiae spiritus per olei imaginem designatur, ut non solum purgationem consequi possit is, qui convertitur a peccato, sed et Spiritu Sancto repleri.* Homil. VIII. in Leviticum. Theodoretus vero: *Qui initiantur Baptismo post tyranni abnegationem, et Regis confessionem, veluti signo, ac nota quadam regia spiritualis unguenti Chrismate inuncti, sub ea visibili unguenti specie invisibilem*

Sanctissimi Spiritus gratiam suscipiunt. Comm. in Cap. I. Cantic. v. 2. Venerab. Beda denique sic ait: *In montem olivarum discipulos educit, ut omnes in morte sua baptizatos altissimo Sancti Spiritus Chrismate confirmandos esse designet.* Lib. VI. in Lucae cap. XXII.

§. IV. Praeterea huic sententiae favet Eugenius IV. qui de Confirmatione sic loquitur: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cuius materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, et balsamo, quod honorem significat bonae famae, per Episcopum benedicto.* Decret. pro instruct. Arm. Atque hoc ipsum innuere videtur Tridentina Synodus illo canone: *Si quis dixerit iniurios esse Spiritui Sancto eos, qui sacro Confirmationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt; anathema sit.* Sess. VII. De Confir. Can. II.

§. V. Denique his omnibus argumentis rationem theologicam adiungunt, quae ita se habet. Apud Graecos quidem certe Con-

firmationis Sacramentum extat. Atqui nulla manuum impositione ipsi utuntur, sed sola Chrismatis unctione. Ergo haec, non illa, propria, ac necessaria Confirmationis materia est.

§. VI. Qui contra pro manuum impositione pugnant, his praesertim utuntur Scripturarum, Patrumque testimoniis. Ait enim Scriptura: *Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum.* Act. Apost. VIII. 17. *Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos.* Ibid. XIX. 6. *Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date et mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum.* Ibid. VIII. 18. 19.

§. VII. Praecipui vero ex Patribus, qui manuum impositioni Spiritus Sancti adventum unice tribuunt, sunt Auctor Librorum de Sacram. inter opera Ambrosii: *Sequitur spiritale signaculum, quod audistis ho-*

die legi, quia post fontem superest, ut perfectio fiat; quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus Sanctus infunditur. Lib. III. de Sacram. cap. II. Augustinus: *Admiratus est ille* (Simon Magus), *et obstupefactus tanto divino miraculo, quod ad impositionem humanarum manuum venit Spiritus Sanctus, et implevit homines: et desideravit istam, non gratiam, sed potentiam; non unde liberaretur, sed unde extolleretur.* Enarrat. III. in Psal. XXX. n. 46. Et alibi: *Plus illum delectavit potentia Apostolorum, quam iustitia Christianorum. At ubi vidit per manus impositionem Apostolorum, et per orationes eorum Deum dare fidelibus Spiritum Sanctum .... voluit talia facere, non talis esse.* In Psal. CXXX. n. 5. Idem S. Doctor: *Denique et Simon Magus offerens Apostolis pecuniam, non ait: date et mihi hanc potestatem, ut dem Spiritum Sanctum; sed* cuicumque, *inquit*, imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum: *quia neque Scriptura superius dixerat: videns autem Simon,*

quod Apostoli darent Spiritum Sanctum, sed dixerat: videns autem Simon, quod per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus Sanctus..... *Nos autem accipere quidem hoc donum possumus pro modulo nostro; effundere autem super alios non utique possumus, sed ut hoc fiat, Deum super eos, a quo hoc efficitur, invocamus.* Lib. XV. De Trinit. cap. XXVI. n. 46.

§. VIII. Quibus demum placet nec solam Chrismatis unctionem, nec solam manuum impositionem, sed utramque simul Confirmationis materiam esse, ita ratiocinantur. Si Scripturam, ac Traditionem consulamus, Spiritus Sancti in animam illius, qui Confirmationem recipit, adventum unctioni aeque, ac manuum impositioni tribui animadvertemus, ut ex iam adductis testimoniis intelligere quisque potest. Igitur non alterutra, sed utràque simul materiae loco ponenda est. Quod vero huic sententiae, non secus ac alteri, quae manuum impositionem Confirmationis materiam esse adfirmat, potissimum obiicitur, Graecos scilicet nullam manuum

impositionem adhibere, id omnino falsum esse aiunt; Graecorumque scriptorum testimoniis comprobant. *Non potest..... recipere Baptismum secundum* (ita VI. Saeculo scribit Eulogius Patriarcha Alexandrinus), *neque manuum impositionem*, videlicet Confirmationem. Lib. II. Contra Novatianos, in Photii Biblioth. Cod. 280 pag. 1606. Edit. Rothomag. an. 1653. *Per manuum impositionem*, ait Simeon Thessalonicensis, XI. vel XII. saeculo, *gratiam impertitur* Episcopus, qui confirmat. Praefat. lib. de templo in Biblioth. PP. Tom. 22. pag. 278. Michaël denique Palaeologus XIII. saeculo: *Sacramentum Confirmationis per manus impositionem Episcopi conferunt chrismando renatos*. Epist. ad Gregor. X. in Concil. Lugdun. II. Tom. XI. Concilior. part. I. pag. 966. Quid, quod si Renaudotio fides habenda sit, *impositio manus in plerisque Graecorum libris ritualibus praescripta reperitur*? Perpetuit. Fidei Lib. II. Cap. XII. Illud denique animadvertunt, manuum scilicet impositionem ita cum un-

ctione connecti, ut ab ea separari nequeat. Quamobrem ait Beda: *Unctio, quae per manuum impositionem ab Episcopis* (fit) ..... *vulgo Confirmatio dicitur.* In exposit. psal. 26. Atque simili ratione Hugo Victorinus: *Christianus, unctione Chrismatis per impositionem manus, in fronte signatur.* Lib. II. de Sacram. part. VII. cap. II. Nec immerito Bellarminus: *Ipsa unctio, et signatio, quum manu fiat, manus impositio rectissime dicitur.* De Confirm. Cap. II.

§. IX. Quod de materia dictum est, idem de forma intelligendum. Qui enim Chrisma propriam esse Confirmationis materiam arbitrantur, hi verba, quae unctionem comitantur, formam appellant: qui vero manuum impositionem potius materiae loco ponendam censent, preces, quae in ipsa ab Episcopo recitantur, formam dicunt: qui demum a manuum impositione Chrismatis unctionem haud esse separandam, ut necessaria Confirmationis materia habeatur, contendunt, hi utramque formam quoque necessario requirunt.

§. X. Deinde disputant Theologi, quandonam Sacramentum hoc instituerit Christus. De hac disputatione sic loquitur S. Thomas: *Circa institutionem huius Sacramenti est duplex opinio. Quidam enim dixerunt quod hoc Sacramentum non fuit institutum, nec a Christo, nec ab Apostolis, sed postea processu temporis in quodam Concilio: alii vero dixerunt, quod fuit institutum ab Apostolis. Sed hoc non potest esse: quia instituere novum Sacramentum pertinet ad potestatem excellentiae, quae competit soli Christo. Et ideo dicendum est, quod Christus instituit hoc Sacramentum, non exhibendo, sed promittendo, secundum illud Ioannis. XV.* Si non abiero Paraclitus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. p. 3. q. LXXII. ar. I. ad I. *Verum*, animadvertit Estius, *si propterea Sacramentum hoc instituit promittendo, quia promisit discipulis Spiritum Sanctum, cuius virtute induerentur ex alto, igitur et exhibendo: quia ipse Spiritum Sanctum, quem promiserat, mit-*

tendo exhibuit. Sed sicut illa exhibitio non fuit Sacramenti, ita nec promissio...... Quamquam potest id, quod S. Thomas dicit, ita intelligi, ut negetur Christus hoc Sacramentum exhibuisse praesentia sua corporali, sicut exhibuit Sacramentum Baptismi, et Eucharistiae. Et hanc arbitror esse mentem S. Doctoris. Lib. IV. Distinct. VII. §. 4. Postquam vero illorum sententiam exposuerit, qui Sacramentum hoc mediate, per Apostolos scilicet, a Christo institutum fuisse aiunt; sententiam suam ita exponit idem Estius: *Magis igitur probabile est totum illud, quod ad huius Sacramenti substantiam pertinet, specialiter, atque immediate a Christo institutum, et Apostolis ab eo traditum fuisse...... Quare, sicut Apostolus Paulus, qui tamen Christum in carne mortali non viderat, ab illo accepit immediate ea, quae de institutione Sacramenti Eucharistiae tradit Corinthiis* I. Cor. II. Ego enim accepi a Domino etc. *ita merito creditur alios Apostolos, qui cum Christo in terris fue-*

rant conversati, de aliis quoque Sacramentis in particulari fuisse edoctos. Ibid.

§. XI De ea quoque re mirifice inter se concertant Theologi, utrum scilicet confirmandi potestas ratione ordinis, vel iurisdictionis Episcopis conveniat. Si enim primum dixeris, presbytero nunquam communicari poterit, non communicato ordine Episcopali; si vero alterum, non pauca sequentur absurda. Nam primo electus, et confirmatus Episcopus, at nondum consecratus, Sacramentum hoc profecto administrare posset. Secundo minime valeret confirmatio ab Episcopo etiam consecrato iis, qui suae iurisdictioni non subiacent, administrata. Tertio diaconis quoque, et clericis quibuslibet non secus, ac presbyteris committi posset confirmandi officium. Quarto denique non solum summus Pontifex, sed quisquis Episcopus in sua dioecesi eiusmodi facultatem rite communicaret.

§. XII. Ut hisce difficultatibus sese expediant Theologi, in varias partes dividuntur. Alii namque nec ordinis, nec iurisdictionis

potestatem hanc esse opinantur, sed magis institutionis, quia nempe Christus statuit, ut ex officio solus Episcopus, ex delegatione presbyter solus Sacramenti huius minister esset. Alii vero iurisdictionis quidem esse, sed iure Divino ordinariae in Episcopis, delegandae in solis presbyteris. Praeterea quidam ordinis esse contendunt, in Episcopo iam consecratione vigentem, in sacerdote vero mandato veluti excitandam: quidam denique ordinis etiam esse adfirmant, sed in Episcopo absolutam, et perfectam; in presbytero mperfectam, et inchoatam. Bellarminum sententiae huius patronum audire praestat: *Respondeo, Confirmare esse actum Ordinis, et eum ordinem esse etiam in presbytero, saltem inchoatum, et imperfectum. Observandum est enim characterem Episcopalem, sive sit alius a presbyterali, sive idem extensior, et maior, esse potestatem absolutam, et perfectam, et independentem conferendi Sacramenti Confirmationis, et Ordinis: et ideo non solum posse Episcopum sine alia dispensatione Confirmare,*

et Ordinare; sed etiam non posse impediri ab ulla superiori potestate, quin revera Sacramenta ista conferat, si velit, licet peccet, si id faciat, prohibente Summo Pontifice: characterem autem presbyteralem esse quidem potestatem absolutam, perfectam, et independentem, quoad Sacramenta Baptismi, et Eucharistiae; esse autem potestatem inchoatam, imperfectam, et dependentem a voluntate superioris, quoad Sacramentum Confirmationis. Quocirca nisi perficiatur per dispensationem superioris ea potestas, presbyter confirmando nihil ageret; at si perficiatur, iam ex ipso suo charactere confirmabit: id quod minus mirum videbitur, si cogitemus characterem non esse physicam aliquam potentiam, quae physice aliquid operetur (tunc enim difficile esset intelligere quomodo possit perfici per dispensationem Pontificiam), sed esse signum divini cuiusdam pacti, quo Deus concurrit ad effectum Sacramentalem producendum cum eo qui habet characterem, et non cum aliis: facile

enim est intelligere unum characterem esse signum pacti absoluti, alium autem esse signum pacti conditionati. Lib. II. de Confirm. Cap. XII.

§. XIII. Illa denique Theologica disputatio non est silentio praetereunda, qua scilicet quaeritur, utrum manuum impositio, per quam olim in Catholicam Ecclesiam recipiebantur haeretici resipiscentes, fuerit Confirmationis Sacramentum; an simplex reconciliationis ritus. Ioannes Morinus non idem fuisse Ecclesiae iudicium contendit de Baptismo ab haereticis administrato, ac de Confirmatione. Illum enim censet validum fuisse habitum, ubi nec materia, nec forma, nec intentio deesset; hanc vero nulla ratione validam: quod multis tum Patrum, tum Conciliorum, atque Pontificum sententiis demonstrare conatur; pluresque Theologos non infimi subsellii suis partibus studentes, inter quos Ioannem Maldonatum, citat. Quamobrem illam manuum impositionem verum Confirmationis Sacramentum fuisse conclu-

dit (1). At contra Christianus Lupus Morini sententiam a recto tramite aberrantem iudicat, atque ostendit Confirmationem ab haereticis datam, aeque ac Baptismum, ut verum, ac validum Sacramentum ab Ecclesia Catholica semper habitam fuisse; non negat tamen Nicolai Pontificis tempore Morini opinionem plurimos patronos habuisse.

(1) Cum recentium Graecorum errore nihil habet commune Morini sententia. Illi enim repetendam esse Catholicorum Confirmationem contendunt, quando post haeresim ad rectam fidem redeunt, quod fidei Catholicae repugnat. Confirmatio nimirum characterem imprimit, aeque ac Baptismus, et Ordo; ideoque sine sacrilegio iterum nec dari, nec recipi potest. Consule inter ceteros Petrum Arcudium, qui Lib. II. *De concordia Orientalis, et Occidentalis Ecclesiae* Cap. XVII., et seqq. ex Patribus Graecis, et ex Orientalis Ecclesiae vetustissima consuetudine, Catholicum Dogma confirmat, Novatorumque Graecorum haeresim confutat. At ab eiusmodi errore longe abhorret Morinus, qui fatetur quidem Confirmationis Sacramentum, ubi valide fuerit administratum, nullo modo esse repetendum; demonstrare vero conatur Confirmationem ab haereticis valide administrari non posse.

SCHOLION.

Ad huius Sacramenti tractationem absolvendam pauca de illius caeremoniis sunt addenda. De Patrinis, qui in Confirmatione adhibentur, sic loquitur S. Thomas: *Hoc Sacramentum exhibetur homini ad robur pugnae spiritualis. Sicut autem aliquis de novo natus indiget instructore in his, quae pertinent ad conservationem vitae, secundum illud* Hebr. XII. Patres quidem carnis nostrae habuimus eruditores, et reverebamur eos: *ita illi qui assumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, a quibus instruantur de his, quae pertinent ad modum certaminis: et ideo in bellis materialibus constituuntur duces, et centuriones, per quos alii gubernentur. Et propter hoc etiam ille qui accipit hoc Sacramentum, ab alio tenetur, quasi per alium in pugna spirituali erudiendus. Similiter etiam quia per hoc Sacramentum confertur homini perfectio spiritualis aetatis, sicut dictum est; ideo ille*

qui ad hoc Sacramentum accedit, sustentatur quasi adhuc spiritaliter imbecillis, et puer p. 3. q. LXXII. ar. X. c. Quae vero peragit Episcopus in Confirmatione administranda, haec sunt. Primo scilicet, Apostolorum exemplo, manus confirmandis imponit Deum orans, ut septiformem Spiritum suum Sanctum Paraclitum e Coelo emittat. Deinde singulorum frontem consecrato Chrismate ungit dicens: *Signo te signo Crucis, et confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.* Quem ritum sic explicat ipse S. Thomas: *Unde convenienter signatur chrismate signo crucis in fronte propter duo.* 1.° *quia insignitur signo crucis, sicut miles signo ducis; quod quidem debet esse evidens, et manifestum. Inter omnia autem loca corporis humani maxime frons manifesta est, quae quasi nunquam obtegitur, ed ideo linitur confirmatus chrismate in fronte, ut in manifesto demonstret se esse Christianum: sicut et Apostoli post acceptum Spiritum Sanctum se manifestaverunt, qui*

prius in coenaculo latebant. 2.° *Quia aliquis impeditur a libera confessione nominis Christi propter duo, scilicet* propter timorem, et propter verecundiam. *Utriusque autem horum signum maxime manifestatur in fronte..... Et ideo in fronte signatur chrismate, ut neque propter timorem, neque propter erubescentiam nomen Christi confiteri praetermittat.* par. 3. q. LXXII. a. IX. c. Eandem doctrinam sic brevius tradit Eugenius IV. *Effectus autem huius Sacramenti est, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes*; *ut videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen. Ideoque in fronte, ubi verecundiae sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, et praecipue crucem eius*, quae Iudaeis quidem est scandalum, Gentibus autem stultitia, *secundum Apostolum, propter quod signo crucis signatur*. Decret. pro instruct. Arm. Levem denique alapam confirmato impingit Episcopus dicens: *pax tecum*, cuius hanc ex-

hibet rationem Synodus Senonensis, *ut ea percussione memoriam habeant se fuisse confirmatos, ne iterum confirmentur;* alteram vero reddit Catechismus Romanus, *ut meminerit Confirmatus se tamquam athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda..... ut intelligat se gratiae coelestis plenitudinem, et pacem*, quae exsuperat omnem sensum, *consecutum esse.* Porro olim nonnisi Paschatis, et Pentecostes solemnibus diebus Confirmatio una cum Baptismo dabatur; omniumque Confirmatorum frons fascia ligabatur, tum ne Chrisma facile deflueret, tum ut acceptam gratiam sibi caute fore custodiendam discerent confirmati.

INDEX

RERUM, QUAE IN HOC V. VOLUMINE CONTINENTUR.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

Propositio I.

Propositio VI.

Propositio VII.

Propositio VIII.

Propositio IX.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

Propositio I.

Propositio VI.

Propositio VII.

Propositio VIII.

Propositio IX.

CAPUT V.

QUAESTIO V.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

ERRATA.	CORRIGE.
pag. 31 S. Aug. Ep. XXXIV.	Ep. LIV.
40 S. Ioan. Chrys. in Ioan. Homil. XXX.	Homil. XXXVI.
47 Ad Hebr. VII. 8.	VII. 18. 19.
60 S. Cyril. Praefat. n. 6.	Prae at. n. 11.
74 Apocalyp. XV.	XX.
79 S. Thom. 2. 3. p. q. LXIV. a. VIII.	3. p. q. LXIV. a VIII. c.
94 S. Cyril. Catech. III.	Catech. Mystagog. III.
112 S. Thom. q. LXXIX. a II.	a. III. c.
122 I. Corinth. ibid. 4. 5.	I. Corinth. Cap. III.
139 S. Ambr. Ep. LXXII.	Ep. XLII.
176 Marc. XIV. 16.	XVI. 16.
196 S. Aug. *membrorum ejus.*	*membrum ejus.*
197 Conc. Trid. Sess. VIII.	Sess. VII.
206 S. Ambros. Lib. I. de Abraham.	Lib. II. de Abraham.
213 S. Aug. De Bapt. Lib. I.	Lib. V.
227 S. Aug. De peccat. merit. et remis. Cap. XXVII.	Lib. II.
232 S. Aug. *impletur visibiliter.*	*impletur invisibiliter*
237 S. Ambros. Lib. de Sacram.	Lib. I. de Sacram.
251 S. Aug. cont. Liter. Petil. Cap. CIV.	Lib. II.

260	S. Cyril. Catech. Mystag. III. n. 1.	n. 3.
274	Conc. Trid. Sess. VII. de Confirm. Can. VII	Can. III.
281	S. Thom. q. LXXII. a II.	q. LXXII. a. XII.